ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 1576

20 динара

12. 3. 1982 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIII

ОД ОВОГ[А] ЧИТАОЦИ ПР[И]ЈАЈУ –
МОЈ КУЋНИ ЉУБИМАЦ

Ripley

Веровали или не!

ЕНГЛЕСКИ
КРАЉ ЏЕЈМС I
(1566–1625)

ЗА 22 ГОДИНЕ ВЛАДАВИНЕ НИЈЕДНОМ НИЈЕ ОПРАО ДЕСНУ РУКУ. СВАКОГА ЈУТРА БРИСАО ЈУ ЈЕ МЕКОМ КРПОМ ЈЕР СЕ ПЛАШИО ДА БИ МУ ОД ПРАЊА ОГРУБЕЛА КОЖА ШТО БИ МУ СМЕТАЛО ПРИ РУКОВАЊУ.

НАЈДУЖИ ЧЕЛИЧНИ ЛУЧНИ МОСТ НА СВЕТУ

НАЛАЗИ СЕ У ЗАПАДНОЈ ВИРЏИНИЈИ (САД) И ИМА СВОД ОД 519 МЕТАРА.

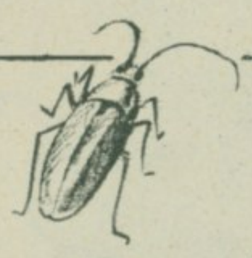
ПРВИ ПАНТОМИМИЧАР

БИО ЈЕ АНДРОНИКУС ЛИВИУС, РИМСКИ ГЛУМАЦ ИЗ 3. ВЕКА ПРЕ Н.Е. КАД ЈЕ БИО НА ВРХУНЦУ КАРИЈЕРЕ ИЗГУБИО ЈЕ МОЋ ГОВОРА, ПА ЈЕ ИЗУМЕО ПАНТОМИМУ.

ПРВА ПРОТЕЗА

ЏОРЏА ВАШИНГТОНА БИЛА ЈЕ ИЗРАЂЕНА ОД СЛОНОВАЧЕ И ЉУДСКИХ ЗУБА ОД КОЈИХ ЈЕ ЈЕДАН БИО САМОГ ЏОРЏА ВАШИНГТОНА.

Бескичмењаци

ОБУХВАТАЈУ 95 ПРОЦЕНАТА ЖИВОТИЊСКОГ СВЕТА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● да бисте успешно растерали комарце, треба да имате виолончело. Потребно је да на њему знате да одсвирате само ноту „до“ и ови досадни инсекти, који не подносе тај звук, разбежаће се за трен ока.

● вечерњи лист „Извнинг индипендент“ који излази у Сант Петерсбургу у Флориди (САД) бесплатно се дели читаоцима оним данима када се иза облака уопште не појави сунце. Од 1910. године од када ове новине излазе то се догодило свега 166 пута.

● Елеонора од Кастиље, која се удала за енглеског краља Едварда I, пратила је свога мужа у осмом крсташком походу.

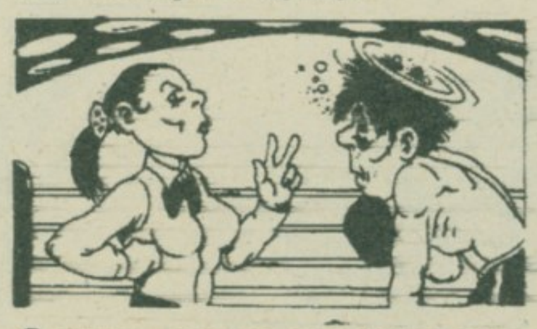
● у Бону, у једној гимнастичкој сали за жене, постављена је нарочита електронска вага која „говори“. Када тежина пређе шездесет килограма, зачује се умилан гласић: „Веома нам је жао и извињавамо се“.

● када би се у некој кући античке Атине родило мушко дете, изнад улазних врата качила се маслинова гранчица, а ако би се родила девојчица — вунена трака.

● двадесет седмогодишња Аустралијанка Паулин Стеинман после осмомесечног упорног вежбања и положених испита постала је недавно први женски боксерски судија.

● према неким недавним прорачунима, човечанство које је настањивало Земљу 700. године пре н. е. трошило је онолико хране колико је данас потребно да би се снабдели житељи Њујорка, Токија и Лондона.

● један аустријски природњак открио је да кртице женке копају кривудаве подземне ходнике, док мужјаци копају потпуно равне.

● камила може да понесе терет око три стотине килограма.

● Емљана Вукашиновић из Травника родила је недавно девојчицу тешку седам килограма и 250 грама, дугачку 70 см. Рекорд најтежег новорођенчета ипак још држи син једне Туркиње који је имао читавих 11 килограма.

УМЕСТО НОЖА — ЛАСЕР

САМО ДО ПРЕ НЕКОЛИКО ГОДИНА ПОЈЕДИНЕ БОЛЕСТИ СМАТРАНЕ СУ НЕИЗЛЕЧИВИМ. КО БИ СЕ НАДАО ДА ЋЕ ПОМОЋ ДОНЕТИ МИКРОСКОПСКИ УЗАН АЛИ УБИТАЧНО ПРОДОРАН СВЕТЛОСНИ ЗРАК! ЛАСЕРСКИ ОПЕРАЦИОНИ АПАРАТИ СТИГЛИ СУ И НА НАШЕ КЛИНИКЕ.

Пре две деценије ласерски зрак још је представљао „лабораторијски куриозитет" — ново чудо физичара, али ништа даље од тога. Данас је ситуација таква да се ласер сматра проналаском двадесетог века који после компјутера има најширу могућу примену! Помоћу ласера сече се бетон, буше стене, реже челик, добијају се на нов начин тродимензионалне слике, најстрашнија оружја, предвиђају се земљотреса и — врше најосетљивије операције ока, уха, мозга... тамо где ни најпрецизнији хируршки инструменти не би могли да помогну! Сматра се да је баш у медицини ласер нашао најважнију примену. Ту се његове могућности одиста граниче са фантастичним.

БАЛОНИ КАО ДОПРИНОС ХИРУРГИЈИ

Ласер је у ствари скраћеница једног енглеског израза који би у дословном преводу значио: светлосна амплификација појачаном емисијом зрачења. То је појава која се, веома поједностављено, може овако објаснити: за сваку материју постоји једна одређена таласна дужина на којој молекули те супстанце почињу да „трепере" и тако емитују светлост, а подстакнути неким извором енергије — топлотне, електричне или неке друге — и то на истој таласној дужини, добија се појачано емитовање светлости. Међутим, док је светлост из „обичних" извора, рецимо сијалице, разасута на све стране, ласерски зрак формира се на једној јединој таласној дужини, само у једном правцу, тако да је сва његова светлосна енергија сконцентрисана у мајушној тачки. Отуда и његова велика продорна моћ.

Међутим, данас је могуће тако одабрати материју за емитовање ласера да се добије зрак жељене таласне дужине који ће да делује продорно само на одређене ћелије док ће друге пропуштати. Како то у стварности изгледа показује занимљив експеримент који су направили амерички научници 1963. године: надували су два балона, један плав а други прозиран и то тако што је плави био стављен у онај провидни. Онда су на балоне пустили један ласерски зрак црвене боје. Плави балон је унутра проснуо, док је провидни остао нетакнут!

То је, у ствари, објашњење како се помоћу ласера могу вршити, рецимо, изузетно прецизне операције у унутрашњим деловима ока, а да се при том околни делови уопште не озледе. Међутим, те 1963. године ласери за операције још нису били усавршени.

СЛУЧАЈ ЗА ИСТОРИЈУ

Почев од 1965. године за операције ока користи се ласер са аргоном, гасом који чини да ласерски зрак добије таласну дужину која пролази кроз дужицу и не оштећује је, а одстрањује извесне промене на њеним капиларима које настају као последица шећерне болести и често опасно утрожавају вид.

У очној хирургији ласери се данас примењују у целом свету, баш зато што су незаменљиви ту, где је потребна највећа могућа прецизност. Ти савршени инструменти користе се и код нас на великим клиникама — у Београду их имају Очна клиника у Вишеградској улици, ВМА и Градска болница. Ласерски апарат за операције ока спољашњи личи на микроскоп, а кошта негде око милијарду старих динара. У нашој земљи се не израђују.

Међутим, време ласера у медицини као да тек долази: они се све више користе и у ушној, кожној, неурохирургији, за операције чира на желуцу, кичмене мождине, коштане сржи... Тако је, рецимо, у анале медицине ушао један случај из 1977. године као први у историји који се успешно завршио (раније су такве операције сматрали немогућим). Реч је о једној двадесет двогодишњој Немици која је имала тумор на мозгу. Тумор је растао, притискао све више мозак и изазивао епилептичне нападе. Све је говорило у прилог томе да ће убрзо доћи до најгорег, пошто операција није долазила у обзир: чак и најминималнији захват околног ткива довео би до најтежих последица, парализе или чак смрти.

Девојка је, после лутања од стручњака до стручњака, најзад доспела у Грац, на универзитетску болницу која је управо била набавила ласер. Операција је трајала три пуна часа. Ласер, вођен сигурном руком професора Фрица Хепнера успео је да одстрани тумор а да не дотакне околно ткиво. После само два месеца девојка је отпуштена из болнице потпуно излечена!

Сазнали смо да ће највероватније у току ове године и београдска Неурохируршка клиника добити свој ласер (јер треба знати да су за различите врсте операција ласерски апарати сасвим различити — па онај за очи не може да се користи у друге сврхе).

ЛЕЧЕЊЕ РАКА — БОЈОМ?

И док се ласерски апарати већ увелико користе у операционим салама, научници размишљају о још једној, можда највреволуционарнијој примени овог свемогућег зрака. У лондонској болници Универзитетског колеџа раде на усавршавању ласера којим би се лечио рак. Начин би био следећи: у организам оболелог требало би убацити извесну боју, коју би ткиво захваћено раком боље упијало него околно ткиво. Онда би се вршило ласерско зрачење које би уништавало само оболеле ћелије! На тај начин могао би се лечити и рак на унутрашњим као и на спољним органима тела.

Тако данас има хирурга који сматрају да ће се већ у догледној будућности бистури (хируршки нож) потпуно заменити — ласерским зраком. Британац Џон Карут, хирург у Саутемптону, овако је то изразио:

— Улога ласера је толико важна у медицини будућности да ће наредне генерације своје доба називати ласерским — као што ми за наше данас говоримо да је атомско!

М. К.

КУЋНИ ЉУБИМЦИ

Мој друг

Док је сниман филм о Перућици, спавали смо у истом шатору и — истој врећи. Места није било превише али он се због тога није бринуо: с главом на мојој мишици спокојно је спавао. За разлику од њега, ја сам јутра дочекивао будан и сав укочен јер се он и на најмањи покрет љутио.

Упркос имену, Марко је било женско. Зашто сам јој дао то име не сећам се тачно: у сваком случају будите сигурни да разлог није била забуна ока рода. Уосталом, њој је то било сасвим свеједно. Само јој је било важно да је волим. И да знате да сам је волео. Просто сам морао. Била је тако умиљата и мазна. Умела је да се наметне: сатима сам могао да је посматрам а да не приметим колико је времена прошло.

Прича о Марку почиње једног пролећа у шуми код Бечмена. Тамо се родио, односно родила. Кад сам је ухватио, имала је само неколико дана. То што је, за разлику од своје мајке, сачувала главу може да захвали случају што је керуша која је упала у њену јаму и сама имала младе. Мора да је у тој псећој души проговорио матерински инстинкт кад је осетила потребу да је заштити и подоји! Било како било, најзад, из јаме није хтела. Узалуд смо је дозивали: Остала је код свог посвојчета. Није нам преостало друго него да откопамо јаму и силом је извучемо напоље. Грејано њеним телом, младунче лисице је спокојно сисало. Деловало је тако беспомоћно да сам одлучио да га однесем кући.

ГДЕ НЕСТАЈУ ОЛОВКЕ?

Припитомљавање Марка протекло је без проблема: он је на свом примеру доказао сву оправданост изреке „мудар к'о лија". Учио је брзо и лако. Требало му је сасвим мало времена да схвати да своје потребе не треба да обавља у кући већ напољу. У томе му је обично правила друштво Нора, женка сегера. Волео је да се игра с њом. Међутим, никако није могао да поднесе мунгоса, такође члана домаћинства". Тукли су се за најмању ситницу. Није трпео ни веверицу. У почетку ми никако није било јасно зашто. Очи су ми се отвориле једног дана док сам миловао Нору. Мада му је била најбоља пријатељица, Марко то није могао да отрпи: почео је да је уједа. Љубоморан! И то страшно. Није волео да се било која животиња осим њега нађе у мојој близини. Одмах би почео да се рогуши. Режао је чак и на сопствен одраз у огледалу мислећи ваљда да му је то неки опасан такмац.

Морам да кажем, ма како ће то можда чудно звучити, да је Марко био љубоморан и на ствари. До овог открића дошао сам сасвим случајно. У врсме кад сам малу лисицу донео кући радио сам као новинар у Радио-Београду. Текстове сам добрим делом припремао у радној соби у којој је Марко проводио највећи део времена. Кад год бих ја сео да пишем, моја лисица би почела да се осећа занемарена. Увређена што нећу да се играм с њом, склупчала би се насред собе и нетремице ме посматрала. Тако је ваљда и дошла до закључка да је директни кривац за њено занемаривање оловка којом сам писао. А кривца је, по хитром поступку, требало елиминисати. И — оловке су одједном почеле да нестају. Ја то нисам приметио све док осмог или деветог дана заредом нисам успевао да пронађем нешто чиме бих могао да пишем. Онда сам схватио да није у питању моја заборавност или алкавост. Међутим, шта се дешава, нисам ни наслућивао. Ко зна докле би оловке са мог стола на волшебан начин нестајале да није дошло време за „велико спремање". Оно је подразумевало и обавезно грешење тепиха. Е, кад је подигнут тепих из моје радне собе под њим су се указале све нестале оловке. Двадесетак комада.

ГУЖВА У ХОТЕЛУ

Лисица је веома одана свом господару, слично псу или мачки. Своју љубав она се не устеже да покаже: сваки пут кад бих се вратио кући, Марко је био одушевљен. Скочио би на мене, почео да цвили и, у знак превелике среће — упишкио се.

На снимању филма „Дечак и сплав" у коме је и он играо једну улогу, Марко је показао да поред тога што уме да воли, зна и те како да мрзи. Сви у екипи, изузев једног члана, играли су се с њим, миловали га, давали му слаткише. Увече, кад смо се са снимања враћали у хотел на спавање, стављао сам Марка под капут и тако га кријумчарио у собу. Чим бисмо ушли унутра, завукао би се под кревет и тамо остајао све док не легнем

Марко

Новинар, писац, ловац и риболовац, човек у чијој је кући увек понека животиња. Тренутно су то два пса од којих је један стара Нора, Маркова „мајка".

и не угасим светлост. Тада би се завлачио поред мене.

Једног јутра, само што сам се умио, свратио је код мене на неки договор онај члан екипе који није волео нашу четвороножну звезду. Марко му се ваљда нешто врзмао око ногу, па га је овај у љутини лупио по њушци. Истог тренутка, Марко је скочио и на моје највеће изненађење шмугнуо кроз отворена врата у ходник. Таман сам хтео да кренем да га тражим док у хотелу не изазове гужву, кад се он најмирније вратио и завукао под кревет. Узалуд сам га звао да изиђе: није помаљао њушку. У међувремену, док сам ја Марка наговарао да изађе, мој нервозни гост вратио се у своју собу. Није прошло много а отуд су се чули бесни повици, пљуштале су псовке па се цела екипа у трен ока искупила да види шта се то догађа. А имала је шта и да види: Марков непријатељ је црвен од срџбе стајао насред собе са чарапом која је била потпуно мокра, јер му се осветољубива лија управо попишкила у ципелу.

КРИВ САМ!

За време снимања филма о Перућици спавали смо под шаторима. Марку је то добродошло јер је цео дан проводио напољу. За видела је „глумио" а ноћу одлазио у шетњу по шуми где се вероватно сретао са својим саплеменицима. Враћао се обично у зору, мокар од росе и завлачио поред мене у врећу за спавање. Волео је да спава на мојој мишици и грдно се љутио ако се померим. Тако сам сваког јутра устајао укочен к'о даска.

Да би Марко одиграо улогу како треба, прибегавао сам малом лукавству. Како нисам могао да му кажем „Слушај, прићи ћеш том и том стазом!" мазао сам сланином камење и дрвеће. Показало се да је његово чуло мириса беспрекорно функционисало и он је тако од камена до камена, од дрвета до дрвета, шетао пращумом и омогућио нам да снимимо заиста изванредан материјал. За награду, на крају сваке етапе чекало га је парче сланине.

Упркос врло питомом понашању Марко је имао и неке слабости свог рода. Кокошке, рецимо. Повремено је умео да оде на излет до суседног кокошињца и удави покоје пиле. Мене је то прилично коштало, па ипак се нисам љутио на лисицу а и како бих: она се сваки пут после таквог изгреда шћућурила у ћошак, дрхтала и сатима се није мицала. Очигледно се осећала кривом.

ВЕРНО ЈЕ ЧЕКАО

Две пуне године трајао је наш заједнички живот кад сам морао да пођем на дужи пут. Марка нисам могао да поведем. Немајући коме да га оставим, обратио сам се за помоћ Зоолошком врту. Пристали су да га приме. Први сусрет са лисицама из кавеза није протекао баш најсрдачније: режале су и кидисале на њега. Међутим, ни Марко се није дао. Режао је и он на њих. И тако, пошто се није показао слабић, прихватиле су га. Вратио сам се кући смирен.

Сваког дана до одласка на пут, обилазио сам Марка и увек бих још издалека зачуо његово кевтање и цвилење. Чувари су ми тврдили да ме осећа и на километар јер би читавих петнаестак минута пре него што стигнем почео узнемирено да се врти, гребе по жицама. Замолио сам их да га, чим ме примете, пусте напоље. Тако је почео да ме сачекује на улазу. Дан уочи поласка, задржао сам се у врту дуже него обично. Имао сам утисак да је Марко тужнији него обично. Као да је осетио да се више нећемо видети. Када сам се, неколико недеља касније, вратио у Београд, испричали су ми да је од последњег сусрета са мном запао, ако тако могу да кажем, у депресију. Завукао се у један угао кавеза и није престајао да цвили. Његова ратоборност потпуно је нестала. Био је то знак за његове саплеменике да могу да окончају са уљезом: једне ноћи једноставно су га удавили.

Ето, то је крај о Марку — завршио је истиниту причу о лисици **Драгош Стевановић**, професор у пензији, некадашњи спортиста и спортски радник, новинар, писац, ловац и риболовац, човек у чијој се кући увек налази понека животиња. Тренутно, то су само два пса од којих је један стара Нора, Маркова „мајка".

ПОЗИВ ЧИТАОЦИМА

Имате ли ви у кући неког љубимца: јежа, корњачу, канаринца, папагаја, мачку, пса, јаре, мајмуна или, можда канву још рећу егзотичну зверку? Памтите ли неки необичан, узбудљив, весео или тужан догађај везан за њих? Ако је прича заиста занимљива, напишите је, дужина не треба да прелази 3—4 куцане странице и пошаљите на адресу: Политикин забавник, Македонска 29, 11001 Београд, поштански фах 124, са обавезном назнаком „КУЋНИ ЉУБИМАЦ".

Не заборавите и лепу фотографију, боље црно-белу него у боји, на којој се ваш љубимац одлично види.

Најинтересантније радове ћемо објавити и хонорисати са 1500,00 динара!

ПОКУШАЛИ СУ САМОУБИСТВО

ВОЛИ ЖИВОТ, У ДОБРУ ИЗЛУ!

НАЈВИТЕШКИЈЕ — БОДЕЖОМ

Осећајући се, попут младог Хамлета, у сукобу са својом епохом и патећи због неузвраћене љубави двадесет петогодишњи немачки песник Јохан Волфганг Гете (1749—1832) чврсто је одлучио да себи одузме живот. Бирајући начин на који ће то извести простудирао је највитешкије примере из историје и решио да пође стопама цара Отоа који је бодежом пробо срце после изгубљене битке. Гете је набавио веома леп сјајан бодеж, ставио крај постеље и сваке ноћи, пре него што би угасио свећу, како је касније причао, покушавао је да зарије оштар врх у груди. Пошто никад није смогао храбрости да то стварно и учини, мануо се очајања и определио за живот. Гете је умро природном смрћу у осамдесет другој години слављен и данас у целом свету као један од ненадмашних великана поезије.

СКОК С МОСТА

Мери Волстоункрафт Годвин (1759—1797), једна од првих феминисткиња и аутор књиге „Остварење женских права", наумила је да се удави кад ју је напустио Гилберт Имлеј, отац њене кћерке Фани. Тридесет шестогодишња Мери пошла је да се баци у Темзу с лондонског моста Батерси, али је тамо било сувише света, па је изнајмила чамац и завеслала низводно. По ужасном пљуску, скроз мокра, стигла је до предграђа Патни, попела се на мост и скочила у реку. Није одмах потонула и добро се сећала страховитог бола док јој је вода продирала у плућа. Непознати спасилац извукао ју је из реке кад је већ изгубила свест. Две године касније, пошто се удала за филозофа Вилљема Годвина, Мери је умрла на порођају. Кћерка коју је тад родила удала се за славног енглеског песника Шелија и написала „Франкенштајна".

МОРФИЈУМ, УПАЛА ПЛУЋА, БАКТЕРИЈЕ

Руског бактериолога Иљу Мечникова (1845—1916) смрт просто није хтела да се он из петних жила трудио да оде у њено царство. Први озбиљан покушај самоубиства учинио је 1873. године, кад му је умрла жена, узевши голику дозу морфијума да је одмах исповраћао сав отров. Чим се мало опоравио, учинио је све да би добио неизлечиво запаљење плућа, али га није добио. Некако се помирио са судбином и следећих седам година живео нормално све док га тешка болест његове друге жене није навела да поново покуша да се убије. Овог пута убризгао је себи смртоносну бактерију и самим чудом преживео после чега је уверавао пријатеље да на живот гледа сасвим другим очима. Мечников је 1908. добио Нобелову награду за медицину, а последње године живота посветио је истраживањима на продужавању људског века.

—ЧЕСТО ЈЕ ПОНАВЉАО СЛАВНИ ПИЈАНИСТА АРТУР РУБИНШТАЈН. ОН У МЛАДОСТИ НИЈЕ УСПЕО ДА СЕ УБИЈЕ ЈЕР НИЈЕ ИМАО НОВЦА НИ ЗА РЕВОЛВЕР НИ ЗА ОТРОВ, А ПОЈАС О КОЈИ СЕ ОБЕСИО ОДМАХ ЈЕ ПУКАО.

ПРЕСЕКАО САМ ГРКЉАН!

Чувени француски писац Ги де Мопасан (1850—1893) био је у четрдесет првој години увелико славан и хвањен, али и психички и физички оронуо будући у последњем стадијуму сифилиса. Већ је имао и халуцинације — привиђали су му се духови, причињавало му се да му је гело натопљено сољу и да му мозак истиче кроз нос. Једном, у два ујутро, његовог слугу у Кану пробудила је изненадна бука. Утрчао је у Мопасанову собу и угледао писца обливеног крвљу. Мопасан је узвикнуо: „Видиш шта сам урадио! Пресекао сам себи гркљан! Ово је апсолутно лудило!" Одмах су послали по доктора и овај је, уз помоћ двојице слугу, успешно зашио рану. Мопасан се непрекидно извињавао што је направио толику буку и узнемирио л

ДВОБОЈ ЈЕ РОМАНТИЧНИЈИ

Велики авантуриста Џозеф Конрад (1857—1924) напустио је родну Пољску 1878. и у двадесет прво години дошао у француску луку Марсеј. Прво је био морнар, а затим и доста успешан кријумчар док у једном „послу" није изгубио сав новац и нашао се до гуше у дуговима. Тад је позајмио велику своту новца и отишао у Монте Карло да коцкањем поврати паре и углед. У Марсеј се вратио празних џепова, позвао једног од својих поверилаца на чај и часак пре него што је гост стигао пуцао у себе из пиштоља. Метак је прошао скроз, покрај самог срца, али је Конрад извукао живу главу. Богати ујак средио је његове финансијске неприлике. Напустио је Француску, поново запловио морима као британски морнар и постао један од најбољих светских писаца романа и прича, углавном из морнарског живота, на језику (енглеском) који му није био матерњи. Конрад је свима причао да је тешко рањен у двобоју што је звучало далеко витешкије од неуспелог самоубиства. Пуних шездесет година свет је веровао у причу о двобоју што је Џозефу Конраду давало још романтичнији ореол.

ЂАВО У ДУШИ МЕТАК У ГРУДИМА

Руски књижевник Максим Горки (1868—1936) имао је, као што је из његових дела познато, веома тешко детињство и младост. Кад му је било деветнаест година, Горки је доживео тешку кризу не могући да помири јаз између својих интелектуалних распињања и црне безнадежне животне стварности. Осећајући се отуђен и непотребан купио је од своје радничке плате најјефтинији пиштољ и пуцао себи право у груди. Пре самоубиства оставио је писамце с молбом да се његово тело сецира и „нађе какав је то ђаво боравио у мени ових последњих месеци". Срећом није успео да се убије — метак је пробио плућно крило, Горки се брзо опоравио и увек говорио да му је криво што је направио такву глупост.

НОЋАС ЋУ СЕ УБИТИ!

Амерички филмски и телевизијски глумац мађарског порекла Бела Лугоши (1882—1956) доживео је најтеже тренутке 1953. као седамдесетогодишњак — био је огрезао у алкохолу и дроги, није више добијао улоге, а развод га је одвојио од обожаваног сина јединца. Једне ноћи, на врхунцу очајања, Лугоши је телефонирао свом пријатељу продуценту Еду Вуду, који је месецима покушавао да му пронађе неки посао, молећи га да хитно дође и понесе боцу виског. Кад се Вуд појавио, Лугоши је у рукама преметао пиштољ лијући горке сузе. „Еди, рекао је, ноћас ћу умрети!" Затим је изјавио да ће у смрт повести и Еда. Видевши да би на најмањи знак панике Бела заиста повукао обарач Вуд је предложио да испију које пиће пре него што „пређу на ствар". Лугоши је испијао чашу за чашом, плакао и причао како је читао у новинама да се свет распитује да ли је глумац Бела Лугоши још жив. Лугоши је причао, време пролазило, а Вуд је улучио згодну прилику, узео му пиштољ из руку и ставио га у фиоку. Лугоши је најзад заспао и никад касније није помињао самоубиство. Имао је пред собом још три године живота, још један (пети) брак и излечио се од дроге. Умро је нечујно држећи у рукама сценарио новог филма страве и ужаса у коме је требало да игра. Убрзо после смрти Бела Лугоши је постао права светска звезда, а његове улоге Дракуле и Игора припадају филмској класици.

НИЈЕ ДУГО ВИСИО

Године 1908. у Берлину двадесет једногодишњи пољски пијаниста Артур Рубинштајн (1889—) био је усамљен, гладан и у дуговима, с каријером на мртвој тачки. Једино решење, сматрао је, било је самоубиство, али није знао како да га изведе. Није поседовао пиштољ, отров није могао да набави, а да скочи кроз прозор није хтео страхујући да би можда преживео и остао вечити богаљ. Најзад је изабрао: одлучио је да се обеси о појас домаћег капута. Ушао је у купатило, попео се на столицу, везао крај појаса о једну куку, други себи око врата и одгурнуо столицу ногом. Али, отрцани појас одмах се прекинуо и Рубинштајн је тресnуо о под. Лежао је тако једно време и плакао, онда је сео за клавир и свој јад преточио у музику. Када је увече изишао на улицу, осетио се као препорођен. Славни пијаниста, један од најбољих које је свет икад имао, никад није заборавио чему га је научио покушај самоубиства и често је говорио: „Воли живот, и у добру и злу, без икаквих услова!"

УМЕСТО СМРТИ ДОБРЕ БАТИНЕ

Када је египатски председник Гамал Абдел Насер (1918—1970) имао шест година, читао је Куран и извео закључак да ће свако ко почини и један једини најситнији грех отићи право у пакао. Добро је знао да нема човека који у животу неће макар једном згрешити и силно се уплашио. У Курану је такође прочитао да ниједно дете које умре пре седме године неће отићи у пакао и решио је да умре и то заједно са својим најбољим другом. Дечаци су украли велики комад воска за печаћење мислећи да је отрован, појели га и легли чекајући смрт. Уместо тога добили су јаке грчеве у стомаку и од родитеља добре батине због крађе и погрешног тумачења Курана.

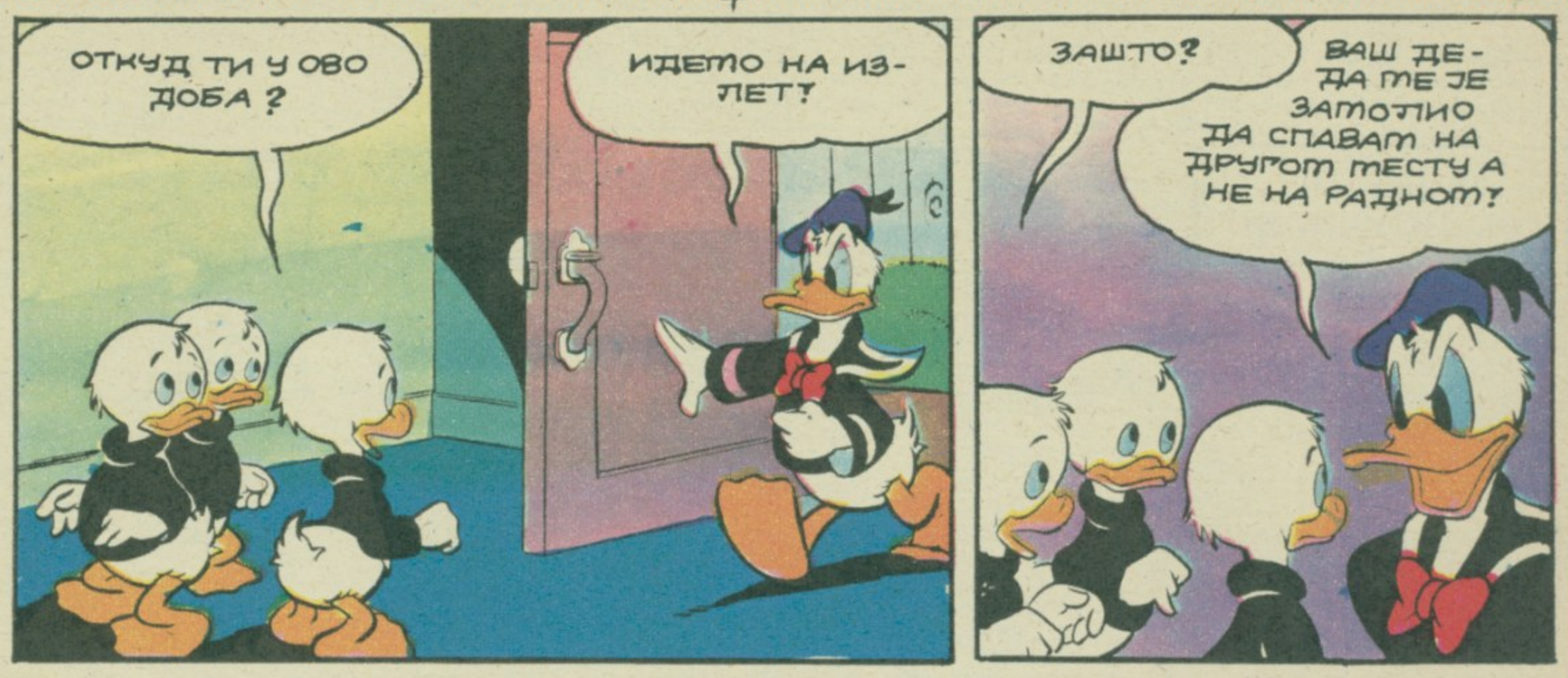
ДВАПУТ КРОЗ ИСТИ ПРОЗОР

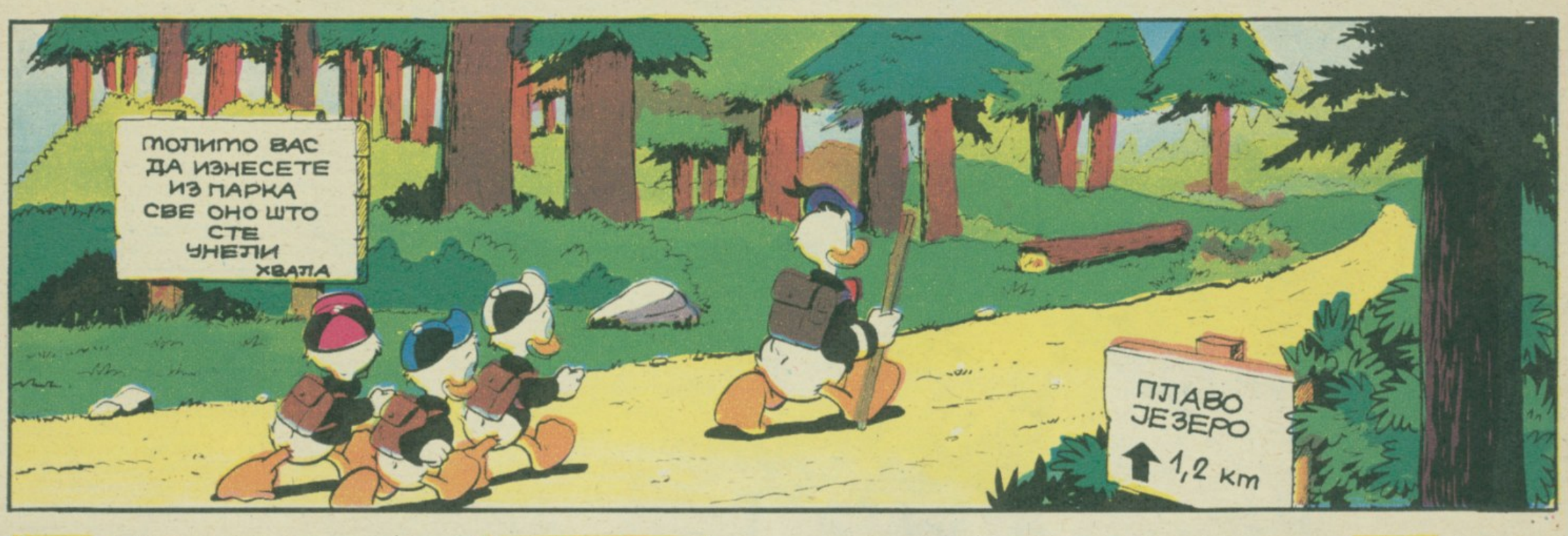
Амерички црни борац за људска права Мартин Лутер Кинг (1929—1968) често је као дете патио од осећања кривице, своје или туђе, стварне или уображене. Године 1941, помисливши да му је брат убио баку, дванаестогодишњи Кинг скочио је кроз прозор с првог спрата али се није ни повредио. Кад је бака умрла нешто касније те исте године, Кинг је био убеђен да је за то крив он јер је једне недеље изишао из цркве пре свршетка службе. У очајању се поново бацио кроз исти прозор као и први пут и опет прошао без огреботине.

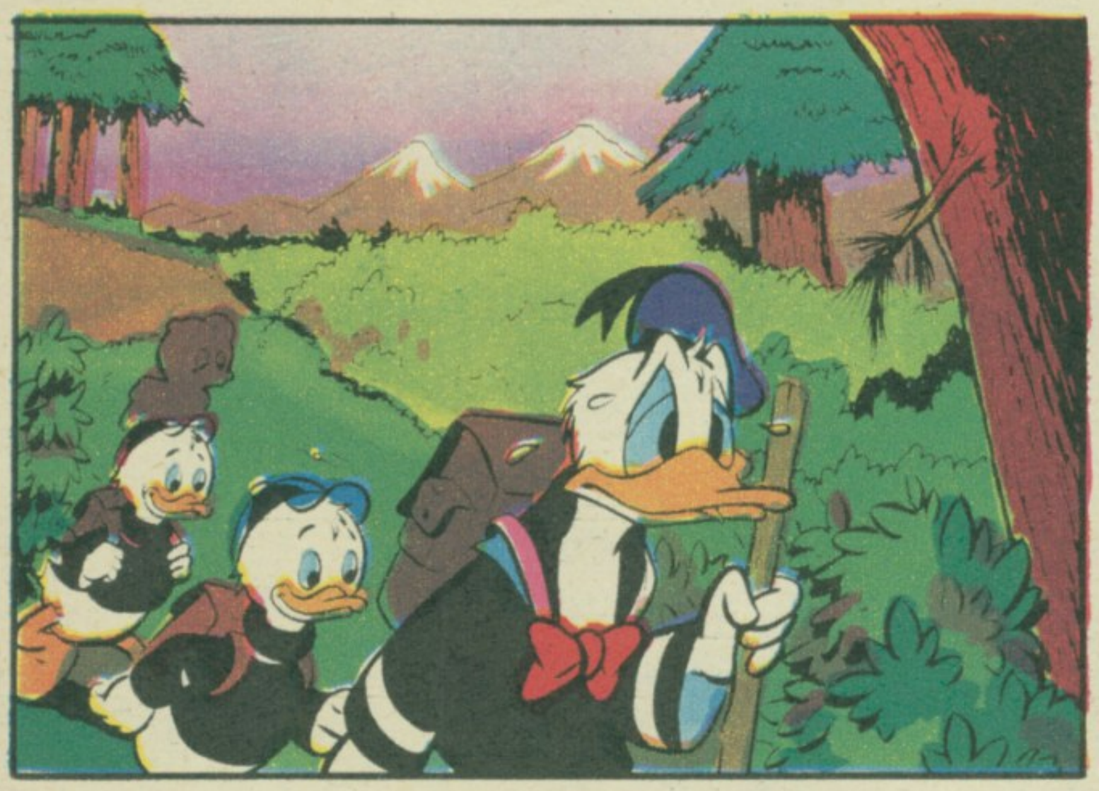
Б. Д.

WALT DISNEY

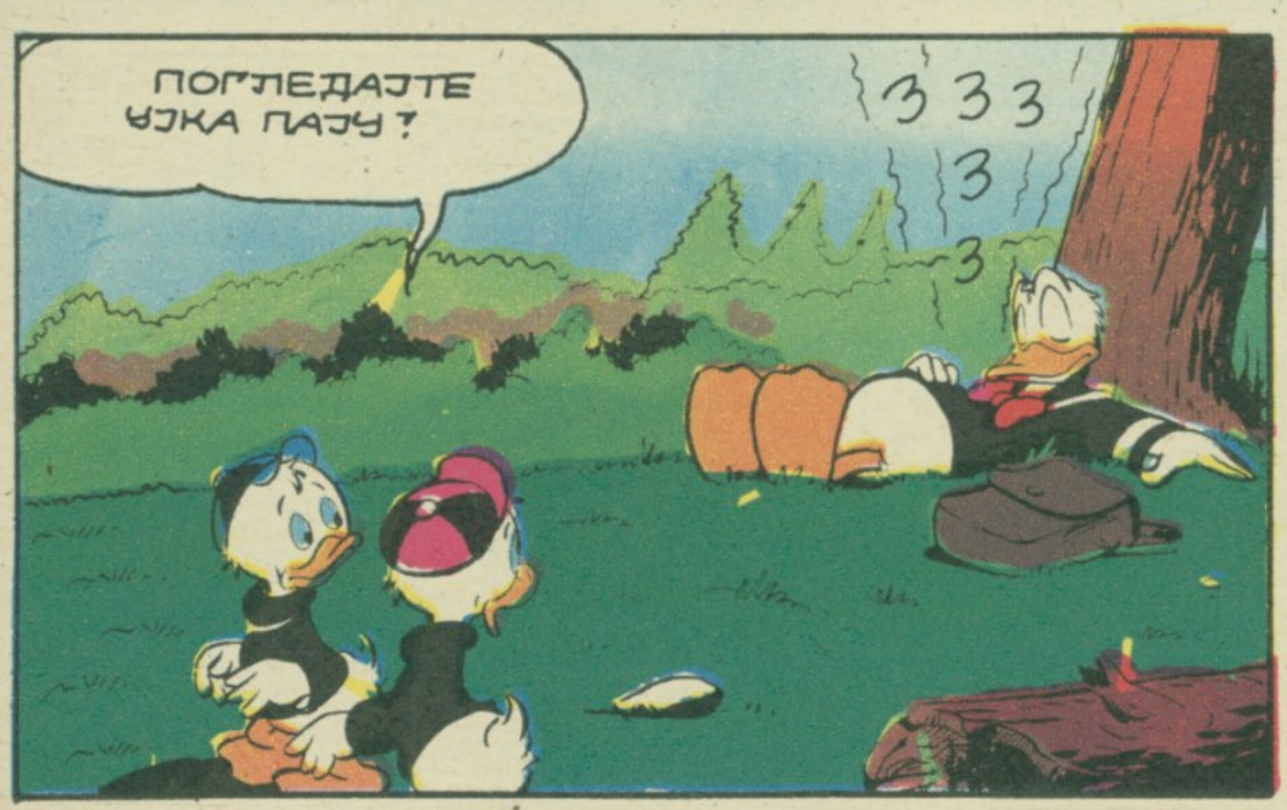
ПАЈА ПАТАК

10-11 Distributed by King Features Syndicate.

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

ТАЛАС ДОЛАЗИ!

СТАЈАО ЈЕ НА ИВИЦИ КАНАЛА ШИРОКОГ ГОТОВО ПЕТ МЕТАРА ЗУРЕЋИ ИЗБЕЗУМЉЕНО У ВОДУ: ДА ГА ПРЕСКОЧИ НИЈЕ МОГАО, ДА ПЛИВА НИЈЕ ЗНАО. А ОД МОРА ЈЕ СТИЗАО НОВИ ЦИНОВСКИ ВАЛ.

Џон Бетмен и његов седамнаестогодишњи помоћник Реј Гримс скупљали су тог априлског дана угаљ на тресетишту које се пружа свега стотинак метара од обале Ирског мора. Посао није нимало лак тако да би им предвече обојици пуцала леђа од умора: копали су без престанка цео дан а ту су били и канали које је сваки час требало заобилазити. Јер, пре но што се почне експлоатисати свако тресетиште се по правилу одводњава да би се слојеви угља слегли и очврсли..

Већ се ближило подне и пауза за ручак кад се изненада у заливу Моркејмб подигао јак југозападни ветар ваљајући огромне таласе. Дубок канал који је опасавао део на коме су Бетмен и Гримс радили нагло се испунио водом готово до врха. Два рудара прекинула су посао. Погледавши око себе, престравили су се: опили су заробљени! Једини спас представљао је мостић који је преко канала водио даље од копна, према чвршћем терену.

— Брзо преко моста! — повикао је панично Бетмен.

Потрчали су колико их ноге носе. Али, чекало их је непријатно изненађење. Мост преко канала састојао се у ствари од две паралелне греде у које су били углављени стари железнички прагови. Чим је Бетмен спустио стопало на први праг, било му је јасно да моста више нема: читава конструкција пливала је јер је вода, кад је покуљала кроз јарак, избацила прагове из лежишта!

На жалост, више није могао назад, јер је изгубио равнотежу и следећег тренутка нашао се до груди у леденој води. Остао је да виси, заробљен тешким дрвеним гредама које су се померале у ритму воде и грувале га по ребрима. Једна рука беспомоћно му је млатарала по ваздуху а другом се грчевито држао за греду. Тада је угледао Гримса како се упиње да што више испружи руку према њему. Напрегао је и он последњи атом снаге, али у истом часу кад је врховима прстију дотакао Гримсове, рука му је склизнула са греде, он је упао у ледену прљаву воду и нестао.

ЖИВО БЛАТО

Чинило му се да ће му плућа експлодирати. Површина воде као да је била километрима изнад њега. Осећао је оштар бол у грудима, неподношљиво оштар. Не, више није могао да издржи. Последњим делићем свести разабрао је да га нешто вуче горе. То мора да је Гримс ипак успео да га дохвати за крај блузе...

Кад је повратио дах, Гримс је почео да га вуче према месту где је до малочас био мост:

Како су се два рудара борила против таласа. Лево: пресек јаза премоштеног праговима.

— Мораћемо да прескочимо! — викао је младић. — То нам је последња шанса. Морамо... Људи скачу и много више...

Знао је то и Бетмен, читао је по новинама како у разним тешким ситуацијама рекорде постављају људи који никакве везе немају са спортом, знао је све то али му то сада није помагало. Његов мозак био је укочен од страха. Није био свестан својих покрета, као да је неко други управљао његовим удовима. Осећао је једино да му је одело натопљено муљем тешко као олово. Онда му је поглед одлутао према мору: угледао је нови, још већи талас и истог тренутка донео одлуку. Стајао је на ивици канала који је био широк готово пет метара и зурио у воду. Кроз завијање ветра чуо је Гримса како му довикује:

— Хајде, шта чекаш? Хајде, човече!

Залетео се и скочио из све снаге иако је унапред знао да неће успети. Пљеснуо је у мутну воду и потонуо као камен. Под ногама је осетио нешто тврдо, одупро се некако и сад му је глава поново била изнад површине. Почео је да млати рукама покушавајући да се докопа обале, али било је само горе — нашао се у густом блату у коме није могао да се помери ни за милиметар. Ноге као да су му биле залепљене за дно, уста пуна муља, земља му је шкрипала под зубима, грло парао бол ...Блато му се увукло и у очи, није видео готово ништа ,али једно је осећање било јаче од свега — докопати се ивице канала! Само да је дотакне! Али, били су то само пусти снови. Реалност је била ужасна: налазио се у живом блату, земља га је буквално гутала. То су његови последњи тренуци, тонуо је све више и зачудо био — равнодушан. А онда га је пренуо јак ударац у леђа. Полетео је ка површини.

ОСТАВИ МЕ!

Био је то Гримс. Видећи да се Бетмен дави скочио је у воду и, снажнији и виши, потиснуо га ка површини. Старији рудар наједном је почео да се грчевито пробија хватајући се за клизаве странице канала. Земља му се заривала дубоко под нокте, али он као да није осећао бол. Још јаче је зарио прсте у блато и уз Гримсову помоћ успео најзад да се извуче на другу обалу.

Ту је остао да лежи потпуно исцрпљен. Узалуд га је Гримс наговарао да крену, он је упорно одбијао понављајући једно исто:

— Остави ме овде! Ти иди, Гримсе, спасавај се. Ја не могу.

— Потрчимо пре но што нас море поклопи — беснео је младић подижући га на силу. Зар не видиш да вода расте? — И заиста, ноге су им поново почеле да пропадају у житко блато. Спруд покривен травом на коме су стајали већ је прекрила вода која се прелила преко канала. Неколико тренутака касније већ им је досезала до чланака. А цело тресетиште било је испресецано таквим каналима дубоким и по шест метара који сада више нису могли ни да се виде!

Бежали су пред бујицом држећи се за руке и покушавајући да се сете где се налазе они најдубљи канали како би их избегли.

Напредовали су споро. Неколико пута Бетмен је посрнуо, падао и дизао се једва одвајајући ноге из густог блата. Гримс је морао да га извлачи, вуче, па и носи. Бетмен је два пута наглавачке пао у воду, нагутао се блата, а онда, потпуно исцрпљен пао и — потпуно се предао. Не мислећи више ништа чекао је да га покрије талас. Чекао је, чекао, али то се није догодило. Овог пута он и Гримс стигли су најзад до једне чврсте узвишице покривене шљунком.

Били су спасени.

И данас Бетмен и Гримс раде на истом тресетишту. Бетмен није научио да плива јер каже да је са својих тридесет шест година престар за то, али зато увек гледа да је на парцели која је најдаље од мора. И добро начуљи уши чим дуне са Ирског мора, макар и најмањи ветрић.

В. М.

УСАМЉЕНИК: СНЕЖНИ ЛЕОПАРД ИМА КРЗНО СИВКАСТО-ЖУТЕ БОЈЕ СА ЦРНИМ ПЕГАМА

МАЧКА КОЈУ ЈЕ ВИДЕЛО МАЛО ЉУДИ: ЈЕДАН ОД РЕТКИХ ПРИМЕРАКА СНЕЖНОГ ЛЕОПАРДА У ЗООЛОШКОМ ВРТУ

СТИДЉИВИ КРАЉ ХИМАЛАЈА

ДАНАС ПОСТОЈИ СВЕГА НЕКОЛИКО СТОТИНА ПРИМЕРАКА СНЕЖНОГ ЛЕОПАРДА. ПОТРЕБНЕ СУ ХИТНЕ МЕРЕ ДА СЕ САЧУВА ОВА УГРОЖЕНА ВРСТА.

Снежни леопард је веома ретка животиња. Ова лепа мачка још увек је у животу захваљујући пре свега неприступачности свог суровог и врлетног завичаја. Изузимајући Непалце, мало је људи уопште видело ову ретку зверку, а многи за њу нису ни чули.

Пребивалиште снежног леопарда су стене хималајских планина у северозападном Непалу и делови Памира, Хиндукуша, Тјеншана и Алтаја, где је тло сиромашно, а вегетација оскудна. Као јазбина служи му погодан заклоњени простор између или испод стена. Његово крзно, светло и густо од ушију па све до репа, треба да му омогући да издржи и љуту хладноћу зиме и врућину летњег дана.

Одрасли снежни леопард достиже око педесет килограма. Дуг је око два метра, од чега пола отпада на реп. Велике шапе с меканим крзненим јастучићима омогућују му да лако одржава равнотежу, а вештина у скакању помаже му да без тешкоћа прелази преко литица Хималаја.

Прилагођена висинама између 3.000 и 4.500 мегара, ова мачка најрадије бира подручја изнад границе шуме, али је увек испод сталног снежног покривача на врховима. Најрадије тражи области у које човек не залази. Планине северозападног Непала представљају природно уточиште ове јединствене и угрожене врсте. Међутим, чак и тамо снежни леопард је све ређа појава.

Снежни леопард је „стидљива“, усамљена животиња. Он лови сам — и сам се одмара у стеновитој јазбини. Није сам једино у време парења, кад мужјак и женка понекад лове заједно, и за време одгајања кад мајка креће у лов са младима.

Храну снежног леопарда представљају дивље овце, козорози, мошусни јелени, а понекад и млади јакови (врста дугодлаког бивола). Апетит ове мачке је позамашан. Кад би ловила у групи у одређеном подручју, по свој прилици никада не би нашла довољно хране да утоли глад. Због тога сваки леопард обележава и брани своју територију.

Пегаво крзно представља допунску гаранцију усамљености и безбедности снежног леопарда. Црне пеге на светлом крзну замагљују обрисе и читав изглед животиње — и збуњују око. Испружена међу камењем и жбуњем свога планинског станишта, ова мачка практично је невидљива.

ТРОФЕЈ НА ЦЕНИ

Премда је снежног леопарда тешко видети, изненађујуће лако га је убити. Ловци из забитих планинских села, углавном сиромашних, за гу сврху користе отровна копља. Кад крену у ловачки поход они у тло забадају стотине оваквих копаља — дуж трагова дивљих оваца, мошусних јелена, или самих леопарда. Врхови се постављају са великом пажњом тако да мачка која пође трагом не може да избегне озледу, а свака рана доводи до тога да смртоносни отров доспе у крв.

Тако је било некад. Данас ловци више не могу да зараде убијањем снежних леопарда. Крзно ових животиња било је раније на великој цени: од њега су прављени оковратници, манжетне, прслуци, шубаре... Једно једино могло је ловцу да донесе читаво богатство! Међутим, откако је леопард постао угрожена врста, непалска влада је забранила домороцима да туристима продају крзно. С друге стране, ни страни трговци не смеју више да га купују пошто је то забрањено међународним законима. Тржиште крзна снежног леопарда је, према томе, практично затворено — а убијање ради зараде готово престало.

Па ипак, снежни леопард је и даље угрожена врста. Један од разлога је — понос. ловачки понос. Крзно ове животиње, наиме, још увек представља једну врсту „симбола ранга“ међу непалским ловцима. Пошто је снежни леопард редак, неки ловци његово крзно сматрају за врхунски доказ своје ловачке вештине.

БЕЗ ХРАНЕ

Други разлог је сиромаштво. Сува клима и неплодно тло удаљених непалских планинских села веома ограничавају земљорадњу. Трговина такође не доноси добру зараду јер роба мора да се спушта низ планину путевима сувише узаним и стрмим тако да се товарне животиње не могу користити. Многи мештани су због тога приморани да се баве ловом, упркос забрани убијања леопарда — а за крзно се ипак нађу купци спремни да ризикују.

Ловачка вештина мештана угрожава снежне леопарде чак и кад они нису циљ лова: у потрази за месом ловци убијају животиње које леопардима представљају храну — дивље овце, козороге, јакове. Мошусни јелени су и главна мета ловокрадица, пошто се мошус користи као основа за неке парфеме. На једном мошусном јелену ловокрадица може да заради довољно да своју породицу издржава читаву годину! Убијањем одраслих мужјака, разумљиво, смањује се размножавање јелена и њихов број опада. Снежни леопарди остају без хране, многи цркавају од глади. Ловци понекад пале траву и жбуње да би натерали животиње према постављеним замкама. Овим поступком успешно се долази до меса а леопарди се још више угрожавају. Ватра уништава подручја у којима живе ове мачке и њихов плен.

Зоолози сматрају да је по свој прилици већ касно. Они упозоравају да ова дивна мачка може потпуно да нестане пре 2000. године! Непалска влада ће снежним леопардима ускоро вероватно обезбедити заштићене области — резервате — у којима ће лов бити строго забрањен. Али, да би се лов доиста онемогућио, поред прописа биће неопходне и мере које ће становништву обезбедити економску сигурност. Једино на тај начин могу се створити прави услови да мештани почну и сами да штите своје дивље животиње — а међу њима на првом месту снежног леопарда.

МАКАКИ ВОЛЕ СНЕГ!

ДО ПРЕ ТРИДЕСЕТАК ГОДИНА НАУЧНИЦИ ГОТОВО НИШТА НИСУ ЗНАЛИ О СНЕЖНОМ МАЈМУНУ. ДАНАС ЈЕ, МЕЂУТИМ, ЈАПАНСКИ МАКАКИ НАЈБОЉЕ ПРОУЧЕНА ВРСТА МАЈМУНА!

Већина мајмуна у свету преко читаве године може да ужива у топлоти и сунцу. Једини јапански мајмун, међутим, живи севернije него било која слична врста животиња, у оштрој и усамљеној планинској средини. У стању је да издржи температуре далеко испод нула степени Целзијуса и проживи чак тридесет дугих зимских сезона!

МАМАЦ ЗА ЧОПОРЕ

Преко ноћи јапански макаки, „снежни мајмуни", спавају у крошњама дрвећа, збијајући се једни уз друге да би им било топлије. Њихово сивкасто-жуто крзно је дебело, а зими прошарано још и белим мрљама. У току дана макаки траже заклоњене, осунчане стрмине, на којима наноси снега нису велики. После мећаве, међутим, често су приморани да у колони по један газе кроз сметове високе преко пола метра. Тада заједничким снагама прте стазе које им омогућују да се крећу са стабла на стабло у потрази за храном. Што зима више стеже, они све теже долазе до коре дрвећа која им служи као оскудна храна. Снежни мајмуни тада губе тежину — и снагу.

У касно пролеће или лети хране има у изобиљу. Снежни мајмуни хране се меким зеленим биљкама, али узимају и зрело воће и тада се просто утове. Овај период лагоднијег живота у току године служи им за рађање. Парење, наиме, обављају само у току хладнијих месеци, тако да се млади обично рађају у априлу или мају.

Макаки су одувек били неухватљива створења. Њихова врлетна планинска пребивалишта готово онемогућују да им се било ко приближи, укључујући и научнике. Ипак, 1953. године јапански приматолог (научник који проучава мајмуне и друге примате) Јуниширо Итани отворио је на планини прву станицу за храњење, доста ниже од подручја у коме снежни мајмуни иначе живе. Користећи кукуруз, пшеницу и јабуке као „мамац" привукао је чопоре мајмуна на отворенији и лакше доступан терен. Сада је на миру могао да их посматра заједно са својим сарадницима.

АГРЕСИВНИ — НА МАМУ

Проучавајући навике у исхрани чланова чопора макакија, научници су одредили ранг сваке животиње, а на основу таквих података проучавали друштвене односе мајмуна. Ранг — социјални положај у чопору — игра веома важну улогу код макакија. Научници су установили да се најутицајнији мужјаци и женке, а са њима и младунчад за време оброка налазе у центру чопора и први једу.

Мужјаци нижег ранга крећу се по рубу — периферији — средишне групе чопора. Они све време настоје да се пробију до места на коме се налази храна, али их мужјаци који су на вишем положају спречавају. Изван периферије налазе се полуусамљени мужјаци који се крећу сами или у мањим групицама, усклађујући своје кретање са кретањем главнине чопора. Полуусамљени мужјаци долазе до хранилишта тек када остали чланови заврше оброк.

Сва је прилика да потомци свој ранг „наслеђују" од мајке. Веза између мајке и младунца је снажна и има дугорочне последице. У току неколико седмица пошто се беба роди, мајмуница никоме не допушта да држи њено младо. Све време она га грли, глади и чисти, доји и носи га куд год крене.

Када младунче напуни 21 седмицу, спремно је и за грубе игре. Потомци „доминантних мајки" показују склоност ка агресивности: у игри јашу, уједају и гоне друге младе. Како време одмиче и они расту њихови међусобни односи постају све озбиљнији — припадници чопора бирају само партнере сличног ранга.

ЗАБРАЊЕН ИЗВОЗ

Кад одрасту, мужјаци теже да се приликом храњења приближе рубу групе. Са мужјацима који потичу од доминантних мајки, међутим, чланови чопора боље поступају него према осталима. Они им, наиме, раније него осталима омогућују повратак у центар групе и „додељују" им виши ранг.

Са мајке се на потомка преноси и знање. У једном огледу истраживачи су дуж морске плаже посули пшеницу. Пре него што почну да једу, мајмуни морају да одвоје зрна од песка. Једног дана млада женка је зграбила шаку ове мешавине и бацила је у воду. Песак је потонуо и мајмуница је с површине воде скупила пшеницу. Овакво овејавање пшенице раширило се прво међу младима, а затим међу одраслима, нарочито мајкама. Нови поступак се после тога преко мајки преносио с генерације на генерацију.

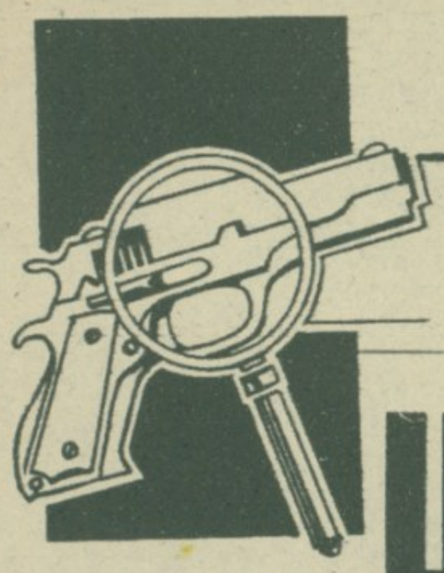
Захваљујући станицама за храњење научници су прикупили обиље чињеница о понашању макакија, о чијем се друштвеном животу данас зна више него о било којој другој врсти мајмуна. Занимање за снежне мајмуне и даље је велико. Многи истраживачи настављају да хране и проучавају њихове чопоре. Хране их такође и сналажљиви мештани који затим у своје мајмунске паркове позивају туристе и — наплаћују улаз.

На жалост, сва ова пажња није донела много добра снежним мајмунима. У дивљини, мајмуни се у потрази за храном раштркају преко пространог подручја. У станицама, међутим, они се навикавају да се окупљају у одређеним тачкама. Ту се ствара гужва и мајмуни једни другима сметају. Због тога постају узнемирени, претерано бучни и насилни. Чопори постају већи: због побољшане исхране мајмуни више не могу да угину од глади. Чопори постепено надрастају станице и мајмунске паркове — и почињу да нападају оближња пољопривредна добра.

Осим у неким зоолошким вртовима, макакија данас има и у два велика истраживачка центра у САД. Два чопора наиме, пресељена су 1964. и 1972. године у Орегон, односно Тексас. Мада пољопривредници у Земљи излазећег сунца и даље трпе од снежних мајмуна, јапанска влада је забранила извоз макакија. Власти су обезбедиле средства за трогодишње проучавање заштите пољопривредника и очување снежних мајмуна.

Истраживачи сматрају да од јапанских макакија још увек може много да се научи. „Стално ми се чини", каже један од најупућенијих јапанских стручњака за мајмуне, „да се у томе шта они чине или избегавају даураде крије објашњење развоја самог почетка људског друштвеног живота".

Е. Јакуповић

ЗЛОЧИНИ КОЈИ НИНАДА НИСУ РЕШЕНИ

ЦРНА ДАЛИЈА

Петнаестог јануара 1947. Елизабета Шорт нађена је мртва у рушевинама једне зграде у сиротињском предграђу Лос Анђелеса

Марта 1950. у полицијску станицу у Лос Анђелесу ушао је висок, сувоњав човек четрдесетих година. „Овом баш не иде сјајно", помислио је дежурни посматрајући лице зарасло у браду, искрзан капут и старе ципеле.

Непознати је за тренутак застао, нервозно је прелетео погледом по великој и пустој просторији, а затим одлучним кораком пришао пулту за којим је седео полицајац.

— Ја сам убио Црну Далију — рекао је мирно.

ОД ОНОГ ЈАНУАРСКОГ ДАНА 1947. КАДА ЈЕ 22-ГОДИШЊА ХОЛИВУДСКА СТАРЛЕТА ЕЛИЗАБЕТ ШОРТ УБИЈЕНА ДО ДАНАС ПРИЈАВИЛО СЕ РАВНО ПЕДЕСЕТ ЉУДИ КОЈИ ТВРДЕ ДА СУ ЈЕ УБИЛИ. СВИ ДО ЈЕДНОГ СУ ЛАГАЛИ.

Прошле су три године од убиства које својевремено данима није силазило с насловних страна. За то време двадесет и пет људи признало је злочин а ниједан га није извршио! Је ли ово још једна лажна узбуна? Још један лудак жељан славе?

Детективима није требало много да у најновијем самозваном убици препознају Макса Хендлера, „ситну рибу" лосанђелеског подземља. У први мах чинило се да Хендлер говори истину: међу личним стварима жртве које је убица после злочина послао редакцији једних локалних новина, налазила се и „визит-карта" компаније у којој је Макс Хендлер некада радио...

Вишенедељна истрага, саслушања и, коначно, детектор лажи показали су да је Макс све измислио.

ХИСТЕРИЈА

Право име Црне Далије било је Елизабет Шорт, Бети или Бет, како су је пријатељи најчешће звали. Двадесет двогодишња холивудска старлета добила је надимак по томе што је упорно носила црнину — у свако доба године, дана и ноћи. Петнаестог јануара 1947. године њен леш је нађен у рушевинама једне зграде у сиротињском предграђу Лос Анђелеса: унакажено тело буквално претестерисано напола, иницијали БД крвнички урезани у леву бутину..., још многе ситнице које инспектори којима је случај поверен у свим оним силним интервјуима за телевизију, радио и новине никад нису обелоданили. То су детаљи које знају само полиција и — убица...

Ниједан од оних који су признали злочин — а до 1982. године било их је тачно педесет — није полицији пружио те кључне информације, једини сигуран доказ да се заиста ради о убици Црне Далије. Сви су као папагаји понављали оно што се могло прочитати у новинама.

Ко је Црна Далија и чиме је то привукла толику пажњу?

Елизабета Шорт почела је да пије оног дана када је сазнала за смрт свог вереника, пилота који је погинуо у другом светском рату... Нешто касније је одлучила да окуша срећу у Холивуду.

Улоге је, истина, добијала. Међутим, биле су то безначајне епизоде на које је чекала месецима. У међувремену је требало некако преживети. Убрзо је почела да зарађује као келнерица по баровима на сумњивом гласу — радила је дању, ноћу пила... Од келнерице која за једну ноћ попије целу недељну плату до колгерле само је један корак. Елизабета Шорт постала је Црна Бети. Црна Далија. Црна у души и увек у црном.

Није имала среће. Мора да је убица на први поглед изгледао као све друге муштерије... Кад је схватила да има посла с психопатом, било је прекасно.

Потера за убицом почела је одмах, а хистерија у јавности неколико дана после убиства и новинских чланака. Прва пријава стигла је од неке келнерице из Лос Анђелеса. Тог и тог дана, у толико сати, два човека које је детаљно описала надугачко су разглабала о злочину за једним столом у рејону у коме је послуживала.

Седмодневна истрага на крају је довела полицију до сумњивих особа — била су то двојица детектива који су после службе свратили у ресторан да се освеже шољом кафе. А о чему причају детективи када нису на дужности? Па, о последњем, нерешеном случају...

КОНАЧНО ПРАВИ ТРАГ?

Тако је почело. Следећих дана, недеља и месеци на полицију Лос Анђелеса сручила се лавина лажних пријава — било је ту професионалних доушника, разних ексцентрика, лудака, ловаца у мутном који су на тај начин покушавали да се неком освете...

Једнога дана телефонски позив платинастоплаве „артисткиње" из последњег од свих ноћног локала „Тропикал":

— Вечерас у девет имам састанак са једном особом на углу Прве и улице Темпл. Имам разлога да верујем да је у питању убица Црне Далије.

Коначно прави траг? Детективи су без по муке и плавушу и њеног познаника који се није надао препаду лако привели у станицу. У току вишечасовног саслушања испоставило се да је „убица" директор једне угледне фирме! Игром случаја подлегао је чарима платинасте „уметнице" из „Тропикала" и од те ноћи поменута дама је стално покушавала да га уцени...

Пролазили су месеци: ређале су се неслане шале доконих, лажне пријаве ситних криминалаца, пропалица и пијаница које би за једно једино пиће пристале да увеселе друштво у неком бару и пријаве се полицији. Свака пријава је, међутим, најозбиљније проверавана. С временом, детективи су се извештили у постављању варљивих питања и зачас би раскринкали лажног убицу. Било је, разуме се, и признања која су се месецима проверавала. На крају би се увек испостављало да „убица" о злочину зна само онолико колико је могао да прочита у новинама.

Откуда та потреба да се призна злочин који нисте починили? Др Пол Де Ривер, полицијски психијатар у време убиства Елизабете Шорт, то овако објашњава:

— Лажна признања у главном су плод егзибиционизма, комплекса кривице или мазохизма.

Све је, дакле, јасно када је реч о лажним признањима. Али се зато о правом убици Црне Далије до данас, тридесет и пет година после злочина, још увек не зна ништа. Баш ништа! Можда је и он већ одавно мртав. Можда.

ДОСИЈЕ ЈЕ ЈОШ ОТВОРЕН

Радећи искључиво на случају Елизабете Шорт, несрећне пријатељице ноћи из задимљених барова Лос Анђелеса, шест детектива дочекало је пуну пензију! А досије је још отворен. Више од стотину фасцикли са свим подацима о убиству из далеке 1947. до врха је испунило неколико металних ормана полицијске картотеке!

Случај Црне Далије тренутно је у рукама детектива Џона Џона. Хоће ли и седми „чувар" досијеа Елизабете Шорт дочекати пензију не решивши мистериозни злочин?

— Можда и нећу. Ко зна, може једног дана неки оронули старац на прагу смрти ушетати у моју канцеларију и рећи „ја сам убио Црну Далију". И можда ће то, коначно, бити истина...

М. И.

МЕДУЗЕ ЛЕТЕ У НЕБО

БАКТЕРИЈЕ-ФАБРИКЕ, ПТИЦЕ-АВИОНИ, АМФИБИЈСКИ БЕСКИЧМЕЊАЦИ! НЕМОГУЋЕ? ГЕНЕТИЧАРИ НЕ МИСЛЕ ТАКО.

Буду ли се експерименти на пољу генетског инжињеринга и даље одвијали успешно као до сада — а разлога да тако не буде нема — птице, бактерије и медузе ће пре истека овог века чинити чуда... С обзиром да ово тврде све сами озбиљни људи, а уз то још угледни генетичари, немамо разлога да им не верујемо.

ВРАПЦИ НЕ ДОЛАЗЕ У ОБЗИР

Научници се већ четрдесетак година баве изменом грађе бактерија. Недавно је вишегодишњи напор уродио плодом: створен је микроорганизам који ће, тврди се, бити права правцата микро-фабрика најразличитијих производа.

Неке од ових невидљивих „буба" ће по речима америчког микробиолога др Томаса Истона производити храну, друге ће образовати читаве колоније радника које ће „испоручивати" свилу, вуну, сапуне, детерџенте, лекове, па чак и изолациони материјал за грађевинарство.

Колико ћемо морати да причекамо на долазак тог златног доба кад ће уместо нас диринџити „микро-бубе"?

— Генетски инжењеринг отворио је ново, запањујуће поглавље историје. Многа наша открића биће применљива ускоро. За друге ће бити потребно нешто више

времена, али је извесно да ће се и то збити још за живота већине нас — тврди др Истон.

Поред вредних „микро-буба" генетски инжењеринг обећава нам и друга подједнако невероватна чуда. На њујоршком институту „Хадсон", рецимо, у центру пажње стручњака налази се птице и медузе. Зашто баш оне? Па, зато што би, ако је веровати генетичарима, управо птице и медузе могле да замене... шта? Авионе.

Жил Верн је био само писац, па се ипак добар део његових „сулудих" замисли остварио. Зашто онда да не поверујемо у научничке птице-авионе?

Не долазе, разуме се, све летачице у обзир. Врапци и њима слична ситнурија су искључени. У експериментима који се одвијају у „Хадсону" заморче је највећа птица на свету — андски кондор са распоном крила од 3,60 метара. Уз мало генетског инжењеринга научници се надају да ће створити птичурину у поређењу с којом ће досадашњи џин с Анда бити најобичнији патуљак — распон крила „изинжењерисаног" кондора могао би да досегне 18 метара.

Пошто величина сама по себи ништа не обећава, авио-кондор би добио челичне потпорне конструкције за крила и ножне мишиће. Тако опремљена птичурина могла би да понесе пилота и једног путника — за почетак. Нешто касније предвиђају се читаве формације међусобно повезаних кондора који би се винули небу под облаке носећи и до четрдесет особа.

Добро, тако би полетели... А како би постигли прилично важну ствар — да стигнемо управо тамо где желимо? Па, у мозгове птица-авиона уградили би се сићушни компјутери који би примали наређења једног централног компјутера са земље. Шта још? Скупи аеродроми и писте за слетање и полетање нам више уопште не би били потребни... Ни бензин, разуме се.

Немогуће? Амерички научници не мисле тако: птице-авиони постаће стварност, тврде.

Птицама је у природи да лете. Али медузе... Па ипак, генетичари највеће наде полажу баш у ове бескичмењаке. Ништа прикладније од њих за превоз, тврди се...

Применом генетског инжињеринга Scyphosoae алијас медузе чији пречник сада нормално износи око 30 центиметара а дужина пипака у најбољем случају (џиновска Cyanea arctica) 60 метара, достигле би величину савремених авиона.

ЈАДНИ ЖИЛ ВЕРН

Пошто науци није циљ да ствара водене џинове, ради се на томе да се у абдомен (доњи трбух) медуза убаце бактерије које ослобађају водоник. Шта би се тиме добило? Амфибијска створења, подједнако прилагођена животу у води и у ваздуху.

Какве би ми користи имали од тога што би горостасне медузе мало пливале мало летеле? Ама баш никакве, све док се једнога дана — а да је и то могуће генетичари не сумњају — у њихове организме не угради „гондоле" у које би комотно могло да се смести око 75 путника плус приличан терет и пошта.

Оном Жилу Верну је баш недостајало маште...

М. Ц.

У ЛОНЦУ И КАРИКАТУРИ

ОМИЉЕНО ЈЕЛО СЛАВНОГ СЛИКАРА

Ватерзои је прастари фламански специјалитет. По изворним рецептима сво јело се може припремати на неколико различитих начина. Данас се у Белгији претежно припрема на два начина: са рибом или пилећим месом. Оба ова типа ватерзоија приређују се углавном за празнике или породичне свечаности јер захтевају много времена.

Рибе, као и остали „морски плодови" (шкољке, ракови) играју у Белгији велику улогу у исхрани. Тако на пример међу специјалитете града Брисела спада јегуља у зеленом умаку (од зачина) приређена с белим вином и маслацем. Посебно је популарна „шкољка малог човека", једно веома просто јело: дагње куване у белом вину са зачинима.

По неким записима, у старој Фландрији јело се много и добро. Славни фламански сликар Питер Бројгел важио је за великог гурмана што се и на његовим платнима може видети: насликани столови пуни јела и још пуначкији гости који неизмерно уживају у „јењу и пићу". За чувену Бројгелову слику „Свадбени ручак" везана је једна анегдота: пошто је већину својих дела насликао по живим моделима, тако је и за ову поставио велике столове препуне разних јела и пића и за њих посадио своје моделе који су се својски прихватили јела. Не могавши издржати од примамљивих мириса предивних јела а посебно ватерзоија, сам Бројгел је у више наврата прекидао сликање и седао за сто да би, заједно са својим моделима, нешто „глоцнуо". Сликање се богами отегло, а буџет сликара осетно смањио.

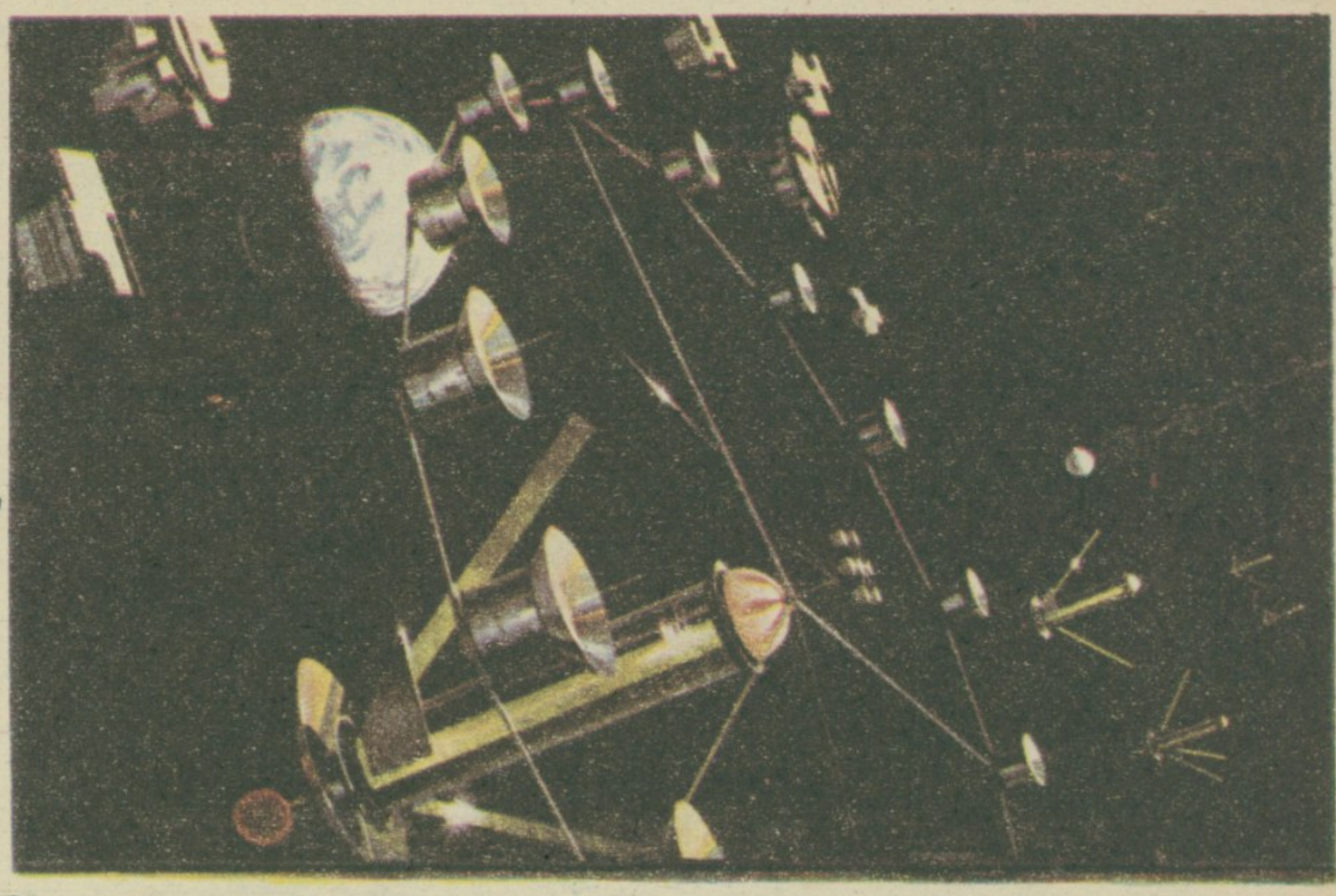
Није само славни Бројгел величао храну у својим делима. Познати фламански књижевник и сликар Феликс Тимерманс је једним романом подигао „споменик" фламанској кухињи, а ни Шарл де Костер није пропустио да у Тилу Ојленшпигелу детаљно опише како су стари Белгијанци уживали у јелу.

Најзад, ево и рецепта: за стари фламански ватерзои потребно је припремити следеће намирнице: 200 gr целера, 2 kg слатководних риба (шаран, јегуља, штука, црвенперка или нека друга риба, зависно од могућности) 3 кришке лимуна, со, бибер, једна веза зеленог за супу, 1 ловоров лист, мајчина душица, кадуља, 2 l белог вина, 100 gr маслаца, 2 велике кашике презли (мрвица од двопека), кришке белог хлеба.

Целер огулимо и нарибамо на крупно рендиде, рибу очистимо и нарежемо на веће комаде, зелен очистимо и затим све заједно ставимо у велики лонац. Додамо све зачине и маслац. У лонац улијемо 2/3 вина и 1/3 воде па кувамо на тихој ватри. Водимо рачуна да се риба не прекува већ да остане цела у комадима. Кад је риба кувана, извадимо је и ставимо у овалну чинију. Супу процедимо кроз сито, додамо јој мрвице од двопека да би била гушћа и укувамо је као сос на тихој ватри. По потреби је досолимо и побиберимо. Кришке белог хлеба препечемо и затим их прелијемо умаком. Рибу износимо на сто одвојено. Салата од цвекле и кромпира изврсно се слаже с овим јелом.

Црта и пише:
Бошко Стаматовић

Модел свемирске колоније са посебним цилиндрима за насеља, пољопривреду, индустрију.

У СВЕМИРУ

ЗАЈЕДНИЦА ОД ДЕСЕТ МИЛИОНА ЉУДИ У ПРОСТОРУ ИЗМЕЂУ ЗЕМЉЕ И МЕСЕЦА! САСВИМ РЕАЛИСТИЧНА И ОСТВАРЉИВА ЗАМИСАО ЈЕДНОГ ПОЗНАТОГ ФИЗИЧАРА И ПРЕДЛОГ ЗА РЕШЕЊЕ ПРОБЛЕМА ПРЕНАСЕЉЕНОСТИ НАШЕ ПЛАНЕТЕ.

Не, није реч о авантури нити о жељи да се потврде човекове технолошке могућности — тврди амерички физичар Џералд О'Нил који се још од 1969. бави идејом о насељавању свемира. — Једноставно, то је нешто што ћемо пре или касније морати да урадимо. Огромне орбиталне станице, економичније од сличних за које се у овом тренутку претпоставља да су остварive на површинама планета или сателита Сунчевог система, могле би да буду природан вентил за невоље које већ погађају планету Земљу: пренасељеност, загађеност околине и криза енергетских извора, па и разне елементарне непогоде које знају да донесу пустош и посеју смрт.

Џералд О'Нил, иначе професор угледног универзитета у Принстону и саветник добро познате америчке НАСЕ (Националне администрације за аеронаутику и простор), припремио је и једну књигу на ову тему која се под насловом **„Људска насеља у свемиру"** пре извесног времена појавила међу издањима неких европских земаља.

Из ове књиге коју је писац научне фантастике Исак Асимов примио са одушевљењем а за идеју изјавио да је „веома практична и сасвим остварљива", дајемо најзанимљивије појединости.

ОГЛЕДАЛО ЗА ВЕЧИТО ПРОЛЕЋЕ

Острво Три имаће површину од око хиљаду триста квадратних километара и, бар што се технолошких могућности тиче, могло би да буде изграђено већ почетком идућег века. Пре тога, наравно, треба решити проблем гравитације, обезбедити воду, земљу, ваздух и Сунчеву светлост. Укратко, све оно што одговара условима живота на Земљи.

Тридесет километара дуго острво протезало би се у две ротирајуће равни. Једну од њих чинила би два паралелно постављена валка који би се такође обртали око својих оса тако да људи који у њима живе осећају гравитацију баш као да су на Земљи. Иначе, ови цилиндри имали би на једном крају специјалну „капу" у облику полулопте — резервоар кисеоника.

Унутрашњост сваког од укупно три цилиндра, колико је предвиђено за боравак људи, подељена је на шест такозваних „долина" које добијају Сунчеву светлост преко огромних огледала постављених изнад безброј прозора. Иако се цилиндри окрећу, њихове осе су стално усмерене у правцу Сунца тако да изгледа као да оне стоје у једној тачки. Промена угла под којим ова огледала стоје одавала би утисак свитања, лаганог кретања Сунца преко хоризонта и његов залазак. Специјалан програм ротације огледала обезбеђивао би нормално трајање дана и ноћи, одговарајуће климатске услове, циклус смењивања годишњих доба и топлотну равнотежу у насељу. Велико удубљено огледало на другом крају сваког цилиндра непрекидно би сакупљало енергију за напајање соларних централа.

Ако би се поред великих цилиндара поставили и други, нешто мањи, који би се користили за узгајање усева, постигло би се оно што на Земљи никада и није било могуће — строга контрола климе.

Површина сваке долине на Острву Три била би широка три а дугачка око тридесет километара, а имала би и своје планине! Са унутрашње стране цилиндрових капа човек ће моћи да смести планине високе и до три хиљаде метара!

Ако би се пољопривреда и индустрија концентрисале на крајевима или изван цилиндара, становници Острва Три могли би пуних шесто педесет квадратних километара површине тла да искористе за изградњу стамбених насеља и терена за рекреацију.

— Ја бих се — каже О'Нил — одлучио за решење које ми се у сваком смислу чини занимљивим: долине бих оставио за шуме и паркове а на њиховим ивицама у подножју планина начинио бих језера са обалама резервисаним за мала насеља. На неколико оваквих насеља могао би да дође и понеки прави прад, наравно далеко мањи од Сан Франциска, тамо би људи одлазили на забаве у позориште, музеје, на концерте.

Да би се становништво ове чудне колоније у свемиру исхранило биће довољна површина не већа од оне коју заузимају стамбени блокови. То на први поглед изгледа недовољно, али ако се има у виду могућност да се под строго контролисаним климатским условима могу постићи и четири жетве годишње, јасно је да би се са површине од само десетак квадратних метара убирало довољно хране за једног становника.

АСТЕРОИДИ ДОНОСЕ ВОДУ

У почетку се сасвим сигурно неће исплатити гајити велики број „грла" за исхрану зато што све животиње веома споро претварају биљну храну у месо богато протеинима. Кокошке, ћурке, па и свиње у томе су далеко ефикасније. Неће, дакле, бити потребно јести шницле и колаче од сојиног семена или рибље протеине, како предвиђају футуролози, изузев ако неко баш то воли.

Пољопривредне површине могу такође бити у облику валка, али не морају да се обрћу. Осим тога, за њих ће што се светлости тиче бити довољни обични купасти рефлектори, јер стабљикама кукуруза сигурно неће сметати сунце у облику елипсе. У ове цилиндре убацивао би се разређени кисеоник карактеристичан за планинске услове. Доказано је да биљке боље успевају тамо где има мање ваздуха, а и ђубриво у том случају може да буде слабијег квалитета.

Клима ће највећим делом године бити топла и довољно влажна а трајање дана биће регулисано на начин који такође неће много коштати: у одређено време велики алуминијски пано постављаће се на нултој гравитацији, ван цилиндара и испред огледала, и тако „гасити" светлост. Постојаће, дакле, сви услови да се обезбеди одговарајућа клима за одређени цилиндар и врсту усева. Они ће имати своја годишња доба и клима ће се у њима строго мењати из месеца у месец. На овај начин у сваком тренутку на трпезама Земљана колониста наћи ће се, на пример, „сезонско" воће и поврће. Становници „из другог краја" моћи ће да се сладе јагодама и у време кад је на њиховим пољима јануарска клима.

Временом ће бити могуће искористити велике резерве воде на астероидима и насељима остварити влажне терене за посебне врсте усева — мочваре и језерца слане и слатке воде. Остриге, ракови, рибе свих врста моћи ће несметано да се узгајају, а неке врсте чак и да се спасу од истребљења.

На Острву Три готово све зависи од Сунчеве енергије. Како је она практично неисцрпна користиће се и за производњу јефтиних хемијских ђубрива. Специјални

На „небеским пољима" убираће се четири жетве годишње.

Овако ће изгледати стамбене четврти. Најчешће возило: бицикл и електрични аутомобил.

уређај директно ће користити топлотну енергију за претварање кисеоника и азота у органска једињења! Свако свемирско насеље мораће да има колектор светлости чију ће величину диктирати број житеља — један квадратни метар „по становнику". А то није много ако се зна да у свемиру Сунце непрестано пржи и да је време његовог коришћења неограничено.

ПОГЛЕД У ВЕЧНОСТ

Живот у свемиру тећи ће онако како је једино и могуће — по принципу кружења материје. Свежи производи: воће, поврће, месо, млеко, сир, стизаће најкраћим путем у домове наших свемираца, а враћаће се као чиста вода и хранљиви састојци за производњу неопходног ђубрива. Ништа неће и не може бити бачено. Тиме што ће сви отпаци пролазити кроз једну соларну пећ која ће трошити минимум енергије обезбедиће се да све што стиже у пољопривредну зону буде стерилисано. Пестициди и други отрови биће излишни јер ће у свим зонама живети само инсекти неопходни за опрашивање цветова. Птице би могле да штете усевима, али то ни у ком случају не значи да их неће бити. Напротив, у простору око стамбених четврти постојаће идеални услови не само за њих већ и за друге врсте животињског света.

Иако ће Острво Три бити густо насељено, то се уопште неће примећивати: породици од пет особа биће довољна једноспратна кућа са неколико спаваћих соба и широким простором за дневни боравак. Свака кућа ће моћи да има сопствени врт или повртњак који ће заузимати простор не већи од површине на којој је подигнута зграда тако да ће највећи део терена бити на располагању за изградњу продавница, школа, јавних установа, паркова.

Електрична енергија из централе која ће се налазити са спољашње стране подземним кабловима стизаће у домове, да их осветли, покрене апарате за домаћинство, одржава ер-кондишн. На Острво Три неопходна топлотна енергија у стану моћи ће да се обезбеди и директним путем од Сунца, без обавезе да прође кроз стадијум електричне енергије — преко колектора величине два квадратна метра, канала испод темеља куће и специјалне металне површине за припремање хране која ће концентрисати све зраке. На исти начин моћи ће да се обезбеди и соларна енергија за друге потребе.

Куће на Острву Три имаће нешто чиме се ниједан Земљанин не био могао похвалити: прозор у једном углу дневне собе са кога ће пуцати поглед у бесконачни простор загонетног свемира са милијардама треперавих звезда које никад неће бити заклоњене маглом и облацима.

СТИЖЕ МАГНЕТОПЛАН

Фабрике лаке индустрије на Острву Три биће подигнуте у градовима или на њиховој периферији, док ће постројења тешке индустрије наћи своје место далеко од насеља. Сваком од три главна цилиндра додаће се по један мирујући диск за индустријске комплексе на нултој гравитацији исте величине као што су капе на крајевима. На овај начин индустрија би остварила директну везу са „спољашњим светом" преко којег би примала пошиљке сировина и слала готове производе.

У једном оваквом свемирском насељу где се проблем енергије уопште не спомиње, сасвим је нормално очекивати да се индустријски шкарт неће одбацивати већ, напротив, сакупљати на једном месту и прерађивати тако да се извуку корисни материјали за поновну прераду. За штетне гасове и дим побринуће се Сунчеви ветрови и тиме спречити загађивање околине.

Становници Острва Три путоваће до својих радних места удобније и брже од милиона радника на Земљи. За кратке релације најподеснији ће бити бицикли и мали скутери на електрични погон, док ће се за путовање до пољопривредних и индустријских зона користити далеко ефикаснији систем превоза, такође наслеђен али и неочекивано ефикасан у новим условима. У прошлој деценији, наиме, у многим земљама почело је да се експериментише са такозваним „динамичким магнетским лебдењем", а то је у ствари одржавање равнотеже возила са магнетом које се великом брзином креће металном шином.

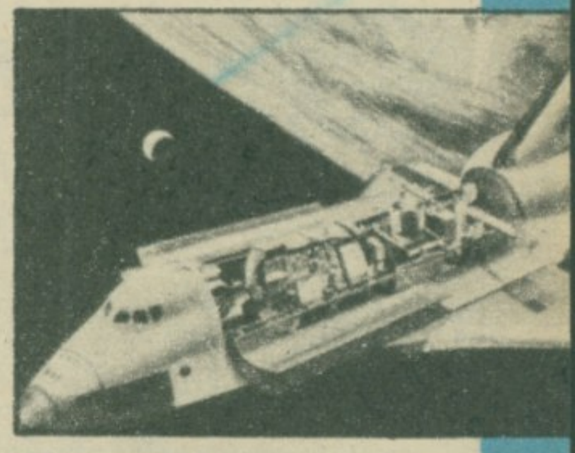
ТРОДИМЕНЗИОНАЛНИ ФУДБАЛ

Да би становништво свемирског насеља сачувало своје здравље, мораће извесно време да проводи и у условима нормалне силе теже (на Земљи) или да практикује нешто што на Земљи никад не би могли да постигну — да се подвргну условима сваке гравитације, на тај начин што ће се неким возилом кретати на одговарајућој удаљености од цилиндричне осе. А на њој ће сила теже бити равна нули и равномерно ће се повећавати, односно приближавати земаљској како се човек све више буде спуштао ка долини.

Свакако да ће људи живећи у новим условима измислити и неке нове спортове, или унапредити старе. На пример, моћи ће да играју тродимензионални фудбал. Скакање у базен у близини осе цилиндра одвијаће се као у успореном филму, док ће се таласи дизати и спуштати као у неком сну. Љубитељи роњења, у условима ове гравитације која може бити и хиљаду пута мања од оне на Земљи, моћи ће да се крећу кроз воду попут рибе, ослобођени страха од промена притиска.

Како ће путовање авионима из више разлога бити сувишно, моћи ће да се једри; једрилица и на Земљи многим љубитељима висина пружа велико уживање и осећање слободе. Осим тога, у земаљским условима летење на ножни погон — с гиме се покушавало још од античке Грчке — готово да је неостварив. У свемирском насељу, међутим, то може постати забава за сваког а не само привилегија најснажнијих.

Као што на Земљи постоје на плажама чувари тако ће и у свемиру бити неопходно да се мисли на мере предострожности за све летаче. На пример, биће потребно разапети

Пројекат НАСЕ: свемирски аутобус за везу Земља — орбиталне станице.

танану мрежу као заштиту за све оне који се из неких разлога удаље од осе цилиндра и крену ка зони јаче гравитационе силе. Или, обезбедити падобран за пилота који се исувише спусти ка долини.

— Човек ће свакако доћи у искушење да на местима где се завршавају долине и капе почињу да се издижу ка оси цилиндра начини планине као на Земљи — прича нам даље Џералд О'Нил. — Бар што се пењања тиче, излет на све планине биће далеко лакши него што смо навикли јер ће се са сваким метром успона смањивати сила теже. У једном тренутку почеће да прави „километарске" скокове. А кад стигне на врх, неће више тежити ни грама!

Д. Варагић

Трајовима прошлости

ПАЛА ЈЕ КРУПА

— ПОРУЧИ ПАШИ ДА МУ ГРАД НЕ МОЖЕМО ПРЕДАТИ. АКО И ДАЉЕ УСТРАЈЕ, НЕКА ПО КЉУЧЕВЕ ДОЂЕ САМ! — ИСПРАТИО ЈЕ МАТИЈА БАКИЋ ТУРСКОГ ЧАУША.

Босански намесник Мустафа-паша Соколовић, братанац великог везира Мехмеда Соколовића, провалио је у пролеће 1565. у Хрватску.

Четвртог јуна турска војска састављена од пешадије и јаничара, спахија, акинција и мартолоза, опколила је Крупу — град кнеза Николе Зринског на десној обали Уне. Турци су неколико пута безуспешно нападали ово утврђење. Две године раније врховни капетан Крајине Иван Ленковић је, схвативши немоћ пред незадрживом османлијском најездом, предложио да се Крупа, попут многих других племићких градова на несигураној граници, развали. Међутим, двадесет осам људи Николе Зринског, којима је заповедао хрватски племић Матија Бакић, остало је да брани утврђење. У погледу одбране ова шачица војника била је подређена крајишком капетану у Бихаћу.

Негде око једанаест часова тог врелог јунског дана заповедник Крупе Бакић, изразито висок, јак човек светле браде, гледао је с главне куле турски мравињак подно града. На препланулом лицу дугогодишњег ратника примећивала се узнемиреност, али не и страх.

— Војводо, опасали су нас са свих страна — показивао је Бакићу подзаповедник Михајло Слатински. — Ено, средина табора је у долини уз поток, уз Крупицу, тамо је и наш чадор. Гледај, довлаче топове изнад млинова...

НЕ ЖАЛИ ТИ НАС

Бакић је само гледао у комешање и светлуцање подно зидина — знао је да је његова посада према том мору Турака жељних боја и плена обично зрнце. Ипак, рачунао је, помоћ краљевских чета мора стићи. Јавио је на време у Мрежницу и Бихаћ да су Турци на вратима.

— Турски чауш с белом заставом! — јави се стража над мостом. Нешто касније Бакић је дочекао пашиног изасланика у дворишту тврђаве.

— И, тако, поручи паши да му захваљујемо што нас се сетио, али град му не можемо предати. Не дозвољава нам то војничка част, и реч коју смо дали кнезу. Ако твој господар и даље устраје, нека по градске кључеве дође сам! — рече гледајући да узбуђеност прикрије гласом и осмехом који испаде некако натегнут, горак.

Војници су ћутали. Сунце је топило шлемове и оклопе. Негде на крову гукали су голубови. Чаушев дорат, богато искићен, нестрпљиво је ударао предњом ногом о камену плочу трема гризући ђем...

— Освестите се, људи! — пренерази се чауш не скривајући изговором своје порекло пре потурчења. — Не губите главе узалуд. Па погледајте! Четири хиљаде нас је, разбићемо вас у првом јуришу. Жао ми вас је, пречите нам пут, браните вашу господу а она су на сигурном, далеко...

— Не жали ти нас ништа, а наше господаре остави на миру! И враћај се паши с нашом поруком! — одсече Бакић бришући лице и врат обливен знојем.

Чауш их још једном испитивачки погледа кратко поздрави и узјаха коње. Поткове звекнуше.

— Браћо! На своја места! — тихо, нимало заповеднички, рече Бакић. — Топова, стрељива, хране и воде имамо довољно па шта буде — биће!

Соколовић је без речи саслушао гласника. Није очекивао такву одважност. Заклонивши очи од сунца сувоњавом, негованом руком, загледа се у зидине, куле и кровове па нареди:

— Спалите сместа све куће, чардаке, млинове и мост под градом! Туците тврђаву топовима до заласка сунца па да видимо шта ће онда!

ВОЈСКА НА ДРУГОЈ ОБАЛИ

Док су Крупу, обавијену пламеном и димом, тукли турски топови, из Бихаћа је према Словенији журио гласник бихаћког капетана Кроншала објављујући опсаду Крупе отвореним писмом свим ближим капетанима и хрватској властели. На омоту хитне поруке врховном капетану целе Крајине Ленковићу великим, црвеним глагољским словима писало је: „Ноћ тер дан нек се иоси те лист у поште без престања у Чрномељ брзо тер брзо...“

И капетан Николе Зринског Петар Фаркашић пише 5. јуна из Мрежнице: „... На овој Крајини ни теже ни једним сиромахом него оним ки су у Крупој... Бојим се да не буде ни Крупе ни њих ки су у њој ...“ Два дана касније капетан Кроншал из Бихаћа опет вапи тражећи помоћ и упозоравајући на опасност.

Црне вести узбуниле су Хрватску у којој се навратнанос скупљала крајишка војска. За то време Крупа се бранила незамисливом храброшћу. Турски топови су, додуше, мрвили зидове утирући пут јаничарским навалама, али посада се ипак држала. Како, којом снагом, којим распоредом и јунаштвом — тешко је данас замислити. Свих двадесет осам бранилаца — тек по неки рањен — били су у борбеном реду кад се 22. јуна тачно насупрот турског логора на левој обали Уне изненада појавила и утаборила крајишка војска од седам хиљада људи.

КУКАВИЧКО ОКЛЕВАЊЕ

— Не допуштам, господо! Као заповедник забрањујем било какав удар преко реке, је ли јасно?! — хладно одсече пред својим штабом главнокомандујући окупљене војске, подзаповедник Крајине Херберт Ауершперг. Лецну се на жамор који није одобравао његову наредбу.

— Господине бароне, најстроже протестујем — скочи млади кнез Франьо Франкопан Слуњски. — Па ми смо ту да помогнемо оној шачици јунака у Крупи! А, шта радимо? Довикујемо се и препуцавамо с Турцима и чекамо... Шта? Кога?!

— Кнеже, забрањујем тај тон! — пискавим ће гласом барон. — Шта бисте ви? Преко Уне? Нисте ли управо ви и Фаркашић данас покушали да фронтално пређете чамцима? И шта је било? Од четрнаест Турци вам здробише осам броди-

ца. А колико сте људи изгубили?!

— Приберите се, господо, молим вас — наће се између Ауершперга и Франкопана управник Крањске Јобст Галенберг. — Ништа нећете решити свађом! Јасно је да треба прећи Уну, али севернije и заћи Турцима за леђа.

Војвода великодостојника Надацијa Вук Гиси ускочи:

— Предлажем да одвојимо хиљаду коњаника па крај Новиграда преко и на пашу с леђа...

— Тако је — жустро ће Петар Фаркашић. — Нека води кнез Слуњски!

— Нико се неће одвајати — посиве барон у лицу! — Ослабили бисмо снаге и Турци би продрли до Бихаћа...

— До каквог Бихаћа, јесте ли ви при себи?! — дрекну Франкопан. — Нас је седам хиљада, а њих четири! То је кукавичко оклевање, а Бакићу је смрт на врату! Гиси, Фаркашић и ја повешћемо своје бандерије преко Уне.

— Свакога ко повуче макар и властите јединице из војске казнићу смрћу! — викну барон. — Укључујући и вас, кнеже! Уместо Ленковића војску водим ја и сви ћете се покоравати мени!

— Ја ћу вас кукавице... — загрцну се Франкопан потежући сабљу.

ОСТАВИЛИ СУ ИХ

Тог тренутка, срећом, Гиси, Фаркашић и Франкопанов капетан Цетински скочише на кнеза и извукоше га из шатора...

— Јесте ли сишли с ума? — муцао је узбуђено Фаркашић гурајући га. — Аустријанац ће вас оптужити за велеиздају и непослушност и смакнути! У рату смо, кнеже...

Исте ноћи бука с десне стране Уне дигла је на ноге крајишки табор. Код Турака су плануле бакље, разлегала се граја мимо обичаја јер су турски напади престајали у сутон. Није се могло јасно разабрати али је изгледало да тамо пристиже још нека војска.

Нешто касније стражари су пред Ауершперга и остале старешине довели двојицу војника које је Матија Бакић спустио конопцима низ зидине. Мокри, дрхтећи од студени и напорног пливања, једва су испричали да су браниоци на ивици снаге — шесторица су тешко рањена а Турци су на више места развалили зидине и поткопали улазну кулу.

— Војвода поручује да помогнете, преклиње да сместа ударите на Турке јер нећемо издржати ни дан. Паши ноћас стиже појачање из Бањалуке и Сарајева...

Сви се згледаше. Франкопан изазивачки окрену леђа плашљивом барону, гласно пљуну па с другови-

вима напусти Ауершпрегов шатор.

— Браћо, ја својим људима не браним! Ко хоће нека се ноћас пробије до Крупе — застаде кнез крај прве ватре. — Ја сам, као што знате, под стражом.

— Идемо да се договоримо, немамо времена — махну Фаркашић па се упутише његовом шатром.

У цик зоре топови и аркебузи из крајишког табора осуше урнебесну пальбу на турске положаје. Под заштитом топовске ватре, обавијени димом и маглом, хрватски добровољци докопаше се супротне обале Уне. С њима су били и Бакићеви гласници. На препад су се пробили до улаза у тврђаву. Кад је Ауершперг сазнао да су тобџије отворили пальбу чим их је Франкопан упозорио на тобожње прикупљање турских чамаца и сплавова за могући десант, прогута бес и погледом ошину кнеза.

ПРЕДАТИ СЕ НЕЋЕМО!

Мустафа-паши Соколовићу приведоше плаховитог ријег коња. Винувши се у седло намесник босанског санџака тргну позлаћену сабљу с персијским стиховима из Курана коју му је поклонио везир Мехмед Соколовић.

— Данас ћемо овај град предати султану!

Двадесет хиљада Турака (јер је заиста стигло велико појачање) сручи се на Крупу уз дивљу вику, тутњаву топова, махнито завијање зурли и рику бубњева. Огорчени бој прождирао је стопу по стопу зидова, кула и бедема.

На запрепашћење очајних бранилаца, крајишка војска на другој обали повлачила се у савршеном реду према Острошцу и Бихаћу!

Бакић пребледе... оставили су их, значи, саме!

Подне је одмакло. Сунце немилосрдно жеже. Турци се пењу уз бедеме, топови ригају сумпор и железо... Седморица последњих бранилаца припремали су се за последњи пробој. Матија Бакић, јуначки подносећи задобијене ране, опраштао се с друговима:

— Предати се нећемо! Нема нам друге до часно умрети. Остали смо сами и сами ћемо у задњи јуриш. Сеците Турке, а ако неко ипак изнесе живу главу, нека памти све!

* * *

Записи кажу да је Бакић са седморицом бранилаца излетео пред запрепашћене Турке и сабљом, кубуром, зубима, шакама — прокрчио пут кроз густе редове јаничара!

До обале Уне Турци су разнели петорицу. Матија Бакић и двојица преживелих пробили су се до реке и бацили у таласе. Хладна Уна ускипела је од пушчаних рана и стрела. Најтеже рањен, под оклопом, у гломазним чизмама, војвода још двапут изрони и онда потону... Кажу да су двојица његових другова далеко низводно ипак испливала на хрватску обалу.

Текст и цртежи:
Младен Трнски

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

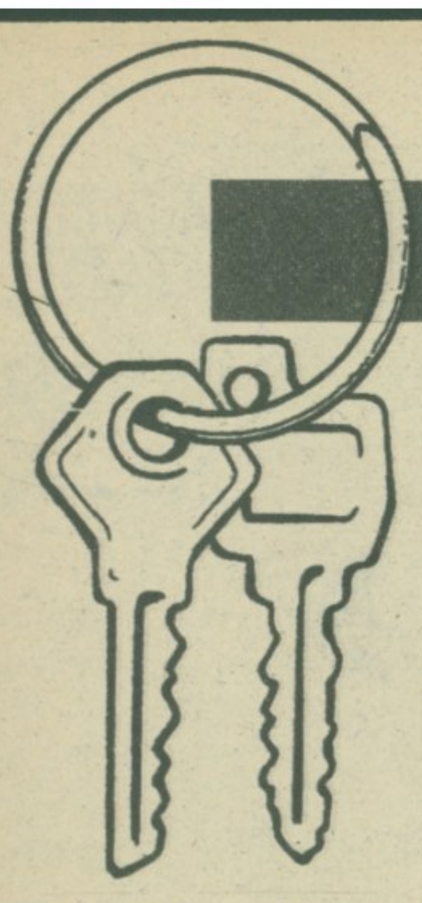

НЕШТО СЕ ПРОМЕНИЛО

ЛОПУЖЕ БИРАЈУ

БРОЈ УКРАДЕНИХ АУТОМОБИЛА СВЕ ВИШЕ РАСТЕ. ШТА СЕ НАЈВИШЕ ПОЗАЈМЉУЈЕ У АУТОМОБИЛСКИМ ВЕЛЕСИЛАМА — САД И СР НЕМАЧКОЈ?

С огромних рекламних паноа концерна „Фолксваген" који се могу видети широм Северне и Јужне Америке бомбардују вас циновска слова: „Голф, аутомобил који се највише краде у САД". Боље рекламе за један аутомобил не постоји. А разлог зашто је оволико популаран код америчких крадљиваца аутомобила је — у САД тренутно нема штедљивијег аутомобила од њега.

МЕРЦЕДЕС ТЕК ПЕТИ!

У земљи одакле је голф родом, у СР Немачкој, од укупно 45.000 украдених путничких аутомобила прошле године читавих 11.500 је са производне траке у Волфсбургу! Међутим, кад се узме у обзир да се на западнонемачким путевима котрља више фолксвагена него фордова, мерцедеса, BMW и алфа-ромеа заједно, ситуација за власнике VW није тако црна. Наиме, годишње се украде само један од 617 аутомобила ове познате марке!

Много више разлога за забринутост имају Немци, власници поршеа: на сваки 76. аутомобил ове марке крадљивци „баце око и калауз". Поред брзог поршеа лопови дају предност моделима као што су алфа-ромео, BMW и ситроен. (Спачек је потпуно безвредан, уопште не долази у обзир).

Тек на петом месту ове ранг-листе аутомобила омиљених међу лоповима налази се чувени мерцедес! Власници популарног „мерце" могу мирније да спавају после статистичких података које је недавно објавила немачка полиција, позната као врло педантна: примећена је знатна разлика између броја кола која се краду само за краће време (највише дан-два) и оних која знају да нестану за сва времена. Још пре шест година сваки трећи аутомобил нестао заувек био је марке мерцедес — данас је то тек сваки пети!

Представници фабрике из Штутгарта приписују ову промену себи у заслугу: скривени код-систем у сваком мерцедесу, као и специјално истражно одељење ове фирме успели су да зауставе многе позајмљиваче аутомобила са сребрном стрелом на границама СР Немачке и кад су лопови имали савршено фалсификоване папире.

За разлику од мерцедеса два од три украдена поршеа или алфе никад више нису видели своје првобитне власнике и обратно. Међутим, сваки други „мазнути" BMW или мерцедес касније има шансе да се поново нађе у правим рукама. Још су веће шансе власника опела: тек сваки четврти украдени аутомобил ове марке ишчезава за сва времена.

УКРАДИ МЕ АКО СМЕШ

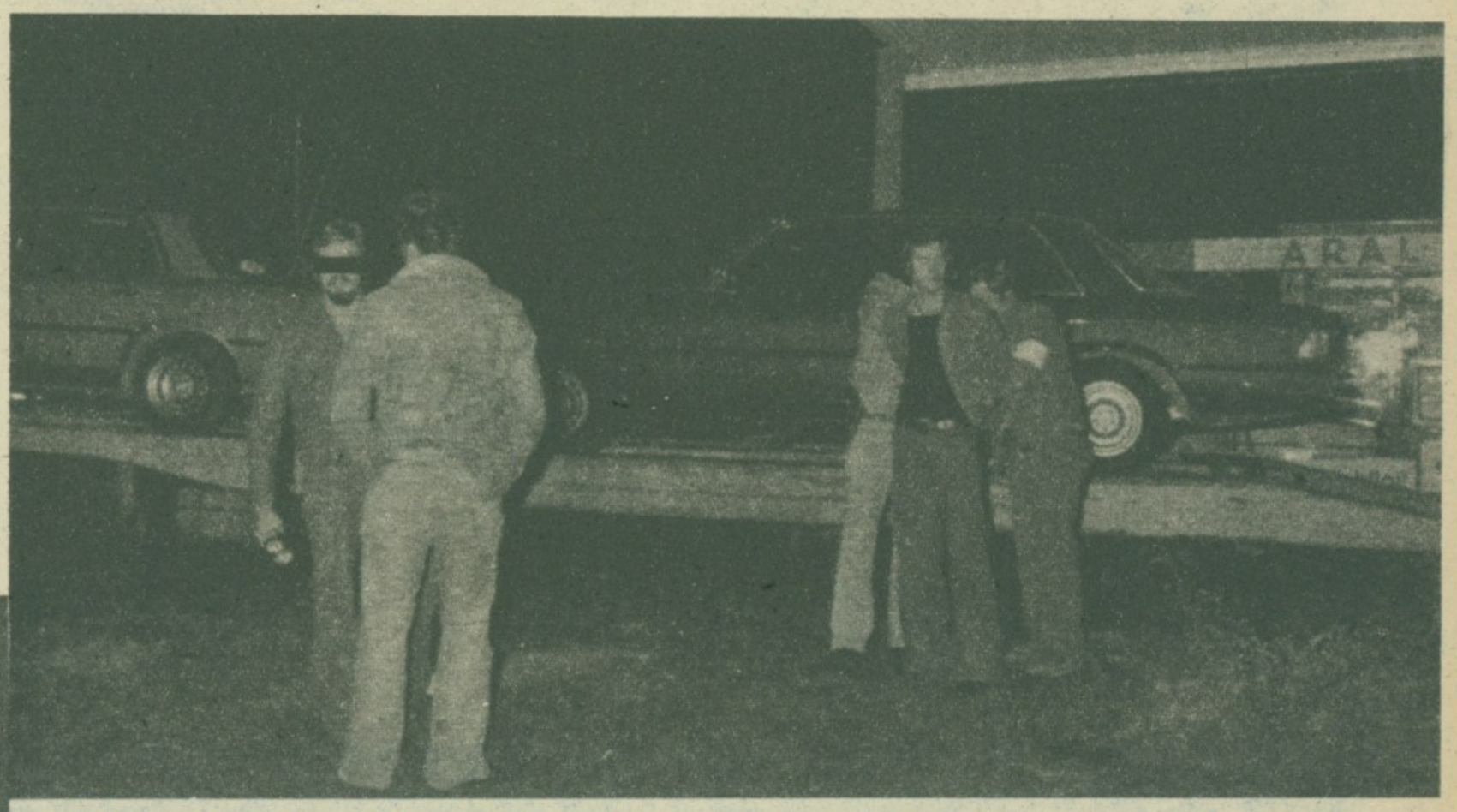
Сваких 12 минута у СР Немачкој један аутомобил мења власника, наравно противзаконито. Очигледно ни најмодернији алармни уређаји уграђени у аутомобилима не могу да заплаше професионалне крадљивце аутомобила. Специјалним клештима они и то срећују зачас и без проблема.

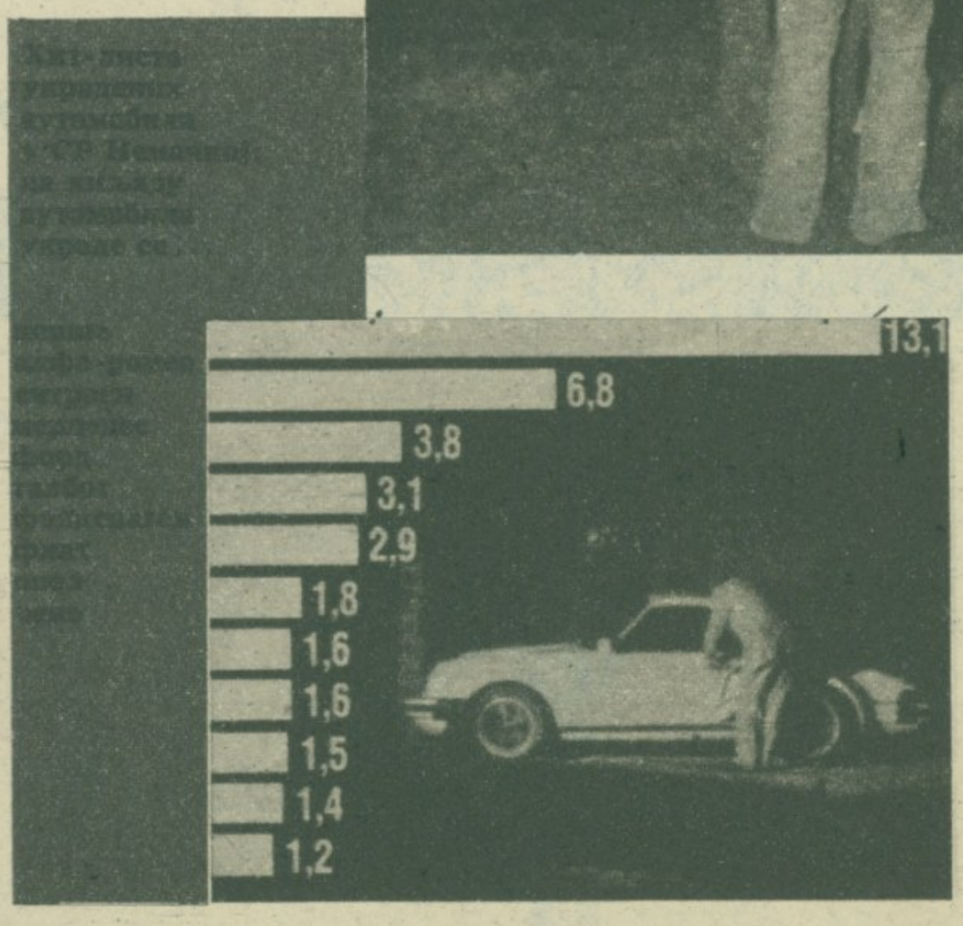
Посебно лукаво и организовано раде крадљивци аутомобила у Минхену. Они се обично возе улицама града великим камионом за превоз намештаја, пажљиво одаберу плен и специјалном дизалицом увлаче унутра. Ту на миру демонтирају алармни уређај јер је читав камион изнутра звучно изолован!

Па како онда застрашити лопова? Изгледа да ће томе допринети енглески идентикар-систем. Ради се о уграviраним бројевима на свим аутомобилским стаклима. Па, сад, ако лопови желе да продају украдени аутомобил, мораће прво да им све замене, а то баш није јефтино — нарочито код већих и луксузнијих модела. Док крадљивци интензивно размишљају како да доскоче овом систему, власницима кола преостаје да такође смисле неку цаку и сачувају своја кола. Последњи крик моде у аутомобилизму је упозорење на задњем аутомобилском стаклу: унутра је специјални алармни уређај. Можда јесте, а можда и није?

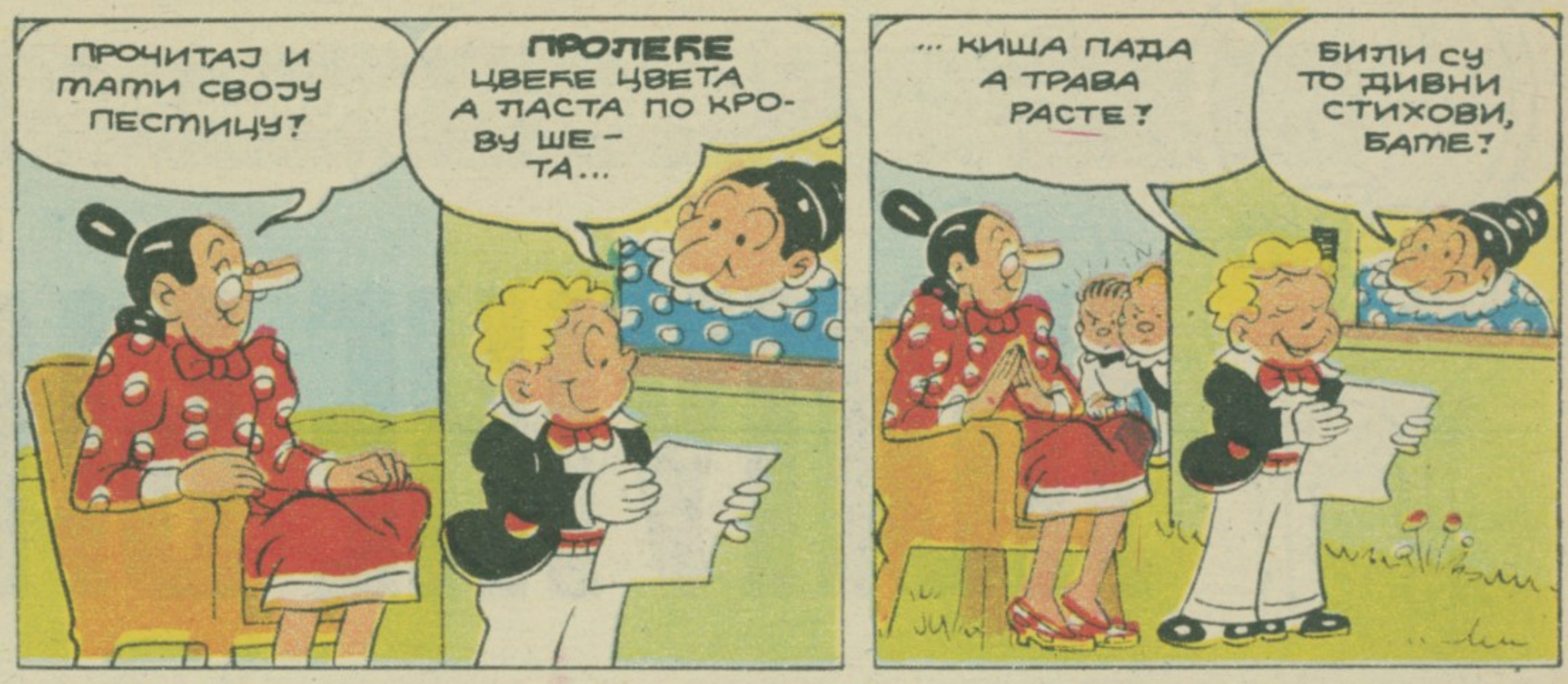
М. Ш.

Хамбуршка полиција хапси позајмљивача на делу: намеравао је да украдени мерцедес прода негде на Блиском истоку.

БИМ И БУМ

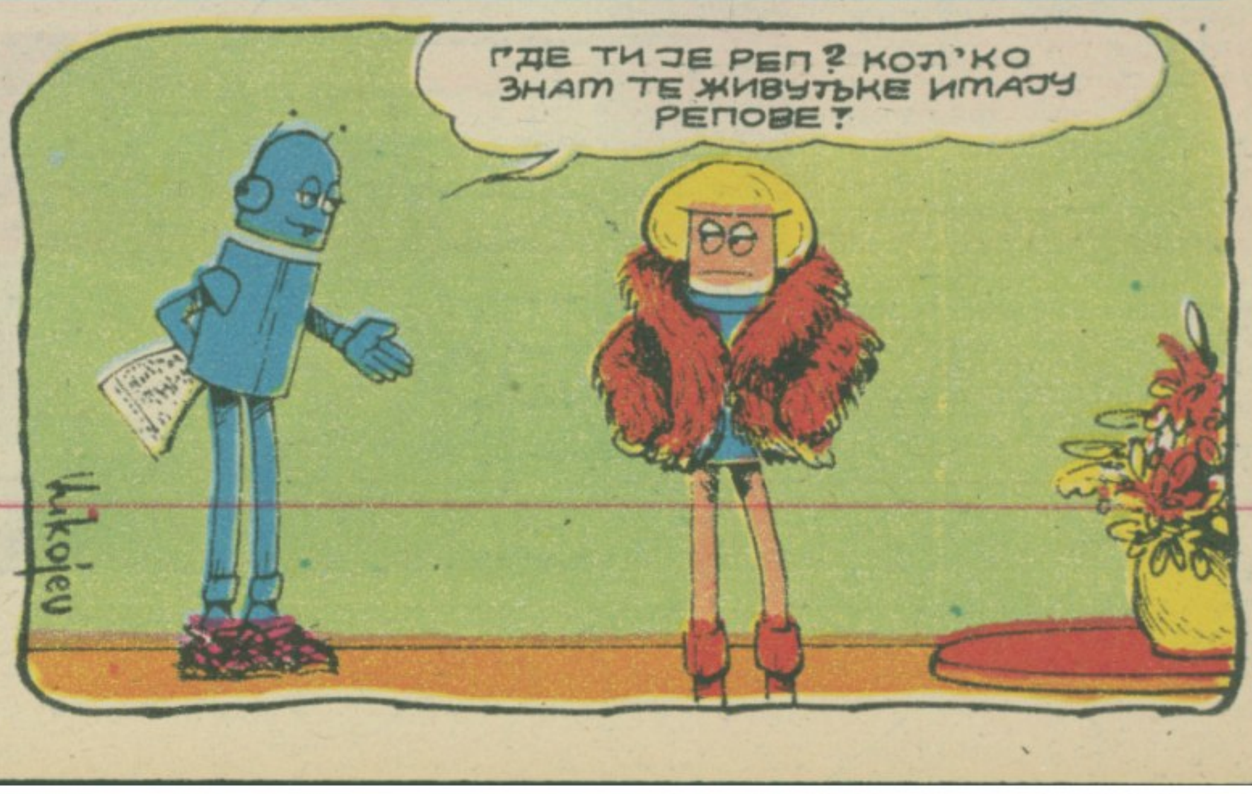

© 1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ШРАФКО

Црна Брада: II део "КАКО ДОШЛО ОНАКО И ПРОШЛО"

ЦРНА БРАДА, КОЈИ СЕ ДОМОГАО КРАЉЕВСКОГ БРОДА С МНОГО ЗЛАТА, УЗАЛУД ПОКУШАВА ДА УТАКНЕ ПОТЕРИ СТАРОГ НИКА ЧИЈА ЈЕ ЈЕДРА СПАЛИО...

УРА!

ПОБЕДА!

ДА САМ ТУ БАР ПОГОДИО НАМЕРЕ!

ПОГОДИО ЈЕ ОН НАША ЈЕДРА, НИК!

ЧЕСТИТАМ, МАЛИША! ИЗВАДИО СИ НАМ ТРН ИЗ ОКА!

ХВАЛА, АЛИ ОСТАО ЈЕ ЈОШ ЈЕДАН ТРНОВИТ ПРОБЛЕМ!

ТРЕБА ДА СЕ ОТАРАСИМО ОВЕ ПОСАДЕ! ИМАМ ВЕЋ ПЛАН, ДЕДИНЕ!

СУТРАДАН...

ЗЕМЉА НА ВИДИКУ!

САМО САМ ТО ЧЕКАО! ИДЕМ ДА НАЂЕМ ДРВЕНИ САНДУК!

ХА! ХА! ЧИТАМ ТИ МИСЛИ КАО КЊИГУ!

ОСТАВИ МОЈЕ МИСЛИ НА МИРУ И ИЗВРШАВАЈ НАРЕЂЕЊА, ГЊАВАТОРЕ СТАРИ!

!

НЕЋЕШ ТИ СВОМ ДЕДИ ДА НАРЕБУЈЕШ!

ЈАО!

ХЕЈ, ПОКВАРИЋЕШ СВОЈУ КЊИГУ ЗА ЧИТАЊЕ!

МАЛО КАСНИЈЕ...

ДОБИТЕ, ТОТЦИ! ОДАБРАО САМ ВАС ЗА НАРОЧИТ ЗАДАТАК!

ЧУЈЕШ ЛИ ГА?!

АХА!

1576/1

НАС ДВОЈИЦА ТРЕБА ДА СЕ ИСКРКАНО, ОСМОТРИМО ОСТРВО...

И ПРОНАЂЕМО МЕСТО ГДЕ ДА СЕ ЗАКОПА БЛАГО!

ХМ! ВРЛО ПАМЕТНО!

!

А КАД КРОЧИМО НА ЧВРСТУ ЗЕМЉУ, ВИ БЕТЕ ОДМАГЛИТИ...

...И УЗЕТИ НАШ ДЕО ПЛЕНА!

ЗАИСТА ВРЛО ПАМЕТНО!

ПЛАН ЈЕ ГЛУП...

АЛИ ТИ НИСТО!

ДВАПУТ СТО ЛУКАВИЈИ! ВИ ХОЋЕТЕ ДА СЕ ОТАРАСИТЕ НАС ДВОЈИЦЕ...

...А МИ ОСТАЛЕ ЧЕТВОРИЦЕ!

У ПРАВУ СУ! ДВА ПУТА ДВА СУ ЧЕТИРИ!

ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА ЈЕ ВАШ ПЛАН ДВАПУТ БОЉИ?

ТАЧНО!

НАРЕДИЋЕШ ОСТАЛИМА ДА СЕ ИСКРЦАЈУ И ТАМО ЗАКОПАЈУ САНДУКЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ БЕМО КИДНУТИ!

ЗАКОПАТИ САНДУКЕ... КИДНУТИ...

ДЕДИЦЕ, ПОТПУНО СУ ПОПУДЕЛИ!

!

МИ БЕМО ДА ОДМАГЛИТИМО, А ЊИМА ОСТАЈУ САНДУЦИ? ЈЕСТЕ ЛИ НОРМАЛНИ, БУДАЛЧИНЕ ЈЕДНЕ?

ДВАПУТ СУ ГЛУПЉИ НЕГО ШТО САМ МИСЛИО!

НИЈЕ СХВАТИО ДА ТО НЕЋЕ БИТИ САНДУЦИ С БЛАГОМ!

2

УЈУТРУ СЕ "ЛЕПА КОКА" УСИДРИЛА НЕДАЛЕКО ОД ОСТРВА ...

КАПЕТАН ЋЕ СИГУРНО ПОБИ С НАМА...

ШТЕТА! ПОДЕЛИЛИ БИСТО НАЧЕТВОРО!

СВАКАКО! ОН ЗНА ДА СМО НЕПОШТЕНИ!

А КО КАЖЕ ДА ИПАК НЕЋЕТО!

ЧИНИ МИ СЕ ДА ТОМЦИ ОЧЕКУЈУ ДА ПОБЕШ С ЊИМА!

ммммм...

ТАЧНО! ДА И ОНИ НЕ СУМЊАЈУ?

НЕ, ЈЕР ЋЕШ ПОЋИ С ЊИМА!

!!

ЕТО ТАКО!

ДЕДИЦЕ, ЗАБОГА. НИСИ ИМ ТИ ВАЉДА РЕКАО...

РЕКАО САМ!

АААЧУУУУ!!! ИЗДАЈНИЧКИ ПРЕЧЕ КОЈИ СИ НАПУСТИО СВОЈЕ ДЕТЕ!

!

ДИПЛОМИРАНИ КРЕТЕНУ, ЛУСТИ ДА ТИ ОБЈАСНИМ СВОЈУ ИДЕЈУ!

ПРАВИЋЕШ СЕ ДА ИДЕШ С ЊИМА И ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ НАЋИ ЋЕШ ИЗГОВОР ДА НЕ ИДЕШ?

ХМ... ДОБРО!

МАЛО КАСНИЈЕ...

САМО ТЕБЕ ЧЕКАМО, КАПЕТАНЕ!

ЕВО, ДОЛАЗИМ!

КАКАВ ИЗГОВОР КАД САМ ВЕЋ ПОДИГАО НОГУ...

ЈЕСТЕ ЛИ СВЕ ПОНЕЛИ, ТОМЦИ? ПИЈУКЕ, ЛОПАТЕ, САНДУКЕ?

СВЕ! САМО НАМ ТИ ФАЛИШ, ШЕФЕ!

ТАКО СЕ НЕ РАЗГОВАРА?

ИЗГОВОР?! НИШТА ТИ НЕ ПАДА НА ПАМЕТ...

УХ, ШТО ЈЕ ГЛУП! НЕМА МАШТЕ! СРЕЋОМ, ЈА ЈЕ ИМАМ ЗА ДВОЈИЦУ!

ЗВИЗ!

ТРАС!

ЈАО!!

КАПЕТАН ЈЕ ПОВРЕЂЕН НА МОСТУ! ИДИТЕ БЕЗ ЊЕГА! ПРИДРУЖИЋЕ ВАМ СЕ КАСНИЈЕ!

БРАВО, КАПЕТАНЕ! ЗАСЛУЖИО СИ "ОСКАРА"!

ВИДИМ: УЗАЛУД РАЗБИЈАШ ГЛАВУ, ПА КО ВЕЛИМ, ДА ПОМОГНЕМ ДЕТЕТУ!

!?

А ТИ НИ ДА МИ ЗАХВАЛИШ, НЕЗАХВАЛНИЧЕ!

КАКВА СТИЧАЈНОСТ, ТОМЦИ!

ПРСТ СУДБИНЕ!

САД СТО БОГАТИ!

ЗБОГОМ, КАПЕТАНЕ!

ХА! ХА! ХА! ВОЛЕО БИХ ДА ИМ ВИДИМ ЛИЦА КАД СХВАТЕ ДА СУ ИЗИГРАНИ!

ЦРНА БРАДА НЕ ВОЛИ ТАКВЕ ВИЦЕВЕ! МОГАО БИ ЈОШ И ДА СЕ ВРАТИ!

А ТИ СЕ ЛАТИ ПУНАЊКЕ!

ХАЈДЕ ДА ЗАКОПАМО БЛАГО!

НА ПОСАО, МОМЦИ!

А ОНДА ДА СЕ УЛОГОРИМО!

ОДЛИЧНО! А ЈА ОДОХ У ИЗВИЂАЊЕ!

УХ!

ЗВЕК!

?

УРА! УРА!

ДИГЛИ СУ СИДРО! ОСТАВИЛИ СУ НАС НА МИРУ!

!?

"ЛЕГА КОКА" СЕ ЈЕДВА ВИДИ!

ХМ... МОРА ДА СУ ПОТУЂЕЛИ... А БЛАГО?

ОД ЦРНЕ БРАДЕ СВАШТА СЕ МОЖЕ ОЧЕКИВАТИ!

КРЦ!

ПОСУБЕ!

ПРЕШЛИ СУ НАС!

ПОКРАЂЕНИ СМО!

НЕ!

ТО ЛИЧИ НА ЦРНУ БРАДУ?

ИЗДАЈНИК?

ЛЕПО НАС СЕ ОТАРАСИО?

НЕДОСТАЈЕ ЛОНАЦ?

ХА? МИСЛИШ, ИДИОТЕ?!

ЕВО ГА?

КРЦ?

ЗА ТО ВРЕМЕ НА "ЛЕПОЈ КОКИ"...

САД СМО, ГОСПОДО, УДВОСТРУЧИЛИ СВОЈЕ ДЕЛОВЕ?

ПРЕ ЈЕ БИЛА ОСМИНА...

...А САД ЧЕТВРТИНА?

АКО ОВЕ ДВЕ БИТАНГЕ МИСЛЕ ДА ЋЕ ПИПНУТИ МОЈЕ ЗЛАТО...

БУДИ СИГУРАН? ТАЈ ХОЋЕ СВЕ?

МОЖДА? АЛИ НАС ДВОЈИЦА СТО ДВАПУТ ПОКВАРЕНИЈИ ОД ЊЕГА?

АЛИ ОН ЈЕ ДВАПУТ БЕСРАМНИЈИ ОД НАС?

ЗАВЛАДАЛА ЈЕ АТМОСФЕРА НЕПОВЕРЕЊА...

ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП

ДАЊУ...

?

ТИ ПРОБАЈ ПРВИ?

НОЋУ...

ЛОЗИНКУ? КО ИДЕ?

ХОЋЕШ ШАМАРЧИНУ?!

ХАЈДЕ, ПРОЛАЗИ, ДЕДИЦЕ?

СВАКО СЕ СЕНКЕ СВОЈЕ ПЛАШИО...

ОХ! ПАРДОН!

ПАН!

...ОЧЕКУЈУЋИ НЕКО ЗЛОЂЕ-ЉО ОД ПРОТИВНИКА...

МА КАД ТИ КАЖЕМ: ЧУО САМ -ПАН!

РЕАГОВАЛО СЕ И НА НАЈМАЊИ ЗВУК...

ТАК!

И БАРУТ ЈЕ ГОВОРИО...

БУУМ!

КРЦ!

НАПЕТОСТ ЈЕ СВЕ ВИШЕ РАСЛА...

НЕ МОГУ ВИШЕ, ДЕДИЦЕ, ДА ИЗ-ДРЖИМ ОВУ НА-ПЕТОСТ!

ЈАО!

ТРАС!

АЛИ ШТА САМ СКРИВИО, ДЕДИЦЕ?!

НИШТА! МОРАМ ДА ТРЕНИРАМ, ИНАЧЕ ЋЕ МИ МИШИЋИ ОПТИТАВИТИ!

ДОСТА ЈЕ ЧЕКАЊА! СМИСЛИО САМ ОДЛИЧАН ПЛАН ДА ИХ НАСАМАРИМ... ТИ НИСИ ЈАК...

ПСТ! НЕ ТАКО ЈАКО...

КО НИЈЕ ЈАК! СМЕСТА ПОВУЦИ РЕЧ, ДЕБЕЛИ ТИКВАНЕ!

ЈАЧИ САМ ОД ТЕБЕ, МЕШИНО ЉОЈА!

ТРАС!

ХЕ! ХЕ! И ОНИ ВЕЖБАЈУ МИШИЋЕ!

ОДЛИЧНО! У ЊИХОВИМ РЕДОВИМА ДОШЛО ЈЕ ДО РАЗДОРА!

НЕ ЉУТИ СЕ, БУДАЛО! ХТЕО САМ РЕЋИ ДА НИСИ ДЕБЕО...

... И ДА ЛАКО МОЖЕШ ДА СЕ СВАКЕ НОЋИ УВУЧЕШ У ОСТАВУ СА ЗЛАТОМ И ... САД СЛУШАЈ?

?

СЛУШАЈ, МАЛИ, ДА ОНИ НИТКОВИ НЕ ПРЕДУЗМУ НЕШТО?!

ХА! ХА! ПРЕДУЗМИМО МЕРЕ ПРЕДОСТРОЖНОСТИ!

ИСТЕ ВЕЧЕРИ...

МИРНО СПАВАЈУ?

АКО ТРДНУ, ИМА ДА ИХ УСИТНИМ?

АЛИ ПОРЕД ДЕБЕЉКА "СПАВАЛА" ЈЕ ЦЕПАНИЦА...

3333333!

ЗА ТО ВРЕМЕ МАЊИ НИТКОВ СЕ ПРОВУКАО...

ХА! ХА! ХА! ХА! ХА!

... ИСПОД СЕБЕ СА БЛАГОМ И ДАО СЕ...

... НА ВЕОМА УСПЕШАН ПОСАО...

ЗВЕК!
ЗВЕК!
ЗВЕК!
ЗВЕК!

ДИЖИ СЕ, МАЊИША! ТВОЈ ЈЕ РЕД ДА СТРАЖАРИШ?

3333333!

ДЕДИЦЕ, САЊАО САМ КАКО СУ НАМ УКРАЛИ БЛАГО ИСПРЕД НОСА!

АЛИ НЕ СЕЋАМ СЕ КАКО... КАО ДА ЈЕ БИЛА НЕКА РУПА...

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...

ОПЕРАЦИЈА ЗАВРШЕНА! СВЕ ЗЛАТО ЈЕ НАШЕ!

ЧИМ СПАЗИШ НЕКО ОСТРВО НА ВИДИКУ, РЕЦИ ИМ ДА ОДЛАЗИМО...

НЕ! БИЋЕ ИМ СУМЊИВО!

АЛИ ИМАМ СЈАЈНУ ИДЕЈУ!

ШЕФЕ, РЕШИМО НА ГУСАРСКИ НАЧИН ОВУ СМЕШНУ СИТУАЦИЈУ! НЕКА НОЖ ОДЛУЧИ!

?!

!

КО ЈЕ ЈАЧИ, ДОБИЈА!

КО ИЗГУБИ, ДОБИЈА БРОД! КО ДОБИЈЕ, УЗИМА ХРАНУ, ОРУЖЈЕ И ЗЛАТО!

НИЈЕ ЛОШЕ! ДОБИТИ НЕ ДОБИТИ, БИЋЕМО БОГАТИ!

КАКАВ НОЖ, ДЕДИЦЕ?! ПОЛУДЕЛИ СУ!

ДОСТОЈНО РЕШЕЊЕ, МАЛИША!

АЛИ ОПАСНО ЈЕ, СУРОВИ СТАРЧЕ!

НЕКУ ДА УМРЕМ!

НЕ БУДАЛИ, КАПЕТАНЕ! ТО ЈЕ ИГРА НОЖЕМ!

МОГАО СИ ТО ОДМАХ ДА КАЖЕШ!

МАЛО ЗАТИМ...

ХАЈДЕ! ИГРАМО ДВОЈИЦА ПРОТИВ ДВОЈИЦЕ!

ОВИМ ТРИКОМ СВИ ЋЕ БИТИ ПОГОЂИ!

ПРАВО У ЦЕНТАР!

ЗВИЗ!

ЗВИЗ!

ЗВИЗ!

ЗВИЗ!

ВИДИМ ДА НА ТЕБЕ НЕ МОГУ ДА РАЧУНАМ, ДЕДИНЕ НЕСПОСОБНИ!

СВИ НА МЕСТА! ПОНОВО!

ПАМ!

ИЗВИЊАВАМ СЕ! НАПЕТИ НЕРВИ!

ПАФ!

ЈЕСТЕ ЛИ СПРЕТНИ? ГА--БАЈ!

ТАК!

ТАК!

ТАК!

ТАК!

КАКВЕ СУ ТЕ МУШИЦЕ СПОПАЛЕ?! МИСЛИ НА ИГРУ!

КАКО ИМАШ СРЦА ДА САД ГОВОРИШ О МУШИЦАМА?!

ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ...

ТАК!

ТАК!

ТАК!

ХУ! МОРАТО НЕШТО ДРУГО ДА ПРОНАЂЕМО!

10

НЕ МОГУ ВИШЕ! НЕРВИ СУ МИ ПОПУСТИЛИ!

ТО ЈЕ ТАЧНО!

ФАНТАС-ТИЧНО! КАКАВ УМЕТ-НИК!

?

ИДЕМ, ШЕФЕ! ДАЈ МИ ЧАТАЉ И ХРАНЕ, А УЗМИ ТОЈ ДЕО ПЛЕ-НА!

ЗРЕО ЈЕ ЗА "КОМЕДИ ФРАНСЕЗ"!

БУМ!

САБЕРИ СЕ, ДРУШКАНЕ! НЕ ПРАВИ ГЛУПОСТИ!

НЕ БУНЦАЈ, БУ-ДАЛЧИНО? САБЕРИ СЕ, ИЛИ ЋУ ЈА ДА ПРАВИМ ГЛУПОСТИ!

!

ШТА ЋУ, НАПАД САВЕС-ТИ... СРЦЕ МИ ЈЕ ПРОГО-ВОРИЛО, ДЕДИЦЕ?

А САД ЋЕ ТВОЈ ПРЕДАК ДА ПРОГОВО-РИ! ХОЋЕШ ЊЕ-ГОВ ДЕО?

ОХ, ПА ДА!

ОНДА БУТИ И НЕ ПЕТЉАЈ СЕ!

ХЕ! ХЕ! УСПЕЛО ЈЕ!

А ТИ СПРЕТИ ЧАТАЉ И ХРА-НУ ЗА ОВОГ НЕСРЕЋ-НИКА!

ОН ЈЕ МОЈ ДРУГ! ИДЕМ ЈА!

ОСТАЛОМ, НОВАЦ НЕ ЧИНИ СРЕЋУ!

НЕК ТИ ЈЕ НА ЧАСТ, ДРУШКА-НЕ!

А НАМА НА БОГАТ-СТВО!

МАЛО КАСНИЈЕ...

НЕ ЖУРИТЕ! САД САМО ВРЕМЕ МОЖЕТЕ ДА ИЗГУБИ-ТЕ!

ВАРАШ СЕ БУДАЛО! ВРЕМЕ ЈЕ НОВАЦ!

11

НЕ МОГУ ИХ ПУСТИТИ ДА ОДУ БЕЗ ДИНАРА! ДА ИМ БАЦИМ МАЛО СИТНИНЕ?

ШТО ДА НЕ!

НЕ ТРЕБА НАМ НИШТА! ДАЈТЕ ТО АЈКУЛАМА!

ДАЋУ ЈА ВАМА СИТНИНУ!

АЈКУЛАМА? ЗГРОЗИО САМ СЕ НА ТОЛИКО ПРЕЗИРАЊЕ НОВЦА, ДЕДИЦЕ!

СТИРИ СЕ!

И ЈА! ТОЛИКО ТУКА ДА СЕ МАЛО ЗАРАДИ!

ХА! КАКО СЕ ОСЕЋАШ У РУКАМА МИЛИОНЕРА!

ПУСТИ МЕ, БУДАЛЧИНО, ИЛИ ЋЕШ ОСЕТИТИ ШАКУ МИЛИЈАРДЕРА!

САД ТРЕБА МИСЛИТИ КАКО ДА СПАСЕМО КОЖУ И БЛАГО!

ДЕДИЦЕ, ЗАБОГА! ДОБРО ЗНАШ ДА ЈЕ "ТВРДОГЛАВКО" ДАЛЕКО И БЕЗ ЈЕДАРА!

НЕКОЛИКО МИЉА ДАЉЕ, БРОД СТАРОГ НИКА ЈЕДРИО ЈЕ ПОЛАКО, АЛИ СИГУРНО...

ИЗРАДА ТОГ ФАНТАСТИЧНОГ ЈЕДРА ИЗАЗВАЛА ЈЕ ВЕЛИКЕ ПРОБЛЕМЕ...

ПОСАДА ГУН-БА, КАПЕТАНЕ! НОЋИ СУ СВЕ-ЖЕ!

НЕМАМО ИЗБОРА! ПОДЕ-ЛИ СВИМА ЈОШ ПО ЈЕДНО БУ-РЕ!

ЕХ, ПОБЕ-ДА ПО ОВАК-ВУ ЦЕ-НУ!

ДОБАР ПУЛОВЕР ВИШЕ БИ ВРЕДЕО ОД ОВОГ ДОДАТ-НОГ БУРЕ-ТА!

А ИЗВИЂАЧ ЈЕ "ОБУ-КАО" ТРИ БУРЕТА...

!!

ОТВОРИ ОЧИ, ТИ ГОРЕ!

ОВА НОВА УНИФОРТА НИЈЕ ПОГОДНА ЗА СТРАЖАРЕ!

ОДГОВАРАЈ КАД ТЕ ПИТАМ, КАНТО!

ТРАС!

!?

БУК! БУК!

МАЛО КАСНИЈЕ...

ХИ? РЕ-ЗЕРВА РУМА?

ЊУШ? ЊУШ?

ЈЕСАМ ЛИ ВАМ ЗАБРАНИО ДА СЕ КУПАТЕ ОБУЧЕНИ?

ХИП?

ЗА ТО ВРЕМЕ "ЛЕПА КОКА" ЈЕ ПЛОВИЛА...

КОПНО, ДЕДИЦЕ!

ИМАМО СРЕЋЕ! ВИДИМ ДИВНУ РИБАРСКУ ЛУКУ!

ЗНАЧИ, ВИДИШ И ДИВНЕ РИБАРСКЕ БРОДИЦЕ!

УЗМИ МАЛЧИЦЕ БЛАГА ИЗ ТРЕЗОРА И КУПИ ЈЕДАН ЈЕДРЕЊАК!

ДА КУПИМ?! ПОПУДЕО СИ, РАСИПНИЧКИ ПРЕЧЕ! УЗЕЋУ ГА!

КАСНИЈЕ...

ЈЕ ЛИ ОВО БИО ТВОЈ БРОД?

БИО? ПА ЈОШ УВЕК ЈЕ МОЈ!

ГРЕШИШ! ТИ СИ ГА ЗАМЕНИО ЗА ОВАЈ ИЗВРСНИ ЧАМАЦ!

НЕМОЈ! ОПАСНО ЈЕ! НЕЋЕ НИ ЈЕДАН САТ ИЗДРЖАТИ НА МОРУ

ТРЕБА ПОКУШАТИ, ДРУШКАНЕ...

УПОЗОРИО САМ ТЕ! НЕЋУ ДА СЕ ОСЕЋАМ КРИВИМ ЗА ТВОЈУ СМРТ!

"ЛЕПА КОКА" УСКОРО ЈЕ ВУКЛА НОВИ БРОДИЋ...

ИЗНЕСИ САНДУКЕ НА МОСТ, МАЛИША! ХОЋУ ДА САМ ШТО ПРЕ БЕЗБЕДАН!

ВАН УПОТРЕБЕ

ОПАСНОСТ

ДЕДИЦЕ, ОД СРЕЋЕ МИ СЕ ЧИНИ ДА СУ САНДУЦИ ПАКИ КАО ПЕРЦЕ!

БЕЗ КОМЕНТАРА! И ПОЖУРИ, ДОК ЈА НАПРАВИМ ВАТРОМЕТ!

ОВИХ НЕКОЛИКО МЕТАРА ФИТИЉА ОТОРУЧИЋЕ НАМ ДА ЗАМЕТНЕМО ТРАГ!

КАСНИЈЕ...

ЗА КОЈИ ТРЕНУТАК ОД "ЛЕПЕ КОКЕ" ОСТАЋЕ САМО МАСНА СУПА!

НЕ ГОВОРИ ТАКО ДЕТЕТУ КОЈЕ МЕСЕЦИМА НИЈЕ ПОЈЕЛО НИШТА ПРИСТОЈНО!

ЕВО! КОКОШИЈА СУПА ЈЕ ГОТОВА!

ДОСТА, ДЕДИЦЕ, КУВАРСКА ШАЉИВЧИНО!

БУУМ!

КАД СЕ СВЕ СМИРИЛО...

СВЕ МИ СЕ ЧИНИ ДА БРОД ЈАКО ПРИВЛАЧИ ВОДУ!

САМО ТИ РЕЦИ, ДЕДИЦЕ! АКО ТИ СЕ НЕ СВИЂА, ИДЕМ ДА ГА ЗАМЕНИМ!

НАРАВНО! ПУН ЈЕ ВОДЕ, ГЛЕДАЈ!

ПИХ, ТО МАЛО ВОДЕ... САД ЋУ ДА ЈЕ ПЉУСНЕМ НАПОЉЕ!

ОСЕЋАМ ДА ЋУ ЈА ТЕБЕ ДА ПЉУСНЕМ!

КАСНИЈЕ...

ДО ЂАВОЛА! ГАЗИТО СВЕ ДУБЉЕ!

ШТА СЕ ЖАЛИШ?! ПА ЈЕДВА СЕ ВИДИ-ТО!

БУДАЛ-ЧИНО, УСКОРО СЕ УОПШТЕ НЕКЕ-ТО ВИДЕ-ТИ!

КАКО ДА ПРО-БЕТО НЕПРИ-МЕЋЕНО! ОВАЈ БРОД ЈЕ КАО ФОН-ТАНА!

ПА ЗЛАТО ВАЉДА НЕ РБА?!

ВАН УПО-ТРЕБЕ

ОПАСНОСТ!

ТОРАТО ДА ОЛАКШАТО БРОД! БАЦИТО БАЛАСТ!

КАКАВ БАЛАСТ! ТЕБЕ ЋУ ИЗБАЦИТИ, НАКАЗО СА ОСТРВА ТУАМОТОУ!

КУПИО СИ РЕ-ШЕТО, А НЕ БРОД, ГЛУПЕРДО!

ЈАО!

ПАФ!

ДЕДИЦЕ! ГЛЕДАЈ!

!

НАШЕ БЛАГО ПЛИВА!

МИЛИОН ЗЛАТНИКА КО-ЈИ ПЛИВАЈУ! ЗА ТАКО НЕШТО ЈОШ НИСАМ ЧУО!

16

САНДУЦИ КОЈИ СУ ТИ ИЗГЛЕДАЛИ КАО ПЕРЦЕ...

ТРАС!

...И ЈЕСУ КАО ПЕРЦЕ?

ПАКИ СУ ЈЕР СУ ПРАЗНИ?

ПОКРАДЕНИ СУ НАС? МОРАМО ИХ НАЋИ!

ТОНЕТО, МАГАРЧИНО!

ЗНАШ КОГА ЋЕШ УСКОРО НАЋИ?! СВОЈЕ ПРЕТКЕ?

БУУУ? БУДАА?

ПРЕСТАНИ ДА УРЛАШ? СПАСЕНИ СМО? КОПНО?

ИЗДАЈНИЦИ? ЛОПОВИ? ОСВЕТИЋУ СЕ?

БИЛО ЈЕ ТО ОСТРВО ОДБОЈНОГ ИЗГЛЕДА...

ПРЕКАСНО, ДЕДИЦЕ? ТОНЕТО?

СТЕНЕ СУ ГРОЗНЕ? НЕЋЕТО СЕ ИЗВУБИ?

ГОТОВО! МРТВИ СТО, СЛАТКИ ДЕДИ-ЦЕ!

ЈОШ НИСТО! САМО СТО СЕ НАСУКАЛИ!

И У ЛЕПОТ СТО СОСУ!

ДЕДИЦЕ! НЕ ГОВОРИ ТАКО ИЗ-ГЛАДНЕЛОТ МАЛИША-НУ!

ДИЖИ СЕ, ИНАЧЕ ЋУ ТЕ УПРИС-ТИ...

ОХ! ЉУДО-ЖДЕР-СКИ ДЕ-ДИ-ЦЕ!

САД ВИХ ВОЛЕО ДА ВИДИМ ТАКАР И "ТВРДО-ГЛАВКА"!

СМИРИ СЕ ВЕЋ ЈЕДНОМ, КЛИ-ГАНЕ!

ТИ СЕ СМИРИ! ЕВО "ТВРДО-ГЛАВКА"!

ИМАМО ИЗ-ГЛЕДЕ ЈЕДАН ПРЕМА МИТИ-ОН ДА НАС СПА-ЗЕ!

АКО ОПЕТ ПОМЕНЕШ МИТИОН, ВИКАЋУ!

НА "ТВРДО-ГЛАВКУ"...

ЦРНА БРАДА И ЊЕГОВ ДЕДА!

УРА! ИМАМО СРЕЋЕ!

СПУСТИТЕ ЈЕДРО! СВИ НА ПАРАЊЕ!

СУДЕЋИ ПО СВЕТУ, НЕЋЕТО СЕ ТУКИ, НИК!

ГОВОРИТ О ЈЕДРУ? ОПАРАЋЕМО ГА И УЗЕЋЕМО СВОЈУ ОДЕЋУ, КАПЕТАНЕ, А ОНДА У "РИБОПОВ" НА НИТКО-ВЕ?

КАСНИЈЕ...

ИЗВОЛИТЕ, ПТИЧИЦЕ? СИЂИТЕ СА СВОЈЕ ГРАНЧИЦЕ У ЧАМАЦ!

АЛИ ПРВО РЕЋИТЕ ШТА ЈЕ С БЛАГОМ И "ЛЕПОМ КОКОМ"?

"ЛЕПА КОКА" ПРАВИ ГНЕЗДО ХИЉАДУ МИЉА ИСПОД ТОРА!

А БЛАГО СУ НАМ УКРАЛИ...

ТО ЗА "КОКУ" ВЕРУЈЕМ, АЛИ ЗА БЛАГО НЕ!

ИСТИНА ЈЕ! КУНЕМ СЕ НА ДЕДИНОЈ ГЛАВИ!

ИСТИНА ЈЕ! НИЈЕ КРИВ!

СИЛАЗИТЕ ОДАТЛЕ, ЛАЖЉИВЦИ! САД ЋЕМО ДА ПУЦАМО!

ДА ИМАМО МИЛИОН, СИГУРНО НЕ БИСМО БИЛИ ТУ!

ПАПИ!

ПУЦАТЕ НА НЕДУЖНЕ!

БАР НА ЈЕДНОР!

ПАН!

НЕ ПУЦАЈТЕ! РУКЕ УВИС, ДЕДИЦЕ!

А КАКО МИСЛИШ ДА ПЛИВАМ, БУДАЛО?!

КАСНИЈЕ, НА БРОДУ...

УБЕЂЕН САМ ДА СУ ЗАКОПАЛИ БЛАГО, КАПЕТАНЕ?

МА, ПОКРАЛИ СУ НАС!

НИСМО НИ КРОЧИЛИ НА ТО ОСТРВО!

СУТРАДАН БРОД ЈЕ НАШАО ЗГОДАН ПРИЛАЗ ОСТРВУ...

НАСУКАЛИ СУ СЕ КАД СУ ХТЕЛИ ДА ПОБЕГНУ?

НАТЕРАЋУ ИХ ДА ПРОГОВОРЕ!

КАСНИЈЕ, НА КОПНУ...

ПОСЛЕДЊИ ПУТ ПИТАМ: ГДЕ СТЕ ЗАКОПАЛИ ЗЛАТО?!

НИШТА НИСМО ЗАКОПАЛИ! УКРАЛИ СУ НАМ ГА!

Е, ДОБРО! ОНДА ЋЕ СЕ ПРЕКОПАТИ ЦЕЛО ОСТРВО!

ХА! ХА! УМАРАЋЕТЕ СЕ НИ ЗА ШТА!

НЕЋЕТО СЕ ТИ УМАРАТИ! ВИ ЋЕТЕ КОПАТИ!

КАСНИЈЕ, ПОСЛЕ НЕКОЛИКО КИЛОМЕТАРА РОВА...

ТО ЈЕ УЖАСАН НЕСПОРАЗУМ!

ВИ СНОСИТЕ КРИВИЦУ ЗА ОВУ ИСТОРИЈСКУ ГРЕШКУ!

ДО ВИЂЕЊА, ПОРУЧНИЧЕ! ДОЋИ ЋЕМО ПО ВАС КРОЗ КОЈИ МЕСЕЦ ДА ВИДИМО ШТА СУ КОПАЧИ УРАДИЛИ!

А ПОЧЕЛО ЈЕ СВЕ ИЗ ВИТЕШКЕ ЉУБАВИ...

КРАЈ

ГОПАЈ

By Bud Sagendorf

МОЈА ЈЕ НЕУПОРЕДИВО ЈАЧА!

НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР! МОЈА ЈЕ ЈАЧА! ЈА САМ МОРНАР ПА ЗНАМ!

НИ ГОВОРА! МОЈА ЈЕ ЈАЧА И ДУБЉА! НЕЗНАЛИЦЕ!

ЛУПАШ БЕЗ ВЕЗЕ!

ХИ! ХИ!

ПИХ!

СВИ НАШИ ПРИЈАТЕЉИ СЕ СЛАЖУ ДА ЈЕ МОЈА ЗА УГЛЕД ЦЕЛОМ СВЕТУ!

ТИ, НЕДОКАЗАНА МОРНАРЧИНО!

ТИ, ТВРДОГЛАВА ЖГОЉАВУШО!

ТРАС!

НАЈВИШЕ МЕ НЕРВИРАЈУ НЕЗНАЛИЦЕ!

!

© 1961 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ШТА ЈЕ БИО РАЗЛОГ ЗА ОВАКВУ СТРАШНУ СВАЂУ?

ЉУБАВ!

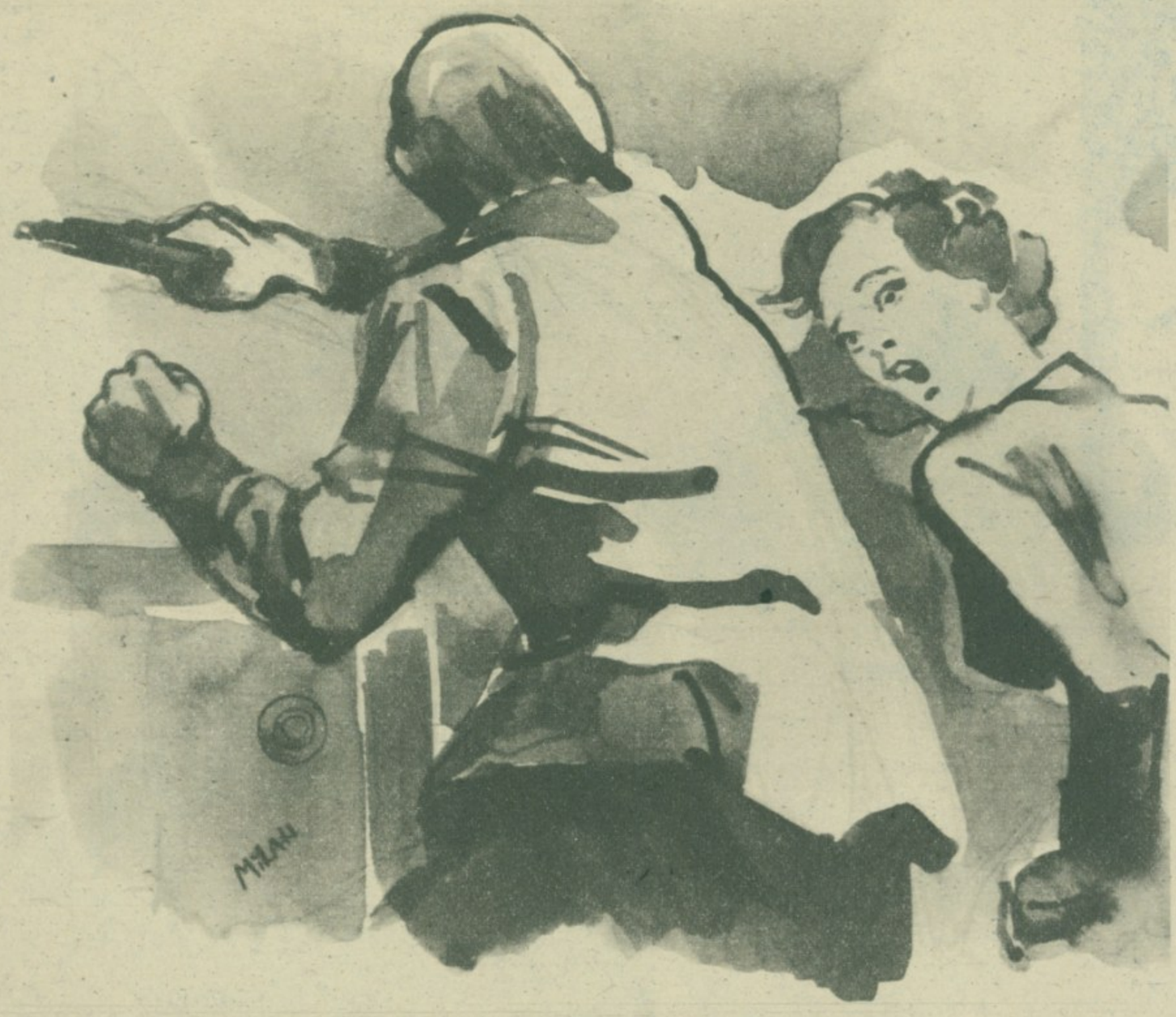
? ? ?

12-20

Bud Sagendorf

ИСТИНИТА ДЕТЕКТИВСКА ПРИЧА

ПРВА МАСКА

Једино што је инспектор у разговору са благајницом сазнао било је да је нападач имао маску. Од страха и узбуђења није запазила ништа друго.

Недељно поподне. Инспектор Јован Мисић је седео у фотељи испред телевизора и нестрпљиво чекао да почне пренос фудбалске утакмице. Било је то једно од ретких слободних поподнева када је могао да се опусти и одмори. Погледао је у телевизијски програм пред собом — писало је да пренос почиње у 14 часова. „Касни", помислио је, „прошло је већ десет минута". Устао је и отишао до фрижидера да узме флашу пива. Само што се вратио, утакмица је почела. Уживао је у игри наше репрезентације, а ускоро је пао и први гол. Била је то важна међународна утакмица о којој се данима причало.

Негде пред крај првог полувремена зазвонио је телефон. Разговор је трајао кратко. Дежурни га је обавестио да хитно дође у СУП јер је управо јављао да је извршена тешка крађа.

ЖЕНА НА ПРОЗОРУ

За десетак минута инспектор је био у својој канцеларији и слушао извештај дежурног милиционера: у 14,30 часова у СУП је дошла седамнаестогодишња ученица Марија Петровић и рекла да је пролазећи улицом поред трговинског предузећа „Тржница" видела на прозору уплакану жену која је замолила да хитно позове милицију. Чим је примио пријаву, дежурни је послао патролу на лице места.

Јован је поставио још неколико питања а онда се придружио екипи за увиђај која је већ била спремна да крене. Када су стигли у зграду „Тржнице", благајница је још била врло узбуђена. Сваки час је устајала са столице, а поред ње је још увек био канап којим је била везана. Каса из које је однет новац била је отворена и у њој је остало само нешто ситног новца.

— Знам како вам је сада — обратио јој се инспектор — ипак, покушајте да ми што детаљније испричате шта се догодило.

Жена је устала са столице и почела:

— Данас, пошто је недеља, наше продавнице раде до 11. Примала сам новац од благајника редом како је који долазио. Кад сам завршила са пријемом новца, средила сам документацију, пребројала новчанице и ставила их у касу. Касу сам закључала а кључ ставила у џеп радног мантила. Затим сам кренула у приземље да се спремим за полазак кући. Кад сам сишла низ степенице, зачула сам неки шум. Нисам стигла ни да се окренем, а неко ме је напао с леђа и ударио по глави. Ударац није био јак, па сам успела да видим нападача. На глави је имао маску од црвене тканине, а у руци пиштољ. Кад сам покушала да вичем, запретио је да ће пуцати. Уперио је цев пиштоља у моја леђа и наредио ми да кренем уза степенице. Када смо се попели на спрат, рекао је да дигнем руке увис. Извукао је кључеве из мог џепа и отворио врата канцеларије. Ушли смо унутра. Запретио је да ће ме убити ако не будем слушала његова наређења. Уплашила сам се и отворила касу, како је тражио. Маскирани је затим извадио канап из џепа и везао ми руке на леђа. На каси су биле две путне торбе у којима се носи новац у банку. Провалник их је брзо напунио новцем, а онда журно изашао закључавши врата канцеларије за собом.

То је било углавном све што је благајница рекла. Увиђајем нису пронађени никакви трагови. Једино је у приземљу нађена златна минђуша која је испала благајници док се борила са нападачем.

СИГУРАН АЛИБИ

Инспектор се са екипом вратио у СУП. Пред њим су били сати напорног рада. Требало је урадити стотину послова, проверити и разноразне претпоставке, обавити безброј разговора. Тако је прошло поподне и следећа ноћ.

Око десет часова ујутру једна од патрола се вратила са задатка. Привели су Бошка Поповића, бившег ложача у предузећу „Тржница" који је пре неколико месеци прешао у друго предузеће. Јован је у међувремену дошао до података који су указивали да има основе за сумњу да је баш он извршио крађу. Била је то додуше само магловита претпоставка, али, од нечега се морало поћи.

Иако је био веома уморан, инспектор је по ко зна који пут у мислима пребирао по подацима из штурог записника. Знао је да мора да буде веома опрезан. Радило се о великој суми новца, а трагова није било. Једини сигуран доказ био би или пронаћи новац или добити признање. А до тога је требало доћи.

— Бошко, обратио се инспектор ложачу — нећемо те дуго задржавати, треба само да одговориш на неколико питања.

Младић је сео на понуђену столицу. Изгледао је врло сигуран чак се и насмејао.

После неколико формалних питања о његовом раду у предузећу „Тржница" и преласку на ново радно место, инспектор га је упитао:

— Реци ми где си био и шта си радио у недељу између 12 и 15 часова?

— Био сам код девојке — одговорио је Бошко. — Договорили смо се где да изађемо те вечери. Нисам хтео да се задржавам, јер сам желео да код куће гледам утакмицу. Ипак, нисам одбио да попијем кафу. Неколико минута пре 14 часова кренуо сам кући. Моја девојка станује близу, па сам стигао управо кад су свирали химну. Цело поподне сам провео код куће уз телевизор, а увече сам изашао са девојком на вечеру.

Јован је младићу поставио још неколико питања, затим је устао и отишао у суседну канцеларију. Тражио је да дође благајница и да покуша да препозна нападача.

Убрзо је Бошко, са још неколико младића сличног физичког изгледа, стајао пред благајницом. Инспектор га је пажљиво посматрао. Можда му се само чинило, али младић као да је почео да губи нешто од сигурности. Када је у суседној просторији благајница рекла да не може да препозна нападача, Јован је одлучио да покуша још нешто. Био је сигуран да је Бошко нападач. Ушао је у канцеларију где је овај седео и упитао:

— А шта кажеш сада, Бошко?

— Значи, препознала ме је и поред маске! — с неверицом је запитао младић.

Знате ли шта је инспектора навело да посумња у Бошков алиби?

Ако не знате, потражите решење на страницама „Мале поште".

ЧУДО УСРЕД ОПАТИЈЕ

Камелија чува тајну

НЕЖНО ДРВО ИЗ ЈАПАНА, СВАКЕ ЗИМЕ ПРЕПУНО ЦВЕТОВА, РАСТЕ У ОПАТИЈСКОМ ПАРКУ ОКРУЖЕНО ГВОЗДЕНОМ ОГРАДОМ КАО ДА ЈЕ ЗВЕР.

Неупућеног призор може да збуни: зима је, ваздух оштар, на Учки снег, а усред столетног парка дрво које „букти" од јаркоцрвених цветова! Велики су, помало личе на сасвим растворене руже, начичкане једна до друге по гранама. Чуђење постаје још веће кад на плочици прочитате **»camellia japonica«** — јапанска камелија. Скупоцена и осетљива камелија, права реткост чак и у стакленицима, овде расте на отвореном, висока можда пет метара, у облику великог жбуна дрвенастих стабљика дебелих као женска рука... И како онда да се свако ко наиђе у Опатију не запита — одакле ту камелија?

Али, одговор је, изгледа, немогуће добити! А шири се необична прича.

ОДГОВОР РАЗМАЖЕНЕ ДАМЕ

Старији Ријечани чули су предање — чији је садржај можда романтичнији и од чувеног романа „Дама с камелијама". Кажу да је давно, негде крајем прошлог века, у Опатији зимовао и неки руски племић. Имена не могу да се сете. Ту је срео извесну даму, Хрватицу, у коју се заљубио, а удварање је текло у високом стилу: свакодневно јој је наручивао цвеће из Италије, Шпаније, Француске, Грчке . . Дама је узвратила љубав, али своју руку није могла дати јер је већ — била удата.

Тако су се ово двоје виђали у Опатији сваке зиме. Кад је и цвеће из далеких земаља постало „обична ствар" (мада авиони још нису били измишљени, па је доношење свежег цвећа из других земаља одиста представљало подвиг), племић је упитао своју драгу:

— Шта још желиш да ти створим?

— Камелију — гласио је одговор

Дама је, очигледно, била размажена, али то заљубљени кавалер није опажао. Разлетео се по ријечкој луци не би ли нашао капетана који се спрема на далеки пут (у то време бродови су се утркивали који ће брже отићи до Индије, Кине и Јапана и донети у Европу модеран и скуп — чај). Племић није жалио пара — којих је, треба рећи, имао напретек — само да му неки од капетана донесе жељену садницу. Пронашао је таквог, а можда и неколико њих, за сваки случај.

После извесног времена једна нежна шибљика, упакована у врећу заједно са земљом са друге стране глобуса, нашла се у рукама племића чије је лице морало блистати од среће док му је срце забринуто лупало — хоће ли се примити? Не треба нам много маште па да замислимо како су, а и предање то не испушта, за племићем каскала двојица-тројица баштована. Уосталом, месецима су они припремали земљу у срцу опатијског парка. Било је то сеновито место, преко пута кедра који је онда био двоструко мањи и нижи ниго данас, као прави представник своје врсте...

ПАР СЕ ЗАУСТАВИО КРАЈ ЖБУНА

Требало је искрчити тако рећи прашуму од ловора, направити округлу леју и стрпљиво чекати месецима. Најзад. Шибљика је посађена и баштовани плаћени да се старају само о њој чували су је и неговали дан и ноћ. Дама о томе ни случајно није смела да сазна. Тако су прошле две године и шибљика је ојачала, претворила се у жбун. Њен власник загледао је сваки дан, док једног јутра није приметио да су се појавили сићушни пупољци. Каква срећа! Остало је око месец дана до „Њеног" доласка на зимовање — таман на време!

Епилог ове приче сасвим је у складу са љубавним раманима из прошлог века. У шетњи парком пар се зауставио крај оног жбуна и кавалер је тријумфално показао:

— Ево твоје камелије!

То је крај приче, а свако може сам да машта „шта је даље било".

Међутим, за оне мало мање склоне романтици, овим се само отвара загонетка. Да ли је прича заснована на истини? Ко је донео и посадио камелију? Када је то тачно било? И, ту тек почињу перипетије.

У непосредној близини леје с камелијама — данас их је цела група, а окружене су високом, гвозденом оградом — налази се мала зграда предузећа „Слатина" које одржава парк. Инжењер агрономије Мира Ђелдум зна све о растињу опатијског парка, а нећемо претерати кад кажемо да ту има 250 или 300 врста! Све необичних биљака из најудаљенијих крајева света: Кине, Јапана, Аустралије, са Пацифичких острва...

КО ЈЕ БИО СКАРПА?

Мира Ђелдум објашњава „опатијско чудо": како то да се на овом делићу наше обале могло одржати и развити толико различитих биљака из разних клима:

— Бујна и разнолика вегетација представља изузетност опатијске ривијере која је са горње стране заштићена Учком од хладних ветрова, а отворена је према мору. Зато је камелија и могла да се одржи — јер она захтева благу климу, али без великих промена, ни јако сунце, ни сув ваздух, али ни велике хладноће. Уосталом, зато је Опатија и постала зимовалиште: у њој је увек све зелено, све успева.

Сазнајемо од Мире Ђелдум да је тај чувени опатијски парк почео да се ствара 1845. године кад је један богати Ријечанин који се презивао **Scarpa**, ту, усред ловорове прашуме и у дивљини, подигао дивну вилу „Анђолина". Његовим примером пошли су и други, па тако у Енциклопедији Југославије запањује податак да је за само 35 година од дивљине постало — чувено зимовалиште са 360 сталних становника. Било је то 1880. године кад су похрлили и туристи. Колико је туризам „златна јабука" говори следећи податак: за девет година становништво се повећало 11 пута! Опатија је постала то што је и данас: у свету чувено зимовалиште и лечилиште.

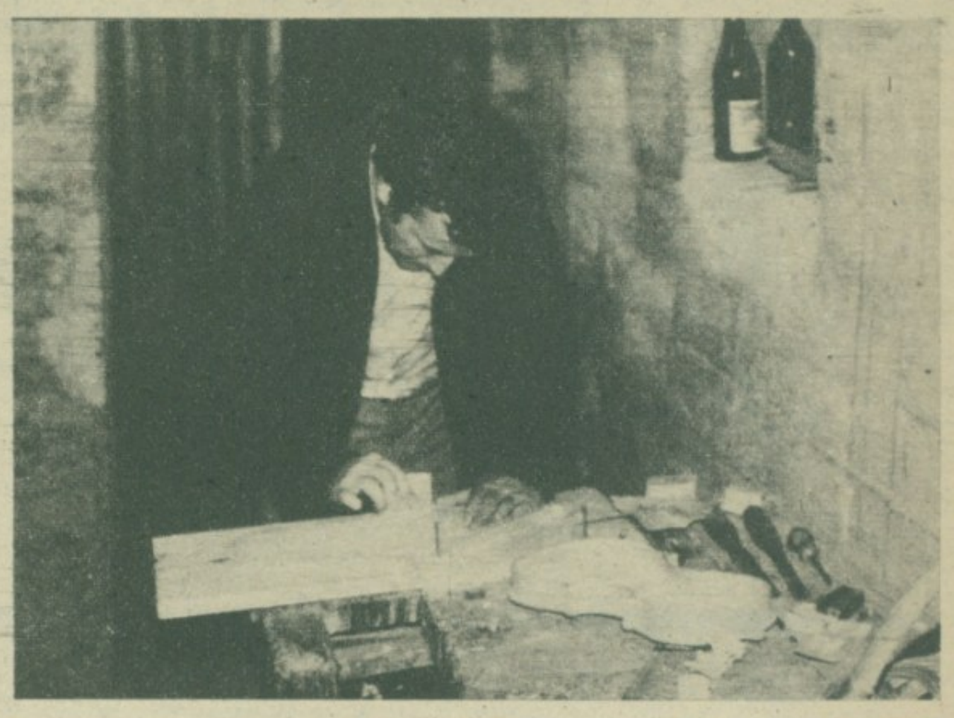
Али, вратимо се камелији. Од Мире Ђелдум сазнали смо само да је она морала бити посађена у „време настајања парка". Нашој романтичној причи — ни она не зна крај.

Ништа више нису нам могли рећи ни у ријечком Заводу за заштиту споменика културе. Ни у Историјском архиву! Ни ко је био, ни како се звао **Scarpa**, какве је везе имао са руским племићем, чак ни да ли је тај племић уопште постојао... Можда, рекли су нам, има података у бечким или италијанским архивама. Можда. За сада — камелија расте и чува тајну!

М. Крстуловић

ДОБОЈ КАО КРЕМОНА

ИЗ ГАРАЖЕ НА КОНЦЕРТ

Све се ради ручно, и то алатом сопствене израде: Бранко прави дно нове, још савршеније виолине.

Месецима су два самоука резбара кришом правила виолину да им се чаршија не би смејала. Резултат: познати музички стручњаци били су одушевљени!

Када су пре две године професори виолине с Музичке академије у Београду прегледали и свирали на првој виолини коју су направили Бранко и Мирко, били су више него изненађени. Очекивали су да виде невешто урађен инструмент, нешто што само подсећа на виолину и више шкрипи него што је у стању да се огласи оним добрим, свуда омиљеним звуком виолине, а у рукама им се нашао инструмент који је глатко издржавао и најтеже пробе. Била је то, и још је, права правцата виолина од светлог јаворовог дрвета, беспрекорно урађена, боје топлог људског гласа.

Скромни инжењер Бранко, „идејни вођа "овог дуета, испричао ми је једноставну причу о добојским виолинама.

Све је почело у детињству. Рођаци Бранко и Мирко свакодневно су одлазили код ујака, човека који је од дрвета умео да направи много предмета за кућне потребе. Радионица је била прави рај за дечаке. И сами су покушавали и често успевали да направе оно што је њих занимало: играчке, свирале, дрвене пушке. Временом је дрво у њиховим рукама постајало све послушније и лакше за обраду.

Детињство је било и прошло. Отишло се у школе, па онда у велик, озбиљни живот. Утихле су свирале. Али, никада у рукама није престао онај чудан немир који до краја живота носе сви људи који су икад измамили какав звук на неком инструменту, па макар то била обична, пастирска фрула. Тако је било и са Бранком и Мирком: први је постао инжењер електронике, а други је сео за команде локомотиве, занимање тако далеко од музике, виолинских струна.

Али, она дивна љубав према резбарењу обојицу је поново приближила и то — виолином. Јер, у том делу Босне изворна музика се одувек свирала, поред шаргије, и на виолини. Ту су звуци, наравно, далеко од оних који се чују у концертним дворанама. И кад им је синула идеја да од дрвета начине виолину, обојица су знали да почињу ни од чега. Међутим, жеља је била јача од тешкоћа. А муке су нарочито у почетку биле и бројне и тешко решиве.

КАКО БЕЗ АЛАТА?

Опет им је помогао ујак, тачније његова стара виолина. Никоме не говорећи о намери да направе праву виолину, да им се не би смејали, узели су стари ујаков инструмент и „студирали“ га дуго и пажљиво. Нису се усудили да је раставе и тако испитају грађу. Помогло им је при том највише Бранково изванредно познавање акустике који електроакустику изучава на трећем степену факултета.

Кренули су затим у потрагу за одговарајућом литературом и утврдили да је, на жалост, код нас готово нема. Чекало их је и изучавање врсте дрвета, одабирање, проучавање, лакирање, односа појединих делова виолине... Улазећи полако у тајне овог инструмента, два занесењака су схватила да су улетели у тежак, дозлабога сложен и врло неизвестан посао. Можда би неко други на њиховом месту поклекао, али Бранко и Мирко као да су добили нову снагу.

Кад су колико-толико прикупили теоријских знања из неколико књига с муком набављених у иностранству, и кад су већ били врло близу оног узбудљивог и свечаног трена кад се почиње нов и драг посао, руке су им и даље биле празне: нису имали ни једну одговарајућу алатку јер пипав и прецизан рад као што је израда делова за виолину не трпи груб, гломазан алат. А без алата...
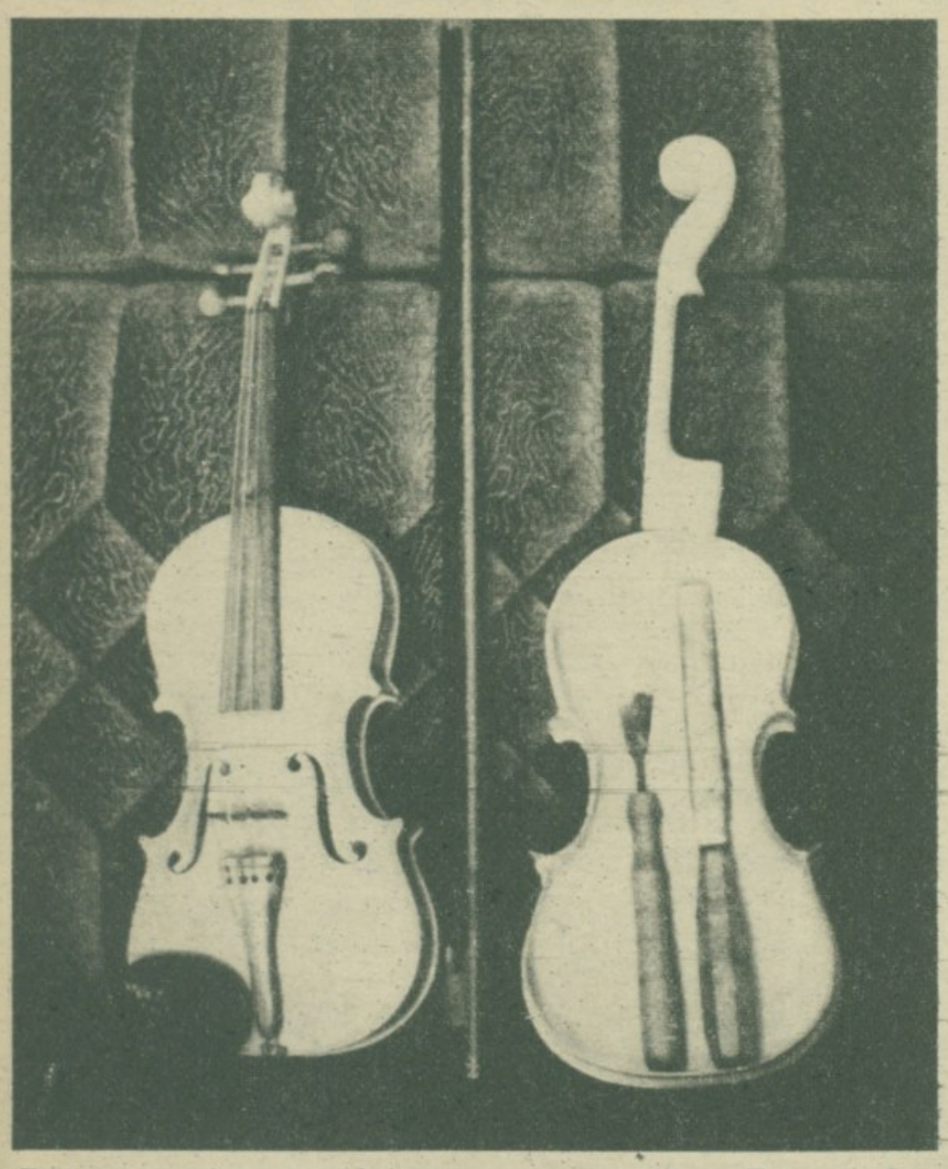
Опет су морали да се сналазе. Беспрекорно оштра длета и сечива најразличитијих облика и величина, по сопственим нацртима, Бранко и Мирко искалили су сами, од челика. Рад је могао да почне.

ПУЖ-КОЊИЋ И ДУША

Прво су од сиве јаворове даске почели да израђују такозвано дно виолине. Радили су заједнички као што и дан-данас заједнички све режу, дубе, мере и састављају.

За горњу даску, такозвану гласњачу, ону што на себи има два карактеристична отвора у облику витког, писаног латиничног слова „ф“, нису могли да нађу суву смрековину, па су употребили јелово дрво. Ни за врат, ону дршку виолине на којој клизи лева рука, нису имали скупу и ретку ебоновину, али су се ипак досетили. Сетили су се да су у детињству најбоље фруле израђивали од сувог шљивовог дрвета, које је и чврсто и звучно. Од

Виолине које су својим рукама направили Бранко Софренић и Мирко Вукељић не разликују се ни по изгледу ни по звуку од инструмената познатих мајстора.

њега су направили овај део виолине. На ред је дошао и „пуж", део на врху врата врло сложен за израду. Изборили су се и за вешто изрезбарен „коњић" на који се настављају жице, затим обрадили и „душу", комадић суве јеловине који изнутра стоји између гласњаче и дна. Све је било урађено врло прецизно, у делић милиметра. После шест месеци стрпљивог рада, завиривања у литературу, цртања и прорачуна, дошао је узбудљиви тренутак — спајање виолине. Тај дан Бранко и Мирко чекали су са нестрпљењем: само да им се пред очима у рукама почне указивати онај танани облик виолине.

Али, опет је искрсао непредвиђен проблем: нигде у литератури нису нашли како се савија тридесетак милиметара широка трака од дрвета која оптаче овални труп виолине, такозвани „осматрач за резонанцу". И опет им је помогло — детињство. Некада су правили скије чије су врхове савијали — после искувавања. Тако су поступили и сад: дрво се покорило пажљивим и вештим рукама мајстора-самоука.

Спајали су своју прву виолину пажљиво и нежно, употребљавајући за то врло танак слој старинског туткала. Ништа не пропуштајући, по ко зна који пут изучавајући односне између појединих делова, начин постављања жица и њихово „штимање", срећно су одахнули кад су најзад имали у рукама целу виолину. Посао, међутим, још није био готов.

СВИРАЈ, МАЕСТРО!

Чак из Шведске набавили су специјални лак за премазивање инструмената јер је познато да тајна доброг гудачког инструмента можда највише лежи у саставу лака и броја наноса. И кад су сматрали да су своју прву виолину удружили с гудалом, и сами су били изненађени чистим, јаким звуком. Онда су и стручњаци из Тузле и Београда рекли своју реч, дуго не верујући да су виолину направила ова два самоука из Добоја.

За следећу виолину већ су имали драгоцено искуство. Умели су да набаве природно исушен јавор за дно, и то онај „ребраш", који расте под тежим условима па захваљујући томе има уочљива и лепа „ребра" у грађи дебла. Има га у околини Олова и Кладња, а сличан је био онај са Велебита за који се верује да је уграђен у инструменте које је својом руком направио велики Страдивари.

Временом су научили не само нотни систем него и такве детаље у изради виолине који су познати само истинским мајсторима.

И када заврше свакодневан посао на добојском железничком чвору где су обојица запослени, кад склопе мапе са електротехничким прорачунима и зауставе локомотиву, Бранко Софренић и Мирко Вукељић журе у једну обичну гаражу да праве виолине.

Сада испод њихових длета излазе беспрекорно урађени делови за један инструмент чији ће звук, вероватно, титрати најпознатијим концертним дворанама, и то са рамена једног од наших најпознатијих виолинских уметника — Јована Колунџије.

Иван Лончар

Занимљива имена

ПРЕДНОСТ НЕОБИЧНИМА

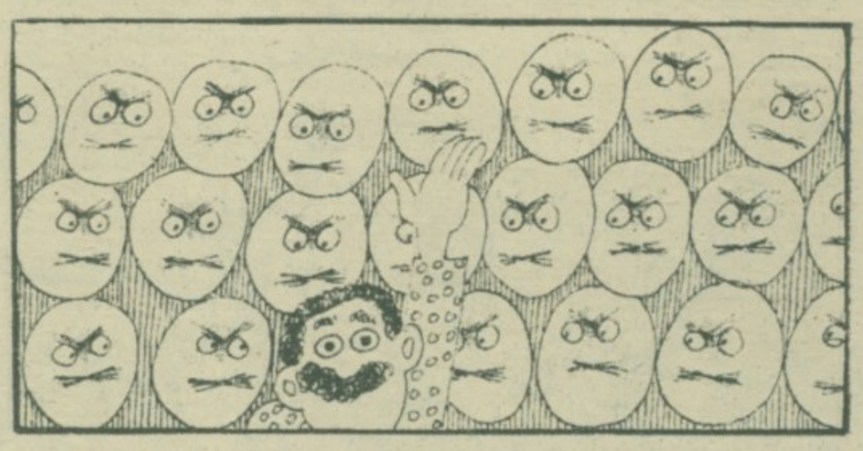
Шта да учиним да бих постао славан?

На то питање које често постављају млади људи могао би се дати шаљив одговор: „Као прво, гледај да се не родиш у некој породици са сувише обичним презименом!"

По закону вероватноће, очекивали бисмо да великих људи буде највише с оним презименима која су и иначе најраспрострањенија. У стварности није тако.

У Енглеској, рецимо, далеко најчешће презиме је Смит. Носили су га и носе га милиони Енглеза, али ниједан од њих није се прочуо у свету, с делимичним изузетком Адама Смита, економисте из XVIII века (а ни њега данас не сматрамо за богзна какву величину). Још горе је са следећа три презимена по учесталости — Џонс, Браун и Вилијемс. Њих као да носе све сами „просечни" Енглези, осуђени да се никад не оките ловоровим венцем.

У Француској су три највећа презимена Дипон, Диран и Дивал. Носиоци тих презимена својевремено су чак основали удружење за заштиту својих права, а за почасног члана изабрали су популарног шансонијера Мориса Шевалијеа, који је компоновао песму »Il y a toujours un Dupont, un Durand, un

Duval «(Постоји увек неки Дипон, неки Диран, неки Дивал). Ма шта да је постигло удружење, није могло својим члановима да прибави таленат или генијалност. Међу великим француским писцима, уметницима, научницима, државницима ни један једини није се звао Дипон, Диран или Дивал.

Сваки десети Шпанац презива се Гарсија, али једини Гарсија за кога се зна широм света био је песник Федерико Гарсија Лорка, познатији под овим другим презименом. Иста прича понавља се у Белгији, где је најчешће презиме Јансенс, у Холандији, где ту част има Де Врис, у Шведској, где се сваки осамнаести грађанин зове Андерсон „често" презиме никада није и „славно" презиме.

За Италију, статистике недавно начињене помоћу рачунара показују да су десет најчешћих презимена: Роси, Ферари, Русо, Бјанки, Коломбо, Еспозито, Ричи, Романо, Конти и Коста, тим редом. Италија је кроз векове дала мноштво великих људи, али њихова презимена (рецимо: Петрарка, Макијавели, Буонароти, Галилеи, Волта, Росини, Пучини, Гарибалди . . .) не улазе, према овим статистикама, чак ни међу 500 најчешћих!

Тешко је рећи шта је то што, на путу ка слави, даје такву предност „необичним" презименима. Ипак, бар у неким случајевима посреди је, да тако кажемо, оптичка варка. Да би се разликовао од безбројних презимењака, носилац „обичног" презимена узима друго, ређе презиме, надимак или псеудоним, и под тим другим именом памте га савременици и потомци. Примере за то можемо наћи и међу нашим књижевницима. Петровић, Јовановић и Поповић три су најчешћа презимена у Србији, али да вас неко упита да ли сте читали „Петровићев спев" „Јовановићеве песме" или „Поповићеве комедије", вероватно бисте се збунили. Реч је о тројици добро познатих писаца, само их готово никад тако не називамо. Навикли смо да кажемо Петар Петровић Његош, Јован Јовановић Змај, Јован Стерија Поповић, а ако их означавамо само једним именом, онда увек бирамо оно необичније за лакше распознавање — Његош, Змај, Стерија.

Главни град Демократске Републике Сан Томе и Принсипе зове се, како би друкчије, него Сан Томе... и има 20 хиљада становника. На ушћу Папагајске реке лежи Санто Антонио, престоница острва Принсипе. Поред Банту већине, на острвима живе припадници готово свих етничких скупина црне Африке.

Необична клима погодује развоју најразноврсније флоре: није, рецимо, реткост, да ограда од притки или прућа олиста и процвета или да дворатник пусти изданке... Услед тог општег бујања, на Сан Томеу тако рећи нема чега нема: расту ту све познатије сорте јужног воћа, али и велики број оних за које смо ми можда само чули. Сантомејцима, рецимо, на памет не пада да једу сирове банане — њих искључиво прже или их користе за прављење „чипса" од банана — али зато навелико за исхрану користе папаје, плодове хлебног дрвета, маракуже, мангое и жакe... Пред вама је циновски какаовац.

На географским картама лакше је уочити њено име него две мајушне тачкице (ово намерно кажемо: заиста су тачкице и заиста мајушне) на које се име односи: Демократска Република Сан Томе и Принсипе, најмања држава Африке и једна од најмањих на свету, 95 хиљада становника, површине мање од 1000 квадратних километара...

Године 1471. португалски морепловци Перо Ешкобар и Жоан Гомеш открили су у пространствима Атлантског океана на неких 350 километара од најближе тачке афричког континента, два већа (острво Светог Томе и Принчево острво) и известан број ненастањених острваца и гребена: изузме ли се фантастична вегетација, ништа нарочито, закључише Ешкобар и Гомеш, али по тадашњим обичајима ипак пободоше португалску заставу. Острва су тако припојена растућем колонијалном царству потугалске круне у чијем су саставу остале пуних пет векова, тачније до јула 1975.

На Ешкобарово и Гомешово откриће у матици-земљи четрнаест година нико жив ни помислио није, до једног дана 1485. када је краља Жоана II спопала жеља да некако награди заслужног маркиза де Паива: ненастањена острвца у бестрагији постала су — вољом Жоана II — посед поменутог маркиза који је на њима основао прва стална насеља.

Маркиз је „рајска острва" на екватору населио како је једино могао — на силу. Први становници Сан Томеа били су прогнани португалски Јевреји и робијаши са краљевских галија. Ускоро су се „рајска острва" претворила у острва ужаса: због свог згодног географског положаја Сан Томе је постао идеална постаја за флоту која је транспортовала црне робове похватане на обалама Западне Африке.

У сантомејску луку готово свакодневно упловио би брод који би се ту снабдео свежом водом и воћем и припремао за прелазак Оке-

ана у правцу Бразила. Прелепа острва претворила су се у циновску берзу на којој су хиљаде несрећника мењале власнике и отискивале се у правцу Америке или Европе.

Сан Томе и Принсипе су преко ноћи процветали: бујала је привреда заснована на принудном и готово бесплатном раду црних робова, ницале огромне плантаже шећерне трске које су касније — када је какао постао тражена сировина — замењене плантажама какаа, нешто мање кафе.

Када је 1869. године званично укинуто ропство у земљама португалске круне, на час се учинило да је лагодном животу потомака бивших робовласника и прогнаника одзвонило. Само на час. развлашћени сантомејски робовласници брзо су се досетили како да обезбеде прилив јевтине радне снаге: са црнцима из великих португалских колонија (као што су биле Ангола, Мозамбик и Гвинеја) склапали су уговоре о дугогодишњем раду на плантажама... Тек пошто би се нашли на Сан Томеу „уговорени" радници схватили су да се њихов живот нима-

НАЈМАЊА

САН ТОМЕ

Острва су на сваких два до три километра испресецана обиљем река и потока који су због конфигурације терена и базалтне основе брзи и кристално бистри. Поред обиља питке воде, Сан Томе и Принсипе јединствени су још по нечему: веће од два острва (Сан Томе) право је климатско чудо. На растојању од једва 45 километара постоји пет потпуно различитих климатских зона: од суве саване на северу до влажне тропске прашуме на југу. Док на један крај Сан Томеа годишње никада не падне више од 100 mm воденог талога, супротни крај острва је за 40 пропената кишовитији од најкишовитије зоне Европе! (7000 мм воденог талога).

ло неће разликовати од живота робова. Страшна истина синула би овим превареним јадницима када је већ било прекасно — повратка са „острва страве“ више није било...

Нечовечна експлоатација трајала је готово до окончавања португалске владавине. Трајаће вечно, веровао је гувернер острва Карлос Горгуља који је на одбијање „робова“ да изађу у поља док се не побољшају услови живота и рада, 1953. године одговорио масакром, побио је преко 1000 уговорених радника... Гувернер Горгуља се преварио — запалио је ватру отпора коју више нико није могао да обузда.

Користећи „револуцију каранфила“ до које је дошло у Португалију после смрти диктатора Салазара. Покрет за ослобођење Сан Томеа и Принсипе успео је да буде прихваћен као представник народа Сан Томеа у преговорима са колонијалним властима; 1975. вођа Покрета др Мануел Пинто да Кошта прогласио је независност Демократске Републике Сан Томе и Принсипе.

Текст и снимци:
Д. Аџовић

СПЕЦИЈАЛНО ЗА »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«

Новчаница од 50 „дубри“ са мотивима папагаја са острва Принсипе и ликом „краља“ Амадора, вође највећег устанка робова који је у 18. веку ослободио готово две трећине острва: његова је владавина била кратка, а смрт трагична. Амадор је до данас остао најпопуларнији лик сантомејских легенди и народне уметности.

ДРЖАВА АФРИКЕ

ПРИНСИПЕ

ЗЕМЉА-ПАТУЉАК НЕОБИЧНА ЈЕ ПО МНОГО ЧЕМУ: ПО ОНИХ 18 ПОСЛАНИКА ШТО ЧИНЕ ЊЕНУ НАРОДНУ СКУПШТИНУ, ПО ПЕТ ПОТПУНО РАЗЛИЧИТИХ КЛИМА НА САМО 45 КИЛОМЕТАРА, ХИСТЕРИЧНОЈ ФАУНИ. ЊЕН ДРУГИ ГРАД ПО ВЕЛИЧИНИ И ЗНАЧАЈУ ИМА ТРИ ХИЉАДЕ СТАНОВНИКА.

Обалне воде Сан Томеа богате су рибом и морским псима разних врста и величина и редовно оштрих зуба и лошег карактера! Лангусти, јастози и крабе о којима снивају европски сладокусци овде су — свакодневни и не баш много цењени оброк. Понудите зато Сантомејца „макакијем“ (врста мајмуна) — биће то повод за право славље које обавезно прати „палмово вино“ ...

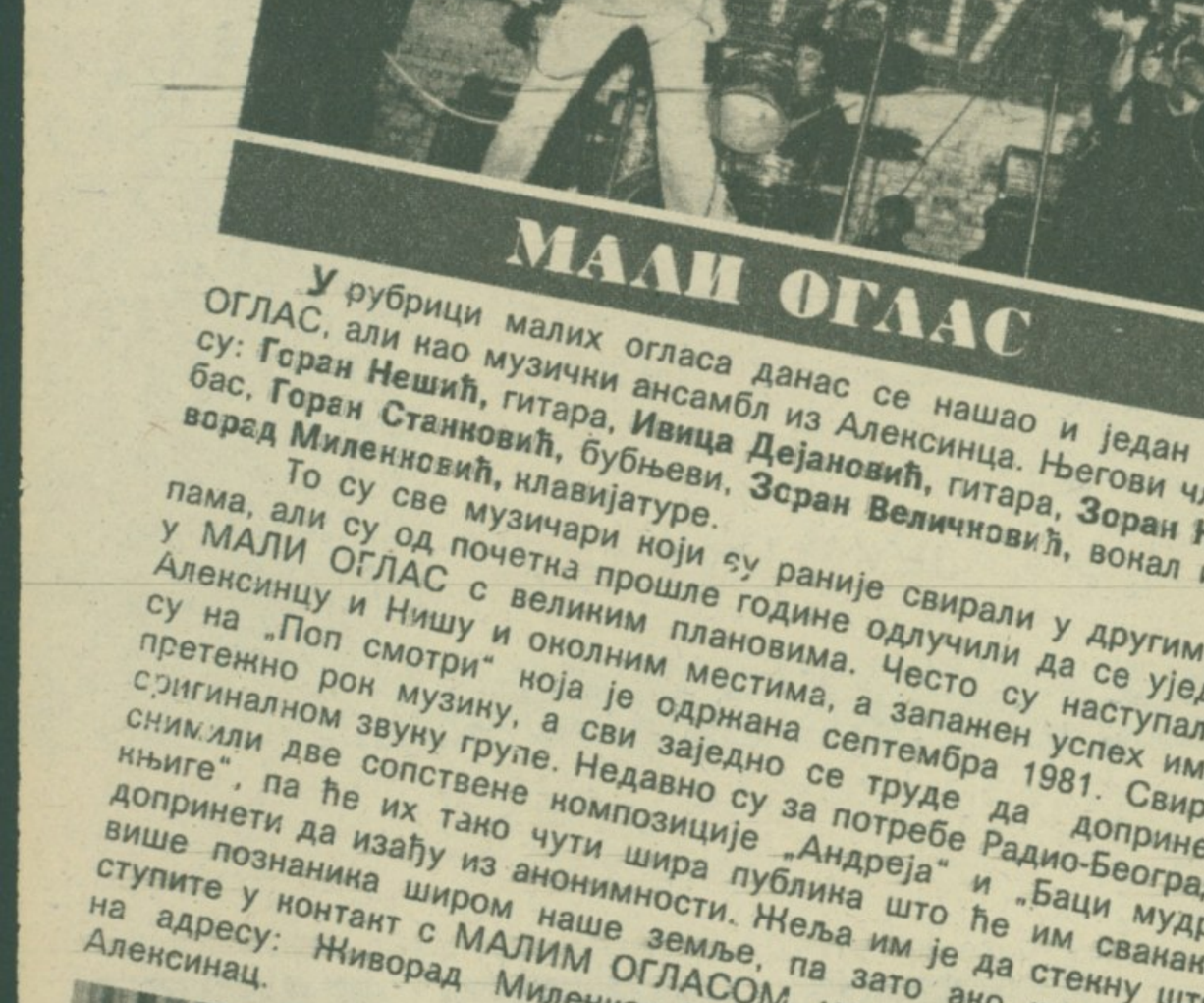
Поштанске марке значајан су извор прихода Републике. Издају се у ограниченом тиражу и зато су врло цењене међу колекционарима. На неким од њих приказан је државни грб са сантомејским соколом, националном птицом која суверено влада небом изнад Сан Томеа. На истом острву живи и црна кобра од чијег отрова нема спаса. На сву срећу, опасна отровница избегава људе, па је број настрадалих мали.

МАЛИ ОГЛАС

У рубрици малих огласа данас се нашао и један МАЛИ ОГЛАС, али као музички ансамбл из Алексинца. Његови чланови су: **Горан Нешић**, гитара, **Ивица Дејановић**, гитара, **Зоран Коцић**, бас, **Горан Станковић**, бубњеви, **Зоран Величковић**, вокал и **Живорад Миленковић**, клавијатуре.

То су све музичари који су раније свирали у другим групама, али су од почетка прошле године одлучили да се уједине у МАЛИ ОГЛАС с великим плановима. Често су наступали у Алексинцу и Нишу и околним местима, а запажен успех имали су на „Поп смотри“ која је одржана септембра 1981. Свирају претежно рок музику, а сви заједно се труде да допринесу оригиналном звуку групе. Недавно су за потребе Радио-Београда снимили две сопствене композиције „Андреја“ и „Баци мудре књиге“, па ће их тако чути шира публика што ће им свакако допринети да изађу из анонимности. Жеља им је да стекну што више познаника широм наше земље, па зато ако желите да ступите у контакт с МАЛИМ ОГЛАСОМ, можете да им пишете на адресу: Живорад Миленковић, Ратка Жунића 20, 18220 Алексинац.

ХИТ СТРАНА

ТОЈА (TOYAH)

Још као четрнаестогодишња девојчица Тоја Ен Вилкокс (Toyah Ann Wilcox) одлучила је да се посвети песми. Иако мала растом, нашла је могућност да се наметне на сцени својим изгледом. Обојивши косу у плаво постала је симбол женствености, а козметика и гардроба учинили су је веома привлачном. Данас има 24 године и сопствени ансамбл који је основала још 1977. Ипак, требало је да прође неколико година да би овај ансамбл доживео светску славу. Успех је дошао после изванредне плоче „Желим да будем слободна“ (I want to be free) која се нашла на многим светским топ-листама. Тоја је све узела у своје руке: она пише музику и текстове, сама пева и углавном сама режира своје наступе на сцени.

Сд тако енергичне особе може се очекивати само успех, па се то догодило и са њеним синглом „Гром у планини“

ГРОМ У ПЛАНИНИ (THUNDER IN THE MOUNTAIN)

Музика и текст: Вилкокс — Ли — Глоклер

Изводи: Група ТОЈА (Toyah)

Where the mountains meet the sea
and lights split stains on the scenery
and the air is heavy with a sticky unease
I wish for my world of make beleive
and the rebel in my soul says go
and the rebel in my soul says go!

Can you hear it, breaking through
can you hear it, breaking through
thunder and lightning,
thundering, thundering ih the mountain.

There is a motorway, it's a monument
to distant cities with distant cries
a problem, an explosion
just a spark sets the anger in motion
and the rebel in my soul says go,
and the rebel in my soul says go!

ПЕСМА НЕДЕЉЕ:

ХИТ СТРАНА ХИТ СТРАНА ХИТ С

МОЈ ИЗБОР

Живим у Ријеци, зовем се Нина Брајковић, имам 20 година и завршила сам школу за примијењену умјетност у Загребу. Сакупљам плоче наших

и страних панк-група. Сматрам да је панк криво схваћен у нашој земљи, зато вјероватно и нема пуно панк-плоча и концерата код нас.

Ево мог избора:

ДОМАЋЕ:

1. **А ДАН ЈЕ ТАКО ЛИЈЕПО ПОЧЕО — Параф**
2. **НОВИ ПУНК ВАЛ — Компилација 78/80**
3. **ДОЛГЦАЈТ — Панкрти**
4. **ЕЛЕКТРИЧНИ ОРГАЗАМ — Електрични оргазам**
5. **БИСТРИЈИ ИЛИ ТУПЉИ... Шарло акробата**

СТРАНЕ:

1. **RAW POWER — Iggy Pop and the Stooges**
2. **THE GREAT ROCK'N' ROLL SWINDLE — Sex Pistols**
3. **UNBEHAGEN — Nina Hagen**
4. **PUNK'S NOT DEAD — Exploited**
5. **FRESH FRUIT FOR ROTTING VEGETABLES — Dead Kennedys**

ЈЕСТЕ ЛИ ПОП-ЕКСПЕРТ?

1. Ансамбл ЛЕБ И СОЛ добио је новог бубњара. Драгољуб Ђуричић је дошао из
   а) YU групе
   б) Тријангла
   в) групе „Ден за ден“

2. Роберт Фрип је шеф ансамбла
   а) Пинк Флојд
   б) Кинг Кримсон
   в) Назарет

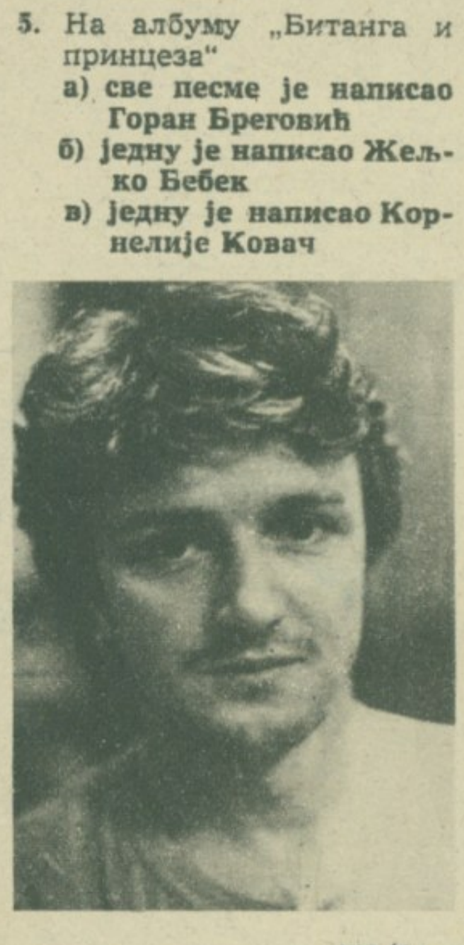
3. Карлос Сантана је рођен у
   а) Бразилу
   б) Аргентини
   в) Мексику

4. Албум „Свеци и грешници“ (Saints and sinners) снимио је:
   а) Едгар Винтер
   б) Џони Винтер
   в) Стиви Вондер

5. На албуму „Битанга и принцеза“
   а) све песме је написао Горан Бреговић
   б) једну је написао Жељко Бебек
   в) једну је написао Корнелије Ковач

Тачни одговори: 1а, 2б, 3а, 4б, 5а.

САРАДНИЦИ – ЦРТАЧИ

Имам 18 година и „Забавник“ читам већ једну деценију. То је мој најомиљенији часопис. Са уживањем пратим хит-страну па бих желео да и ја допринесем њеној разноврсности. Зато вам шаљем свој цртеж Зане Мимани (из групе ЗАНА).

Слободан Минић,
Вијенац VI славонског ударног корпуса 46,
54000 Осијек

ДЕЈАН ПЕТКОВИЋ

АУТОР: РАДИЧ МИЈАТОВИЋ – НОВИ САД

Излог нових плоча

КОЦКИЦА
(ПГП РТБ 2140225)

Најмлађи гледаоци телевизије сигурно ће се обрадовати кад добију на поклон плочу њиховог великог пријатеља са малог екрана Бранка „Коцкице“! Продукција грамофонских плоча РТБ у сарадњи са редакцијом Школског програма Телевизије Београд дошла је на лепу идеју да изда збирку популарних дечјих песама које су се чуле у ТВ серији „Коцка, коцка коцкица . . .“ Ту је, наравно, велики друг и водитељ Бранко Милићевић, на албуму пева хор основне школе „Дринка Павловић“, свира забавни оркестар Радио-телевизије Београд, а композитор и диригент је Михаило Живанвић. На овој ЛП плочи налази се 12 дечјих песама од којих поменимо „Бранкови гусари“, „Веверица“, „Ћика ћика“, „Лег лет, бубамаро“, „Ми смо спортисти“, „Дедин шешир“ и друге.

берза плоча

* Купила бих касете Абе, Сеида Мемића Вајте и Нових фосила. Понуде слати на адресу:

Цветко Петкић
село Велики Кривељ
19210 Бор

Продајем албуме: »Solid gold« (GANG OF FOUR), »Dinasty« (KISS), »One step beyond«, »Absolutelu« (MADNESS), »Stateless« (LENE LOVICH).

Иван Пејкић
Н. Насеље А-1/5
19320 Кладово

Продајем ЛП (по 100.— динара): „Мало појачај радио“, „Ако прићеш ближе“, „Ти и ја“ (ЗДРАВКО ЧОЛИЋ), „Мојој мами. .“ (РАНИ МРАЗ), „Белоруса“ (ОЛИВЕР ДРАГОЈЕВИЋ), „Ша-ла-ла“ и „Сребрна крила 1“, те велики број синглова по 20.— динара. Купујем све синглове Здравка Чолића и ЛП „Вајта 3“.

Светлана Лазочић
Бате Бркића 14
21000 Нови Сад

Продајем већи број домаћих и страних ЛП плоча по цени од 100.— до 200.— динара. Такође и касете »Animals« (PINK FLOYD), »Space disco« по 80.— дин. Осим тога имам и ревије „Џубокс“ од 1—120, као и SN ревију од 1—240 броја.

Милан Радић
Омладински трг 14/14
26300 Вршац (013) 811-818

Продајем ЛП плоче „Црна ружа“, „Метак“, „Прва љубав“, „Стикс“ по 70.— дин.

Жаклина Крстић
Пилота
Михајла Петровића 14/67
Београд (Раковица)

Продајем очуване синглове: „Кад једном зажелим“ (ЗЛАТКО ПЕЈАКОВИЋ), „Ветар у твојој коси“ (ЛЕО МАРТИН), „Свиђаш ми се“, „У једним плавим очима“ (ИНДЕКСИ). Цена једној плочи је 18.— динара, али у обзир долази и замена.

Југослав Јовановић
М. Тита 53/Б
38410 Сува Река

Продајем добро очуване нове касете „Ја сам жена“ (МЕРИ ЦЕТИНИЋ), „Човјек без адресе“ (МИШО КОВАЧ). Цијена 80.— динара.

Бранка Пекас
Матије Гупца 6/3
55000 Славонски Брод

ТОМ И ЧЕРИ

ХАИ?

ХАИ?

КАКВИ СУ ТО УРЛИЦИ?

ТОМ ЈЕ ПОЧЕО ДА УЧИ КУНГ-ФУ?

ХАИ?

ХРАК!!

А САД ТИ, ТОМЕ?

ДА? ХАЈДЕ ДА ВИДИМО ТЕБЕ, ТОМЕ?

ПРВО МОРАМ ДА УБЕЋУ ШТОС?

ХАИ?

КРАК!

АУ! ЈИИ? ЈООО?

КО БИ РЕК'О ДА СУ ТО ТАКО НЕЖНЕ ШАПЕ?

МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ?

ОД МАЈА ДО СТЕЛЕ И СТИПИОНА

Жвакаћа гума је откривена још у време Маја, староседелаца Америке, који су тражећи храну користили корење и кору дрвећа и при том случајно су открили дрво Саботиља маникара, које се и данас може срести у шумама Јукатана, Хондураса, Мексика и у другим областима Средње Америке.

То дрво испушта сок у виду смоле, која је позната под именом „чикле“. Тачније, „чикле“ се може жвакати али не и јести и то је,у ствари, основна супстанца у производњи најпознатијих жвакаћих гума у свету, међу које се убрајају и СТЕЛА и СТИПИОН — најновији производи фабрике „ЕВРОПА“ из Штипа.

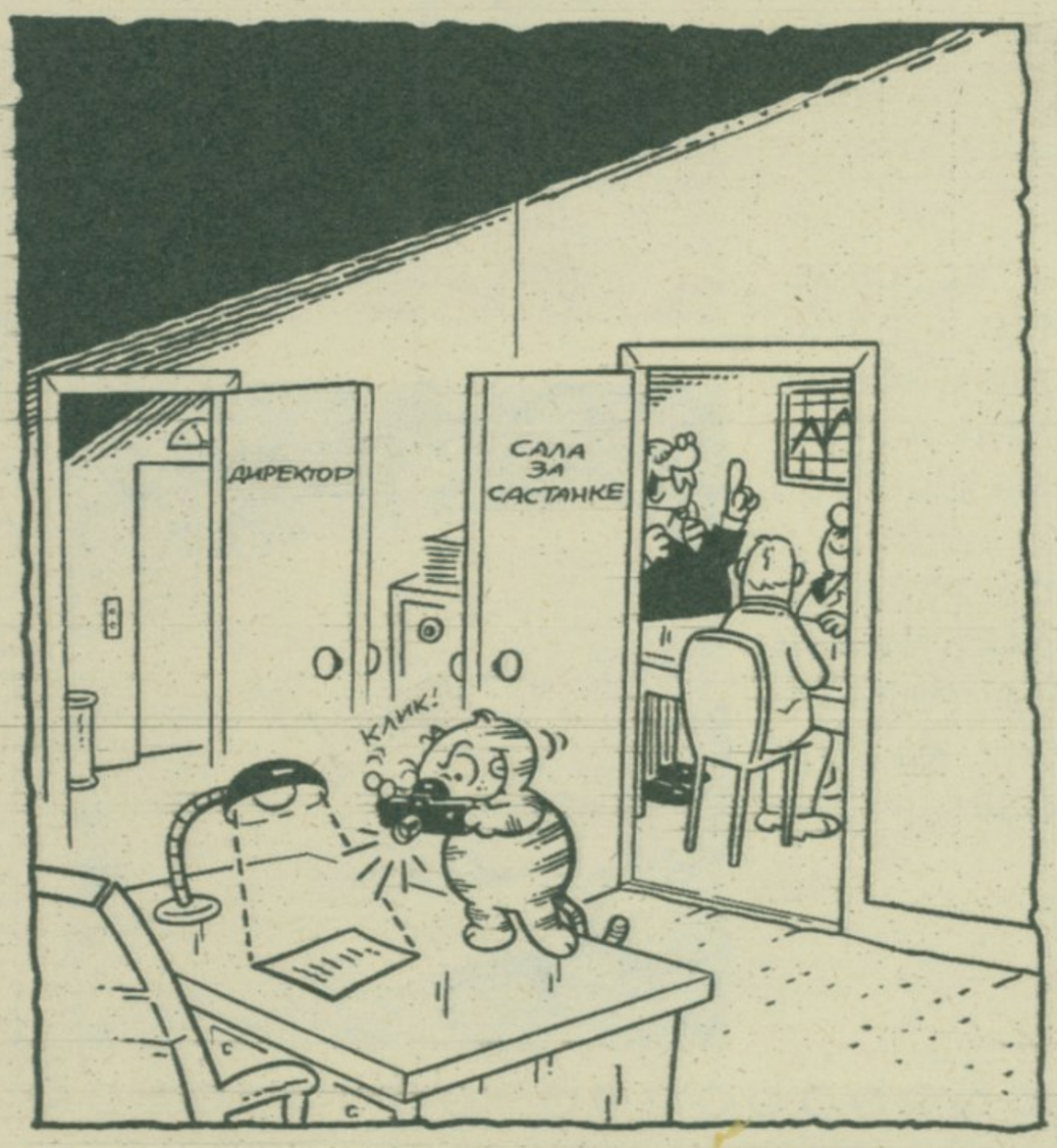
PEZ®

HP Kolinska Kolinska

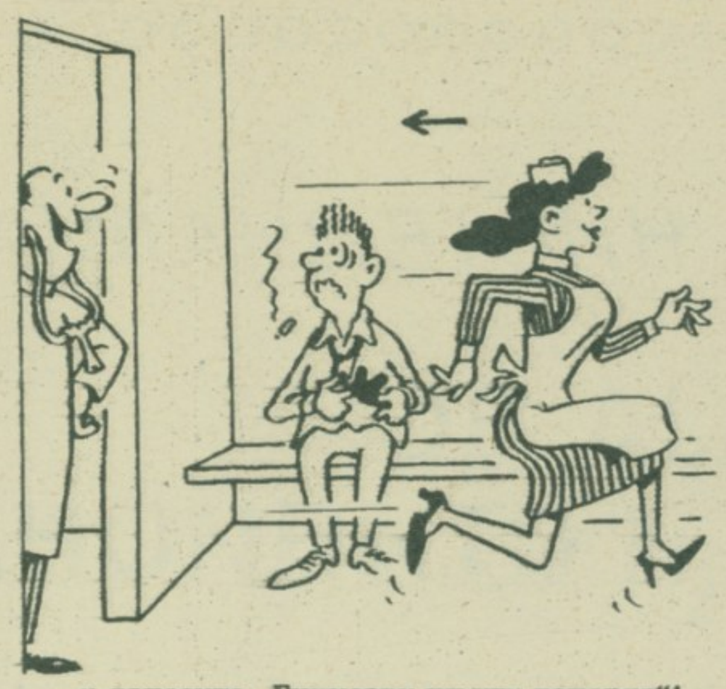
ДРАГИ PEZ ПРИЈАТЕЉУ
Нове фиіурице — PEZ КАМИОНЕ, потражите у вашој најближој продавници.
Играјте се PEZ КАМИОНИМА, сладите се PEZ БОМБОНИМА!

ХУМОР

Мачак Харалампије

— И, запамтите, господо! Ова јединствена формула потпуно нове мачје хране мора да се држи у најстрожој тајности!

. . . и донесите „Гинисову књигу рекорда“!

— Молим те, други пут немој да експериментишеш са новим јелима од шпагета!

— Постоји само један начин да јој кажеш то што имаш: позови је телефоном!

И ТО СЕ ДОГАЂА

Возећи се колима на посао жена се нешто замислила, у последњем тренутку приметила је да се на семафору променило светло. Морала је нагло да укочи. Кола која су ишла тик за њом нису успела да закоче на време и ударила су је отпозади. Од силине ударца жени је са главе одлетела перика на задње седиште.

Када се повратила од шока, жена је излетела из кола и притрчала возачу који је, сав блед, и даље седео за воланом својих кола.

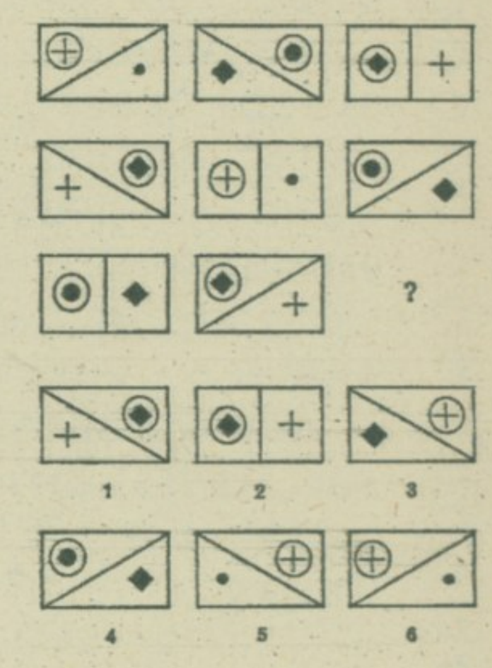
— *Како сте? Да ли вам се нешто догодило?* — упитала је жена забринуто.

— *Сада сам добро* — одговорио је. — *Али, у првом тренутку помислио сам да вам је глава одлетела с рамена...*

ПРОВЕРИТЕ

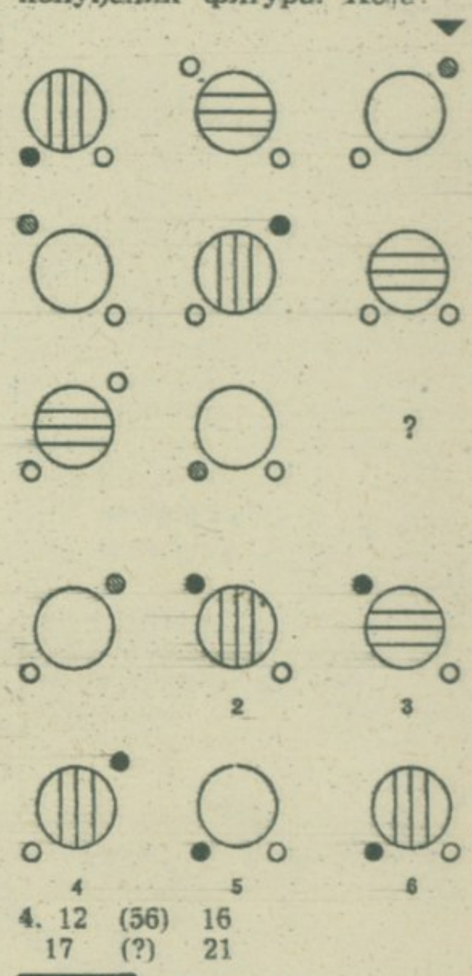
КОЛИКО СТЕ ПАМЕТНИ

1. Само једна фигура, од шест понуђених, треба да стоји на месту на којем је стављен знак питања. Која то фигура?

2. Какву закономерност примећујете међу овим бројевима?

3. Пред вама је задатак сличан оном под бројем један: на месту знака питања треба да стоји једна од доле понуђених фигура. Која?

4. 12 (56) 16
17 (?) 21

Ови бројеви су у некој међусобној вези; имајући то у виду упишите одговарајући број у заградама!

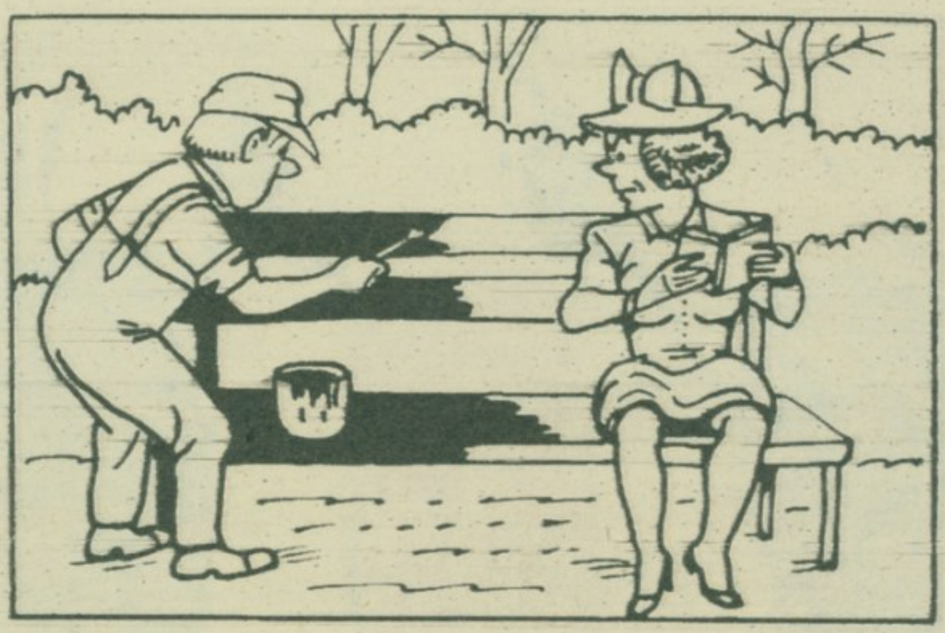
Решење:

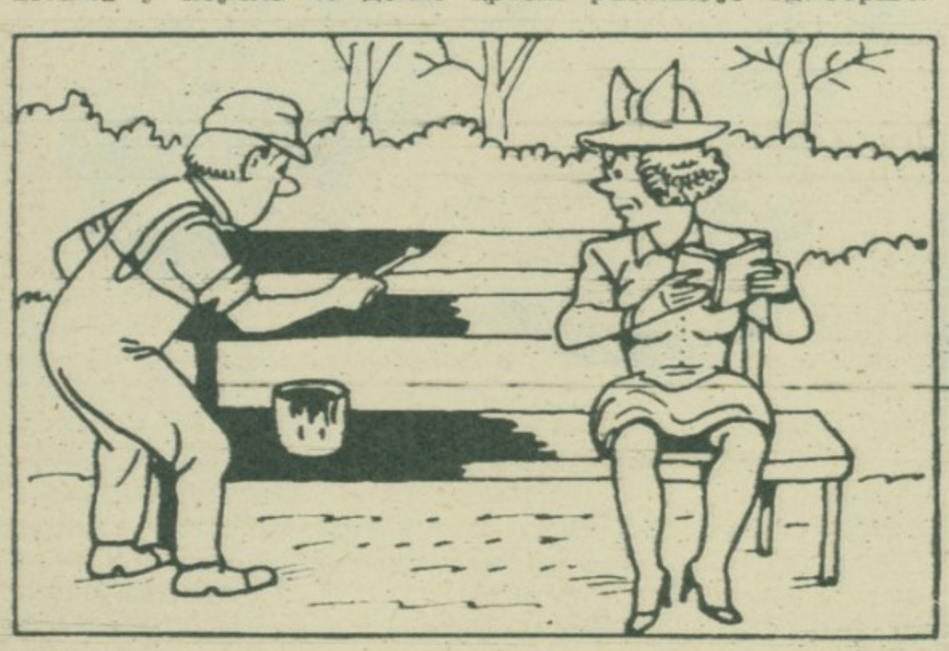
1. фигура под бројем 5; 2. На месту знака питања треба да стоји број 18 — ова четири броја су квадрати узастопних бројева 2, 3, 4, 5 којима се додаје још и број два: $4^2 = 16$, $16 + 2 = 18$; 3. фигура под бројем два или заграда се сабере и множе са два.

ДЕВЕТ ГРЕШАКА

ТВРДОГЛАВОСТ

Једно од ово двоје мораће да попусти. Док се не одлуче ко ће то бити, ви покушајте да пронађете девет детаља у којима се доњи цртеж разликује од горњег!

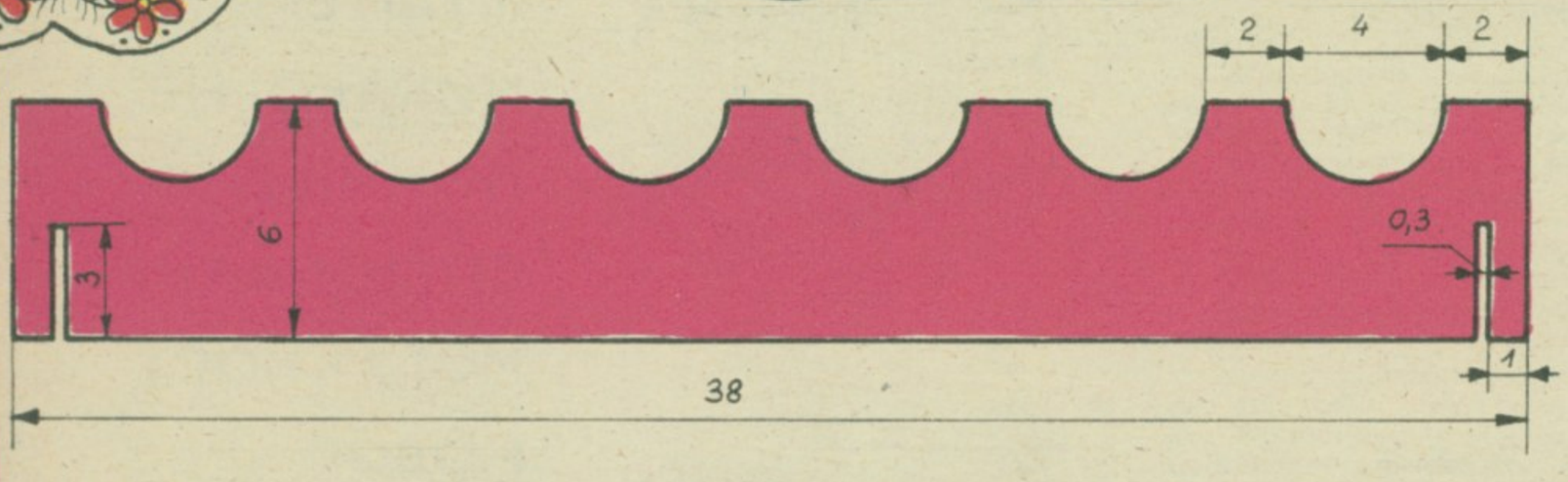

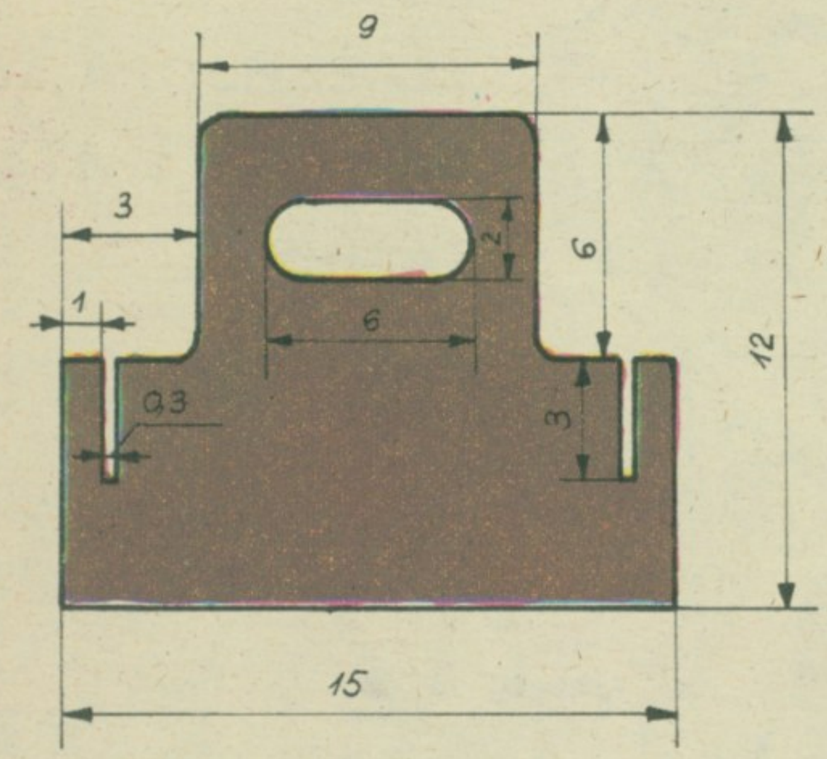
Решење:

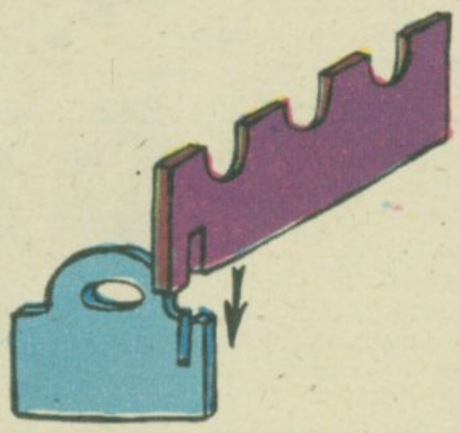
Обоја мајстороваг капкета, крај његовг брегеге, фарба одмах уз његову чегку више је наегга, једаи крај мапгета не на женином шеширу је жапи, и околратник његе хаљиие тако је, јаког јеге руке је уж, иегтаја јој је шгикла на једној ципели, иепиа клупе је другачија, појаја се још једиа грана на дрвегу зајеца.

ПОДМЕТАЧ за САЛВЕТЕ

Зашто да не направите овај подметач за салвете који ће лепо постављен сто учинити још лепшим? Мере на цртежу дате се у центиметрима за предње и бочне стране. Прави се од шпер-плоче, свана страна исеца се два пута, а жлебови за састављање морају бити потпуно исти. Подметач на нашем цртежу је за шест салвета — канав ћете ви направити зависи од броја ваших укућана. Обојите га и украсите по својој жељи.

Салвете стегните обручем да би се лакше стављале у подметач, а и лепше ће изгледати. За то могу да вам послуже пластичне алке одговарајуће ширине и лепих боја, а можете исећи обруче од картона на који је била намотана фолија или папирни убруси. Обојите их или излепите шареном хартијом и ето пријатног изненађења на вашем столу.

Biljana L.P. 82.

ПАЗИ, СНИМ

Прочитао сам је чим је крочила у радњу: станује у отменом делу града, жена имућног бизнисмена кога никада нема код куће; око педесет година, пуначка, претерано нашминкана, лица отромбољеног од сувише мартинија. Али, крој хаљине и компликована фризура одавали су жену која заиста лежи на парама. Пришао сам јој.

— Изволите, госпођо.

— Желела бих телевизор — рекла је гласом који је навикао да заповеда. — Најновији модел „супра".

„Супра Х"... Добар знак. Потрудио сам се да сакријем задовољство. Наложено нам је да купцима нипошто не помињемо специјалну могућност овог телевизора док они сами не упитају за њу.

— Врло добро, госпођо. Изволите овуда.

Провео сам је кроз потрошачки рај најсавременијих апарата ка одељењу телевизора.

— Ту смо. Да ли већ знате нешто о том моделу?

— Не.

Тон је био изазивачки, као да је говорио: „Испричај ми шта имаш". Са извесном стрепњом спустио сам телевизор са високе полице.

— Ево га — рекао сам уз крајње љубазан осмех. — Најновији и апсолутно најбољи. Нема фирме ксја би му пришла и близу. Дакле, пре свега ћете запазити да је изванредно лаган — свега пет килограма. Може да се окачи о куку на зиду или да стоји на сопственим ногама... — извукао сам ножице — ...као и да се лако премешта. Изванредан портабл. Напољу има подједнако добар пријем.

— Аха... — У њеном заповедничком тону било је интересовања. Прешао сам у пуну трговачку офанзиву.

— Али то је тек почетак — рекао сам и укључио апарат. Букнуо је свет живих боја. Видела се некаква парада, екраном су промицала отворена возила посута цвећем и на њима насмејане девојке.

— Сасвим природна боја — приметио сам. — А сада, ево нечега што, верујем, нећете често користити. — Оборио сам један прекидач и слика је постала црно-бела. — Ипак, то није без намене. Даје побољшан пријем програма који се још емитују у црно белој техници, на пример, старих филмова.

Вратио сам слику у боји и притиснуо други прекидач.

— Три димензије — објавио сам. Жена је импресионирано климнула главом. Онда је нагло устукнула кад је букет жутих ружа који је бацила једна од девојака на изглед излетео из екрана. Окретао сам бирач програма док нисам наишао на оркестарску музику. Тада сам јој скренуо пажњу на стереофонску репродукцију звука.

Поново је климнула главом и то ми је улило наду. Побројао сам остале предности пријемника, завршио са доживотном гаранцијом и онда ућутао, чекајући. Кратко време је владала тишина, а онда је жена опрезно приметила:

— Колико ми је познато, овај модел има и једну посебну могућност о којој ми нисте још ништа рекли?

Кућнуо је час.

— Тако је — рекао сам. — Неки од модела „супра Х-14 де лукс" имају додатак који сте поменули. Не баш овај овде, али вам, ако желите, могу показати један у соби за демонстрацију.

Промрмљала је нешто у знак сагласности те сам је повео у малу просторију зидова скривених тешким завесама. Телевизор је био ту, подешен да хвата параду. Притиснуо сам дугме са стране означено словом „С". Слика се изгубила и остао је празан, трепераv екран.

Окренуо сам дугме за тражење станица и појавила се друга слика: два дечака коврџаве косе била су с пуном пажњом наднета над шаховском таблом. — Тими! — громко ке резак глас. — Стигао је господин Клајн. Време је за твој час клавира. Пошаљи Џодија кући:

— Али, мама!...

Муштерија ми је добацила нестрпљив поглед.

— Зар не можете да нађете ништа друго? — упитала је. Опет сам окретао дугме. Екран се испразнио, а онда се нагло појавио други призор, овога пута нека спаваћа соба. Пред тоалетним сточићем

БИЛО НАМ ЈЕ НАЛОЖЕНО ДА МУШТЕРИЈАМА НИКАКО НЕ ПОМИЊЕМО СПЕЦИЈАЛНУ МОГУЋНОСТ НОВОГ ТЕЛЕВИЗОРА ДОК САМИ НЕ ПИТАЈУ ЗА ЊУ.

ХЕНРИ СЛЕСАР

ЗА КИМ БРОЈЕ БРОЈАЧИ

ПОГЛАВИЦА СЕ ПОКЛОНИО ПРЕД БЕЛЦИМА И ДОКАЗИМА ЊИХОВЕ БОЖАНСКЕ ПРИРОДЕ — КУТИЈАМА С ПРОЗОРЧИЋИМА.

Мбојна, поглавица племена Аолори, није деловао уплашено док се приближавао велики чамац. Али, то није било само зато што је решио да да пример племену; он је једини од својих саплеменика, још као дете пре пола века, видео беле људе.

Када је чамац пристао, један од белаца, човек ученог изгледа са седом брадом, прилазећи му подигао је руку у знак пријатељства. Говорио је, помало несигурно, језиком Мбојниних отаца.

— Долазимо у миру — рекао је. — Прешли смо велико растојање да бисмо вас нашли. Ја сам Морган, а ово су моји сапутници Хендрикс и Керју.

— Говори даље! — зарежао је Мбојна не желећи да испадне слаб пред племеном.

— Водио се велики рат — рекао је Морган, гледајући са стрепњом како се око поглавице окупљају ратници. — Бели људи с оне стране воде бацили су једни на

А СЕ!

МЕГИ НАДЛЕР

седела је згодна смеђокоса жена нервозно се играјући смарагдном огрлицом и избегавајући поглед разјареног средовечног мушкарца који је стајао испред ње.

— Од кога си добила ту огрлицу? — урлао је он. — Ја ти је нисам дао!

Осуо је лавину речи какве се ни у данашње слободно време не чују на телевизији преко дана. Ту сам дискретно искључио апарат.

— Као што сте видели — рекао сам уз осмех — очекују вас сати гарантованог уживања.

У очима моје клијенткиње појавио се влажан, радознао поглед.

— Реците ми — упитала је — могу ли увек да ухватим канал који желим, или?...

— Ствар функционише слично као аматерски радио — објаснио сам — то јест, помало непредвидљиво. Али, то је само чини још узбудљивијом. У сваком случају, временом ћете се извежбати да хватате баш оно што желите.

— Колико има оваквих пријемника?

— Врло ограничен број — засад свега неколико стотина, и то све овде, у њујоршкој области. Као што можете и замислити, послујемо са бираном клијентелом. Имати овакав пријемник значи бити испред осталих. Ипак, модел је све популарнији.

— У то не сумњам. — У очима јој се поново појавио онај радознали поглед. — Реците ми само још једно: како вам то успева?

Заузео сам достојанствен став.

— Очигледно је, госпођо, да су на одређеним локацијама постављене скривене камере.

— Да, али како то успевате?

— Жао ми је, али то је пословна тајна. — Исправио сам се. — Па, јесте ли одлучили?

Било је очигледно да јесте.

— Колико стаје?

— Педесет хиљада долара — одговорио сам, гледајући је право у очи.

— Узмам — рекла је и не трепнувши. — Написаћу вам чек.

— Одлично, госпођо. Желите ли да вам га испоручимо, или...

— Не, понећу га сама... кад је већ тако лак — рекла је као да се оправдава.

— Врло добро. Тренутак, даћу вам други апарат — овај нам је за демонстрацију. — Почео сам да трагам по низу кутија на поду. — Ох, само још нешто: ако затреба сервисирање — што је врло ретко, али ипак — зовите нашег човека. Не дајте да вам га ико други ради, колико год био квалификован. Апарат је осетљив — чак се и непрописним отварањем кутије може оштетити.

— Разумем.

Изменили смо још пар речи, после чега је жена победоносно изнела свој трофеј из радње.

Тренутак касније пришао ми је шеф и потапшао ме по рамену.

— Па, Џорџе, није лоше за твој други дан на радном месту:

— Није моја заслуга — одвратио сам. — Као што сте раније приметили, тај артикл се продаје сам.

— Ох, немојте никада потценити важност ниједног купца. Кад смо код тога, питам се шта ће јој рећи муж кад види шта је потрошила. Мораћу да гледам вечерас.

— Пази, госпођо, снима се! — Насмејао сам се себи у браду. — Стварно мислите да још нико није открио?

Шеф је слегао раменима.

— Можда пар људи, али ја још нисам за то чуо. Људи који купују ове телевизоре нису инжењери, они не размишљају на тај начин. Камера ради само кад је апарат искључен, а шта би могло изгледати недужније од искљученог телевизора? А претпоставите да неко и открије — ћутао би о томе. Задовољство је сувише велико.

— Ипак, на крају ће власти наћушити...

— На крају. У међувремену, ми ћемо бити далеко. Лично сам увек желео да упознам Јужну Америку.

Рекавши то шеф је поново укључио „Х-14".

Ја сам мислио на своју провизију. Ако се телевизор буде овако продавао, ускоро ћу моћи и сам да га купим.

друге велику муњу. Затровали су својим оружјем ваздух, море и људско месо. Али, ми смо веровали да у свету још има места која рат није дотакао својим смртоносним прстима. Дошли смо ти у госте, о велики поглавице, јер твоје је острво једно од тих места. Али, најпре морамо нешто да урадимо. Молимо за стрпљење.

Из товара који су донели с брода укотвљеног нешто даље бели људи извадили су чудне металне кутије с прозорчићима. Несигурно су кренули ка поглавици и његовим ратницима окрећући необичне направе у њиховом правцу. Неки ратници су се погурили, други претеће подигли копља.

— Не плашите се — рекао је Морган. — То је само једна наша играчка. Видите ли да не прави никакав звук кад гледа у вас? А сада...

Бели људи окренули су кутије ка себи и направе су почеле да откуцавају великом брзином.

— Чаролија! — прошаптали су ратници, пуни страхопоштовања.

— Чаролија! — поновио је побожно Мбојна клањајући се пред белим боговима и доказом њихове божанске природе — кутијама које су откуцавале. Племе је потом понизно повело беле људе у своје село. Тамо су им, после прописаног обреда, одрубљене главе, па су очишћени и послужени за вечеру.

Три дана и ноћи племе је славило своју довитљивост игром и ватрама. Јер, сада су и они били богови — и њима су куцкале чаробне кутије.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Светско првенство у Шпанији — Мундијал 82.

Знамо да су екипе које су се квалификовале за завршна такмичења у фудбалу у сунчаној Шпанији подељене у шест група. Носиоци група су бивши и садашњи светски прваци и, како је то већ уобичајено, екипа домаћина. У прошлом броју љубитељи укрштеница били су приморани, да би решили укрштеницу, да одгонетну састав прве групе. Сада је на реду друга група, четири екипе смештене су испод за то одређена четири броја.

АУТОР ВЕ-ТАК	1	ПРИВЕЗЊЕЊЕ АВИОНА	РАСПАЛИТИ ВАТРУ	НАША СЛУЧАЈКА ЗАВАЂЈЛАВ	„ДИНАР"	ТИХИ, НЕЧУЈНИ / „НОВА РОДИНА"	V	СОВЈЕТСКИ НАУЧНИК КОНСТАНТИН	2
ЖЕНА САРАДНИК									
ПЛАНИНА У СРБИЈИ					РОШТИЉ (СТР.) / СТАРИЈИ ТОМАК				
БЛАГ, УСР. ДАН						БОДЕЖ / ЕКСПЛОЗИВНО ТЕЛО			
ДЈЕЧКИ ВРЕЛЕНСКИ ПЕРИОД				ИНИЦ. СПИСАТЕЉИЦЕ БРОНТЕ					
ВРСТА ФРАНЦУСКОГ АВИОНА (МН.)							ЗНАК ЗА КРАЉ / ЗНАК ЗА УГЉЕНИК		
100 m^2 (МН.)				КОМПОЗИТОР ЛЕСИЋ / МЕСТО У СРБИЈИ					ОКО СТО, СТОТИНАК
ОЗИДАНА ЈАМА ЗА СКУПЉАЊЕ КИШНИЦЕ							„ВОЛТ СЕКУНДА" / 3		
ТОМ, СВЕЗАК						НЕМАЧКИ ФИЛОЗОФ ГЕОРГ / ЗЕНИЦА			
ПРВИ И ДРУГИ САТОРТАСНИК			НУПА / ЧОВЕКОЛИКИ МАЈМУН		НОВИНАР ЏУТКУР / ВРСТА БИТЉКЕ				
ШПАНА 82	УКРАЈИНСКИ ПИСАЦ ЛЕС	ЕНЕРГИЧАН / РУСКИ ШАХИСТ, ЈУРИЈ							
ИНИЦ. ШАХИСТЕ БЕРТОКА						„ТОНА" / ЗНАК ЗА УРАН		ТРКОМ, ТРЧЕЋИ	
ВРСТА МИНЕРАЛА SiO_2									
ФР. ИСТОРИЧАР УМЕТНОСТИ САЛОМОН						ПОЗАДИ / ОВЕЛИК			
ГРАДСКИ ТРГ				ГЛУМАЦ БРАЈОВИЋ / 4					ИНИЦ. ФУДБАЛЕРА БУЉАН
ОДУЧАВАТИ									
МЕРА ЗА ЕЛЕКТР. СНАГУ (МН.) / „МЕТАР"					„ЕАСТ" / ФР. ПЕВАЧ МОНТАН		„РАТНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО"		
Р							КАРЛОВАЦ / 5		
НАШ АТЛЕТИЧАР ФРАЊО / Ч.		ЧУДАН, НЕВЕРОВАТАН							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: П, ПЕРУ, птић, одабирати, Љутомер, ћ, скојевац, КАМЕРУН, к, ацид, ћата, ир, СИ, вс, љ, ат, Мок, тастатура, А, аеролит, лансирати, изаткати, ју, ањ, п, картеч, Лир, амареле, Калинсвик, плекинари, јарац, Кид.

ИМАМО ВАЗДУХ И СНАЛАЗИМО СЕ

ПРИЧЕ О ЊЕГУШИМА

Ловћена на путу од Цетиња до Котора: пре него што би ступили у Његуше путници су силазили с коња и скидали капу, и тако ходили све до изнад Котора. А у Котору, код Северних врата, налази се знаменити црногорски пазар где је безмало цела Црна Гора трговала. Недалеко одатле, 1. августа 1860. пао је покошен хицима атентатора књаз Данило, први световни владар Црне Горе, наследник Петра II Петровића Његоша.

За Котор је везан и настанак једне анегдоте коју Његуши и данас радо понављају. На повратку са једног од бројних путовања у Котору је песнику „Горског вијенца" један странац запитао за колико може да се стигне до Његуша. „Пријатељ за три сата, а непријатељ никад", одговорио је Његош. И заиста, бар тако

2

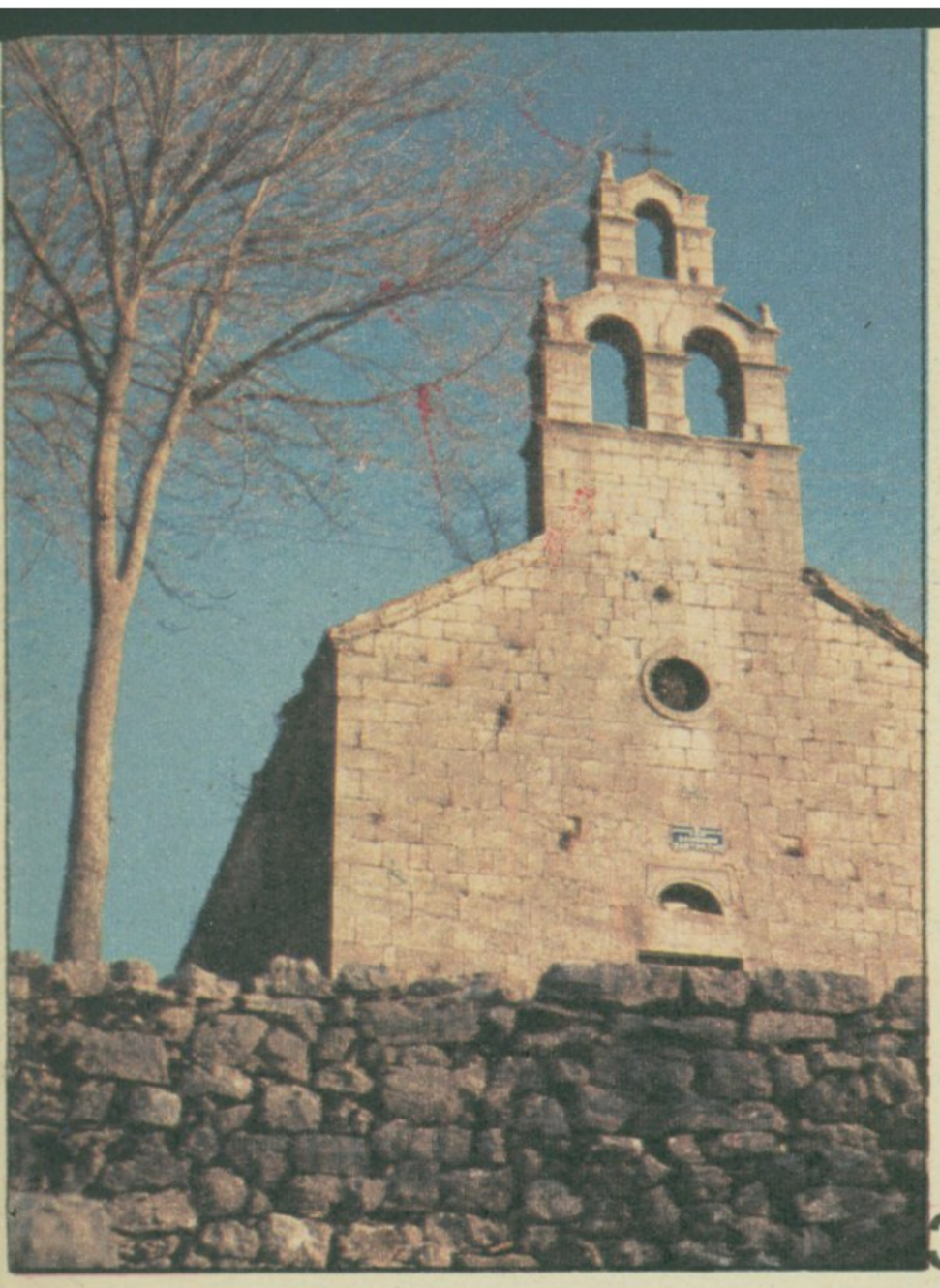
Силан беше Нуман паша Ћуприлић. Везир и босански беглербег. И силну војску лета 1714. подиже. Тридесет хиљада душа под оружјем са неколико страна нагрну на Црну Гору која се, уласком Русије у рат против Турске, дрзнула да устане против турске власти. Десет на једнога... И нејач у колевкама Ћуприлић не поштеди, све опљачка и попали... Народ у овим крајевима и данас кад га снађе неко зло каже: „Кâ за Ћуприлића године!"

У Његушима, пределу и племену испод Ловћена, Ћуприлићеве године сећају се другачије. Нису потукли везира, а ко га је онда и могао надвладати? Надмудрили су га, каже предање које и данас љубоморно чувају. С неколико страна Турци су кренули ка Његушима. Ни бежати се није имало куд, одасвуд су чалме надирале. Гувернадур Радоњић се у један мах досети да се битке воју и лукавством, ваљда по угледу на Млетке чији је управо он био ослонац у Црној Гори. Домишљати гувернадур запалио је неколико појата (штала) и над Његушима се развио дим. Кад је Ћуприлић с ловћенске стране стигао до изнад Његуша и видео дим, поверовао је да су то учинили одреди који су били с друге стране и наставио даље не задржавајући се. Исто су поверовали и исто учинили и они с друге стране Његуша. Не зна се да ли је силни Ћуприлић икад сазнао за ову превару, али се зна да ни она није помогла гувернадурству да се одржи у Црној Гори.

Друго једно предање, много старије, вели да су два брата Ерак и Раич побегли испред Турака после пада Босне (1463), задржали се једно време на граници Црне Горе и Херцеговине испод Његош-планине (отуд династији Петровића и додатак Његош) а потом стигли у Његуше. Браћа к'о браћа, изделила се те тако насташе две дуго времена најмоћније породице — Петровићи и Радоњићи. А моћни не желе власт да деле. Петровићи, владике, надјачали су Радоњиће, гувернадуре, и више од два века — од владике Данила до краља Николе — седам владара из куће Петровића управљало је Црном Гором...

Из поштовања према родном месту својих владара дуго се у Његушима задржао један обичај кога су се придржавали сви пролазећи пољем испод тврде познавајући историје свог краја, Турци никад нису крочили на Његуше...

Ко још не зна да је на Језерском врху на Ловћену сахрањен велики песник. Међутим, мало је познато да је Његош својевремено мислио да себи начини гробницу на брду

3

1.

На плодним пашњацима Његушког поља некад је пасло хиљаде крава и брава. Данас је то само лепо сећање.

2.

Кућу од тесаног камена подигао је Петар I за своја три брата. У средњој просторији, у делу који је припадао Тому Петровићу, рођен је Петар II Петровић Његош.

3.

Цркву Св. Ђорђа, једну од 17 у Његушима, подигао је један од првих становника Његуша — Ерак, а касније аргатовањем обновио Томо, отац владике Рада. Данас је под заштитом закона.

4.

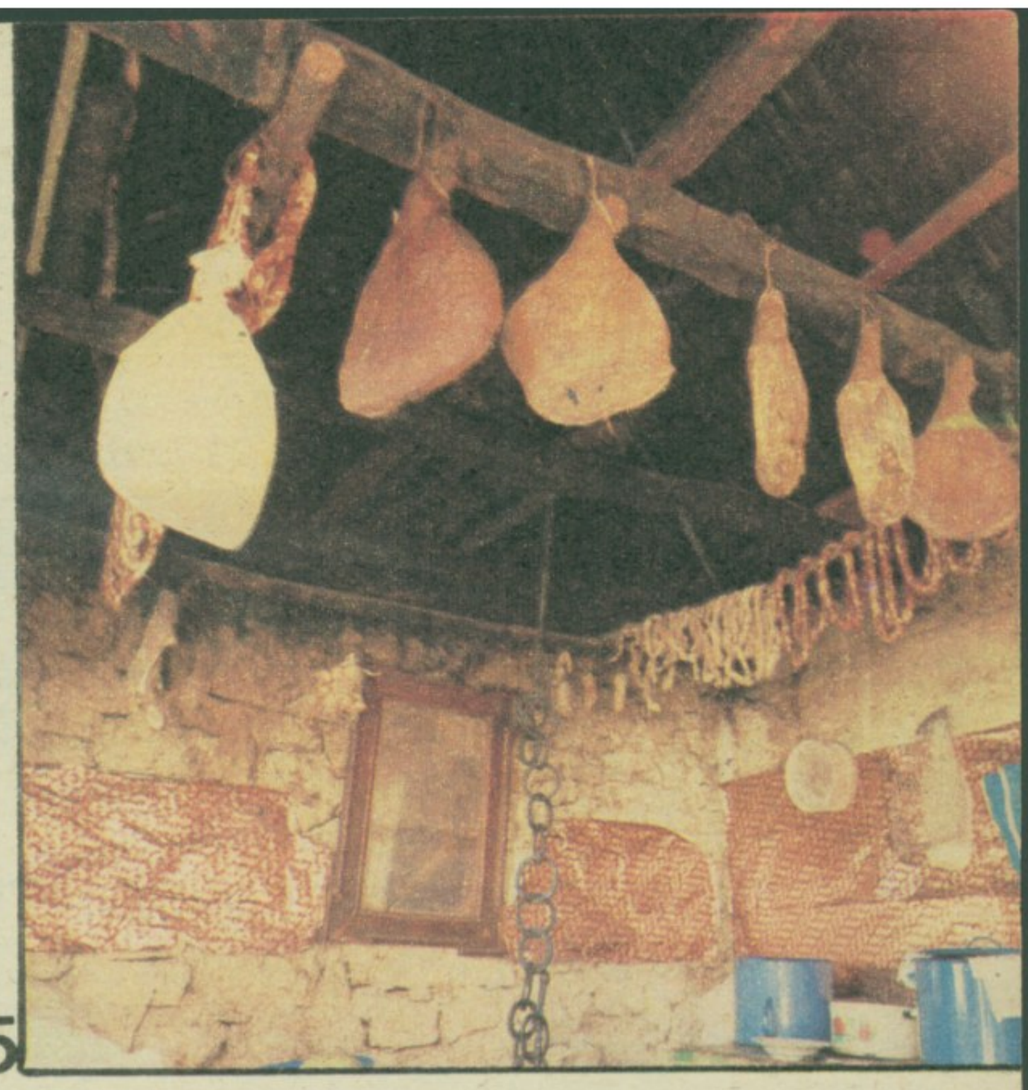
Инжењер Сладе пројектовао је и ово здање књаза (касније краља) Николе. У Црној Гори у време последњег владара из куће Петровића много се градило, а аутор већине пројеката био је овај вредни Чехословак.

5.

Његуши су данас најпознатији по чувеном његушком пршуту. Од децембра до марта стотине хиљада њих суши се на диму од букових грана (ово је снимљено пре децембарске „најезде")

6.

Прављење познатог његушког сира данас је реткост. Крава је мало а и много је уносније сушити пршуте.

5

4

6

Татинац, с источне стране Његуша. Чак је започео и градњу, те се и данас виде темељи. Предомислио се јер се са Татинца види само Бока а са Ловћена и Бока и цела Црна Гора...

Поред родне куће генијалног песника и мислиоца особиту пажњу привлачи и дворац књаза Николе на Његушима. Ту је и необичан податак да је овде, у 9 заселака, некад било 17 цркава! Из тог времена потиче и запис да су „попови обучени и наоружани као и сви други Црногорци... Поп хоће и да је свештеник и друг браће своје, хоће да извршује дужност духовну, зли и људску у свему, па и у јуначком мегдану... Сав је живот црногорског свештеника као и осталог Црногорца: он оре, копа, тргује и иде на пазаре, у чете и у сваке бојеве"...

Његуши су с почетка овог века, кад су били гранично место с Аустријом, успели да се изборе и добију назив вароши. Но, честито се нису ни осетили правим варошанима, а већ су затражили да буду оно што су и пре били — село. Злобници тврде да је то било због пореза који су као новопечени грађани морали да плаћају. Из тих времена кад се на Његушима налазила царинарница потиче и једна анегдота која је по много чему карактеристична за људе свог краја.

Од шверца дувана тада су многи живели, а пошто су аустријски цариници били врло строги, мештани су проводили бесане ноћи смишљајући како да их надмудре и „жуто злато" прокријумчаре до Котора. Један Његош, прича анегдота, потерао на два коња ни мање ни више него сто килограма дувана. Како је мислио да превари царинике то ваљда ни сам није знао. Толику количину открио би и ћорав. То се и догодило. Његуша су одвели у Котор, дуван му запленили и стрпали га у затвор. Мука велика, али се овај снашао и у једно доба повикао:

— Пустите ме, људи, ако бога знате. Ја сам брат књаза Николе, ово нам је ортачки дуван.

Како је Његуш био лепо обучен, Аустријанци му повероваше, па јавише свом комесару а овај одмах извести двор на Цетињу. Кад су књаза обавестили о чему се ради, овај се јако наљути и нареди да му одмах доведу тог Његуша, па кад га приведоше рече му

— Како си, погани једна, зборио да си ти мој брат и да нам је дуван ортачки? Како ти је пало на ум и како си се усудио то да збориш?

— Па, господару, кад бијасмо на Вучјем долу (чувена битка — прим. П. М.) ти нас сокољаше и говораше: „А браћо моја, а моји соколови, браћа смо и добро и зло нам је заједничко", те кад се нађох на муци у Котору, падоше ми на ум ове твоје ријечи, те по томе реших финансима да сам ти брат, а што нијесу разумјели ја нијесам крив.

Књаз се насмија, одмахну руком и рече:

— Нека те враг носи!

Приче се многе на Његушима и данас чују. Сердара и војвода више нема. Други су и другачији јунаци нашег доба. На почасно место сад се устоличио чувени његушки пршут. Од децембра до марта на Његушима се суше стотине хиљада Свиња нема. „Имамо ваздух", с осмехом кажу мештани „и опет се некако сналазимо". Уз пут смо срели неколико хладњача које су из разних крајева Југославије хитале ка Његушима.

Петар Милатовић
Снимио:
Љубомир Патрногић

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Здраво Забавниче,

КОРПА ЗА ЉУБИМЦА

Пишем ти с надом да ово моје писмо неће проћи као претходна четири. Мој проблем се састоји у томе што ускоро треба да добијем штене пекинезера а не знам где могу да купим оне корпе у којима пси спавају. Претпостављам да знаш како те корпе изгледају: полуелипсастог су облика са равним дном. Интересује ме и колико коштају.

Тања из Новог Сада

Корпе за које се интересујеш продавале су се у „Народној радиности“, али их већ годину дана — нема, бар не у Београду. Цене су се, зависно од величине, кретале између 200 и 300 динара. Колико ће стајати кад се поново појаве, продавци се надају да ће то бити средином пролећа, то у овом тренутку нико не може да каже.

БИМАСК

ЗА НЕГУ ЛИЦА И ТЕЛА

ПРЕПАРАТИМА ОД ЛЕКОВИТОГ БИЉА И ПРИРОДНИХ САСТОЈАКА из приручника „БИМАСК“ одстранићете многе недостатке коже лица и тела, масне косе, ослободићете се сувишних килограма (целулита), знојења ногу, и побољшаћете сан...
Уз приручник добићете и паковање „БИМАСКА“ оригиналног препарата од ЛЕКОВИТОГ БИЉА који са успехом отклања: сувишну масноћу лица, проширене поре, митесере, бубуљице, акне, упале, црвенило коже, флеке, ожиљке од бубуљица; изглађује боре, чини кожу еластичном, свежом и здравом. Стручну анализу „БИМАСКА“ обавио је Завод за здравствену заштиту СР Србије и издао ДОЗВОЛУ ЗА УПОТРЕБУ. Цена 200 динара. Пишите — послаћемо одмах. Плаћате поштару (иностранство такође). Адреса: „БИМАСК“, пошт. фах 34, 11081 ЗЕМУН 1.

ПОБРАТИМИ

Наш град Светозарево побратимио се са Вуковаром. Зато ми, чланови географске секције основне школе „25. мај“ желимо да сарађујемо са географском секцијом неке од вуковарских школа. Можеш ли да објавиш неколико адреса?

Небојша Марковић,
Максима Горког 16/5,
Светозарево

У Вуковару постоји десетак осмогодишњих школа али ми ћемо навести адресе само неких. Којој ћете се обратити, препуштамо вама. Ево адреса: ОШ „Браћа Ђурђевић“, С. Филиповића 8, ОШ „Други конгрес“ Десна Суподерца бб, ОШ „Ивo Лола Рибар“, Бориса Кидрича бб, ОШ „Стјепан Супанц“, Трг М. Гупца 1.

КО ЈЕ НАЦРТАО КИРБИЈА?

Била бих ти веома захвална кад би ми одговорио ко је аутор Рипа Кирбија, да ли ће се стрип с њим поново појавити у „Забавнику“?

Славица,
Београд

Аутор Рипа Кирбија је чувени амерички цртач Алекс Рејмонд. После његове смрти 1956. године рад на свом стрипу преузели су Џон Прентис као цртач и Фред Дикинсон као аутор текста. Рип Кирби ће се и даље повремено појављивати у „Забавнику“

ПРЕЦИЗНО И — ОПАСНО

Твој сам редовни читалац и надам се да ћеш ми одговорити. Недавно сам у једној телевизијској емисији гледао како припадници милиције и војске вјежбају бацање ножа. Интересује ме како то они баце нож да се оштрица увијек забије у мету?

Кенун,
Сарајево

Постоји неколико врста технике бацања ножа али овладавање њима се код нас не учи у неком специјалном центру. Бацање ножа није спортска дисциплина а то, поред осталог, значи да нема клубова, тренера, одговарајуће литературе. Технике бацања ножа увршћене су у програм обуке само неких родова ЈНА и Милиције. Да би се оштрица ножа увек забила у мету, неопходна је велика прецизност која се постиже дугим и напорним вежбама за које је потребна вештина, концентрација, веома добра физичка кондиција и — надзор стручњака.

АУТОГРАМИ

Ово је први пут да ти се обраћам али се надам да ћеш ми помоћи. Веома волим кошарку и навијам за „Цибону“ из Загреба. Редовно гледам преносе свих њених утакмица а уз то скупљам и постере њених играча. Е, ту сад настаје мој проблем: велика ми је жеља и да имам аутограме свих „Цибонних“ кошаркаша али како

да дођем до њих кад живим у Приштини. Можда би ти могао да објавиш адресу клуба па да му ја пишем и замолим их да ми пошаљу те аутограме?

С. Делибашић,
Приштина

Сигурни смо да ће ти клуб изаћи у сусрет а играчи послати аутограме Обрати им се на адресу Тушканац 1. 41000 Загреб.

ПОМАМЉЕНА КОБИЛА

Молим вас да ми одговорите како је планина Бесна кобила добила име?

Ленче Стојанова,
Костурска 15,
Титов Велес

О томе како је Бесна кобила добила име сачуване су само легенде и предања. Једно од њих, забележено у књизи „У тами благо“ приповеда овако:

Пре стотине година уставе се сточари са истока на обронцима непроходне планине, и ту начине себи куће од букових прана. У њиној задрузи беше крцна девојка Феја, у снази равна мушкарцу, а лепотом надмашила све планинке, те се момци пред њом надметали, не би ли она кога запазила.

Сиђе једном Феја на пасиште, и прије својој кобили. Али она не зарза од радости, к'о што свакад чињаше, већ стајаше укочена. Девојка опази да животињи на губици избијају зелени клобуци. Помисли: отровала се травом, па јој набаци улар и поведе ливадом. Но кобила се тешко вукла, и она виде да јој тако неће помоћи, него је узјаха и потера кући, не би ли отац учинио шта може. Наједном се животиња помами, јер беше побеснела од уједа бесног пса. Феја се једва држаше на њој, ал' се порадова што јој је љубимица живнула. Кобила скрену с пута и јурну низа страну. Девојка се стрмоглави и стане кукати. Људи је затекну с поломљеном ногом, и однесу њеној кући.

После много мука Феја некако преболи, но не могаде више усправно стајати, и кривила се у ходу.

По њој село назваше Крива Феја.

А побеснела кобила јездише брдима и дољама, док је чобани не нађоше раскомадану у планини.

Ову планину крстише Бесна кобила.

У ДУХУ НАРОДНЕ МУЗИКЕ

На радију се често помиње реч рапсодија. Интересује ме шта значи?

Мирослава Јовић
Александровац

Рапсодија је реч грчког порекла а означава епску песму, односно музичку композицију, обично инструменталну, рађену по народним мотивима или у духу народне музике. Може да буде хорска али и вокално-инструментална композиција, у музичкој литератури се среће у новије време (19. век). Најпознатији композитори рапсодија су Лист, Брамс, Дворжак, Енеску, Блох, Гершвин. Код нас су то Христић, Лотка, Бандур, Липовшек и други.

НИЈЕ НАМ ТЕШКО

Дај нам тачну и потпуну адресу познатог америчког глумца и манекена Кристофера Еткинса. Ако

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

Бошко је изјавио да је журио да стигне кући до 14 часова да не би пропустио почетак утакмице. По његовим речима то му је и успело, јер је стигао док су се свирале химне. Значи, није знао да је пренос утакмице почео са десет минута закашњења!

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА“

„Супер систем развоја тела“ је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела.“ Цена брошуре је 130 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: **„BODY BUILDING“ P. P. 118, 54000 ОСИЈЕК**

не можеш да је објавиш, онда то напиши, нећемо се љутити. Један наш друг има све бројеве „Забавника“ и међу њима чак и три у којима си на разна питања одговарао истој читатељки. Па кад можеш њој, ваљда ти неће бити тешко да и нама одговориш.

Миле и други из улице

Драги Миле и другови, вама је вероватно промакло писмо читатељке из Загреба која се љутила што јој нисмо одговорили ни на шесто писмо у којем је тражила адресу неког глумца. Изгледа да ни ви, као ни она, нисте запазили да на страницама наше „Мале поште“ не објављујемо адресе ни домаћих ни страних глумаца, певача, спортиста. Да то чинимо, врло брзо бисмо се претворили у сервис за набављање адреса и тако многим читаоцима онемогућили да дођу до одговора који су, врло често, за њих од великог значаја. Надамо се да ћете и ви и остали читаоци уважити ове наше разлоге и да се нећете љутити ако вам на слична писма не одговоримо.

ВРУЋ АЛИ КОРИСТАН

Да ли бисте могли да ми одговорите је ли ласерски зрак топао или хладан?

Владимир Голубовић
Нови Сад

Ласерски зрак представља врло концентрисану и усмерену енергију која у додиру са телима изазива топлоту. Дакле, сличан је сунчевом само што је много топлији, чак и милион пута. Управо због ове особености има врло широку примену, примера ради, користи се за бушење дијаманата, приликом разних операција, итд. Руковање ласерским зрацима захтева велику опрезност јер иначе може да изазове веома тешке опекотине.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

За сваки добијени цртани роман о Загору шаљем свеске, салвете, значке, хемијске оловке и постере, по договору. **Раде Трендафиловик, 91300 Куманово, Доне Божикова 44**

Тражим папирнату Забавникову лутку Лу, по могућству добро очувану. Заузврат нудим седам значака и десет салвета. **Татјана Јанковић, 11060 Београд, Прва нова број 2**

Одлучио сам да сакупљам старе бројеве Забавника па молим читаоце да ми помогну. **Жељко Тешановић, 15307 В. Лешница, Боже Перића бб**

Тражим папирнату лутку Лу из Забавника. Заузврат нудим шест металних значака. **Деја Драгојевић, 54000 Осијек, Бјеловарска 6**

Нудим једанаест салвета и једну металну значку за најновију касету Идола. **Лидија Занић, 41000 Сисак, Селье Огулинца 95**

За цртани роман о Блеку „испод“ броја 188 дајем три романа Златне серије. **Ивица Љубичић, 50000 Дубровник, Ободска 5**

За пет салвета дајем једну значку, за једну лутку нудим 10 значака или 100 салвета а карикатуре и постере измењујем по договору. **Милан Целетовић, 50000 Дубровник, Фране Супила 41**

Имам преко 400 комада разних поштанских и јубиларних марака и преко 100 комада дупликата ових марака. Дупликате желим да заменим уз претходни договор. **Саша Цветковић, 18510 Владичин Хан, Маршала Тита 77**

Молим све читаоце који поседују Забавнике са текстовима о „Малој школи риболова“ да ми се одмах јаве. Заузврат нудим друге бројеве Забавника. **Угљеша Мрдовић, 84205 Мојковац, Трг Љубомира Бакоча**

За 15 страних маркица шаљем 2 металне значке, 3 салвете, 15 налепница, џепни календар, разгледницу и постер. **Гизела Арва, 26300 Вршац, Ђуре Цвејића 14а**

За Забавнике од броја 18 до 188 и од 214 до 319 дајем већу колекцију препарираних лептирова, салвете и значке. **Романа Влахутин, 50000 Дубровник, Трновичка 1**

Ономе ко ми пошаље папирнату лутку Лу нудим 53 салвете. **Биљана Кордић, 42000 Вараждин, Б. Радића 10**

У име бројних чланова „Забавниковог клуба читалаца“ молим читаоце Забавника да нам пошаљу број 1300 који нисмо успели да купимо на време. **Дана, Зоран, Ружица, Воја и Бане за Забавников клуб, Сарајевска 13, 23000 Зрењанин**

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Сурудић, Невзад Худаверди.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ĐAČKO DOBA-SPOMENAR
poštan. fah 38-157
BEOGRAD 11061

POKLON!
● nalepnica
● značka

● 64 stranice
● 32 ilustracije
● u boji
● postojan povez
● naslovna strana zlatotisak

to je:
đački ilustrovani
SPOMENAR
za samo 110 din.

NARUDŽBENICA
SPOMENAR u količini od ___ kom
ime i prezime
ulica i broj
broj pošte i mesto
plaćate poštaru

WALT DISNEY

МИКИ

